

5149

1889

1889

2(059)

4-15

2002

27
ՕՐԱՅՈՅՑ

1889

ԹՈՒԼԿԱՆԻՆ ԳՐԻՍՏՈՍԻ
ԵՒ

ԱՂԴԱՅԻՆ

ՌՅԼԸ - 1338

(ԵՐՐԱՐԴ ՏԱՐԷ)

Կազմեց

Ռ. ՆԱԶԱՐԵԱՆՅ:

ԹԻՖԼԻՍ

Տպարան Յ. Մարտիրոսեանցի.

Գ ր ա - ո ղ Վ ա ա ր ա լ Ն ե ռ ը .

- 1 ԱՆԵԿԴՕՏՆԵՐ, հատոր I., 1876. 50
- 2 ԱՆԵԿԴՕՏՆԵՐ, հատ. II. 1877. 50
- 3 ՆԱԽԱԳԱՐԱՐՈՒՆՔ, Կ. I., 1878. 20
- 4 ՊՕԼՈՒԻՄՊԵՐԻԱԼ, 1878 20
- 5 ՀԱՅՈՅ ԼԵԶՈՒԻ ՈՒՍՈՒՅԻՉ Գ.
տարի, Գ. տիպ, 1881—1885. 40
- 6 ՀԱՅՈՅ ԼԵԶՈՒԻ ՈՒՍՈՒՅԻՉ Գ.
տարի, Գ. տիպ, 1881—1888. 60
- 7 ԵՐԿՈՒ ՏՕՆԱԾԱՌ, 1882 20
- 8 ՀԱՅՈՅ ԼԵԶՈՒԻ ՈՒՍՈՒՅԻՉ, Բ.
տարի, Բ. տիպ. (հիմնովին փո-
փոխած), 1882—1888 35
- 9 ԱՆԵԿԴՕՏՆԵՐ, հատոր III., 1883. 50
- 10 ՀԱՅՈՅ Ա. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՈՒՍ.
ԺՈՂ. ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ, 1883. 50
- 11 ԸՆՏԻՐ ՀԱՏՈՒԱԾՆԵՐ, Ա. ժ.—
Ա. շա. Բ. տիպ, 1883—1889. 1 ու. 25
- 12 ԸՆՏԻՐ ՀԱՏՈՒԱԾՆԵՐ, Բ. ժ.—
Բանաստեղծություններ, 1884. 1 ու. 25
- 13 ՀԱՐԱՌՈՏ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ,
Ա. ժ. Նախադ. և Մասունք Բանի. 1887 20
- 14 Օրացույց 1889 թ. (Ընդարձակ
Յաւելութեամբ), Գ. տարի. 20

2 (059)
7-15

Օ Բ Ա Յ Ո Յ Յ

1889

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ԳՐԻՍՏՈՍԻ

ԵՒ

Ա Ջ Գ Ա Յ Ի Ն

ՌՅԼԸ—1338

(ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

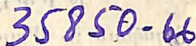
Կազմեց

3. ՆԱԶԱՐԵԱՆՅ:

Թ Ի Փ Լ Ի Ս

Տպարան 3. Մարտիրոսեանցի.

28 Июля 1888 г.

Նաղանդի ավուր.

Տէր, Նոր Տարւոյս լալս առաւօտ
Թող նախ երգեբերս Գան Քեզի մօտ.
Թէ և մանուկ սրբտիւն Թարգման
Թողթով լեզուակ մ'ունենմ միայն:
Լեզու եղած օրս առաջին՝
Ծնողքս ինձի Քեզ ճանչցուցին.
Գիտցայ որ հօրս սուրբ Աստուածն ես,
Հաւատացի. զիս շատ սիրես:
Սօրս գրկին մէջ մինչ դեռահաս,
Քեզ կարգացի նախ՝ Տէր Աստուած
Ինձքս ի ծիծաղ. լեզուիս երգակ
Ներկորդ շարճ էր իմ ծնողք և Ազգ:
Նրբ որ արնէ ամէն առաւօտ
Ծագի տեգբովն իւր փայլածու,
Սարսափ, Կարմանք ըզգամ սրտէս
Բայց այն աչքուն ըզտեղծե՛ր ես:
Ազուոր լուծինն ու գողար անտղեր
Որ փախիլին շատ գիտեգրե՛ր,
Ինչպէս չապշիմ այն ինչ րսեն,
Թէ Քու համար հազիւ կայծ մ'են:

Եւ տարին, որ արդ նորոգի,
Փովոխուի չորս եղանակի,
Չորսն ալ մէկ մէկ չքնաղ թերթով
Բացուին գոցուին և ինչ շուտով:

Չմեռն ձիւնով մարգարտափալ,
Գարուն ծաղկօք գեղեցկափալ,
Ամառն անուշ պտուղներով,
Աշունն հարուստ ողկոյզներով:

Առուակ, կարկաչ և գեփուռ՝ սիւք,
Մեղմ դայլայլի՛ սիրուն թռչունք,
Կագաւն՝ կագ, ձագ, ճիւ, մէ, գառ-
ներ,
Չորն՝ արծաղանգ, երգ տան Քեզ, Տէր:

Արարածոց մէջ ամենէն
Քեզ սիրելի Մարդն է, կ'ըսեն,
Որ մտքովն ու խօսուն լեզուով
Միշտ կը դիմէ հանճարաց քով:

Մարդ մէկ տեսակ, բայց ազգեր շատ՝
Հայրս բսաւ թէ չկգտւին զոտ,
Որոնք գառանց հօտերու նիւ
Փարախներու մէջ բաժներ ես...

Ն. Ս. ՄԵՆՈՒՐԵԱՆ.

ԻՓԵՄԵՐՏԻ ԳՈՒՂԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

1889 թուականի համար.

Առաջիկայ տարում ցորենի ու այլ
թեթեալին իրերի պարարտութիւն կը
լինի: Չմեռուայ սկիզբը բարեխառն կը
լինի և ջրային, մէջը գետերի յորդու-
թիւն, վերջը ցուրտ ու քամի: Գարու-
նը հարաւային ու անձրեւային, ամառը
բարեխառն՝ հով ու զով. պտուղները
կանուխ պէտք է հաւաքել, որ անձրեւ-
ներից չվնասուին. աշնանը հաւանա-
կանաբար տարեկան քամիներ կրփչեն,
պտուղները կը լինին քաղցրահամ և
դիւրահաս, բոլոր ծառերը պարարտա-
բեր կը լինեն: Ծառեր տնկելը լաւ է.
մեծամեծ անասուններ ու շատ շներ
կը սատակեն: Ծովը կ'ալեկոծի. երեխա-
ների տկարութիւն: Այս տարի շատ ա-
րիւնհեղձութիւն կը լինի և զանազան
վնասակարութիւն: Կը լինին պատե-
րազմներ, սպանութիւններ, վէճեր,
խռովութիւններ, տարաձայնութիւն-

ՅԵՐԵՆՎՈՒՅ ԵՐԿԱՐԻՆ ՈՒ ԿԱՐԱՆԱԸ.

Յերեկը սկսում է երկարիլ Բեկտեմբերի 10-ից և կար-
ճանալ Յունիսի 9-ից:

Երկարում է մինչև՝

Կարճանում է մինչև՝

ժ. ր.	ժ. ր.
Յունուարի մէկը . .	» 17
Փետրուարի — . .	1 22
Մարտի — . .	2 40
Ապրիլի — . .	4 7
Մայիսի — . .	5 19
Յունիսի — . .	6 2
Յուլիսի մէկը	» 15
Օգոստոսի — . .	1 16
Սեպտեմբ. — . .	2 37
Հոկտեմբ. — . .	4 »
Նոյեմբերի — . .	5 18
Դեկտեմբ. — . .	6 1

Արեւի ծագման ու մայր մտնելու ժամերը Թիֆլիսում.

ՅՈՒՆՈՒՍ			ՓԵՏՐՈՒՍ			ՄԱՐՏ		
Օր	Ծագմ. ժ. ր.	Մայր ժ. ր.	Օր	Ծագմ. ժ. ր.	Մայր ժ. ր.	Օր	Ծագմ. ժ. ր.	Մայր ժ. ր.
1	7 24	4 50	1	7 0	5 28	1	6 17	6 3
4	7 26	53	4	6 56	32	4	13	7
9	7 25	57	7	53	36	7	7	10
10	23	5 0	10	48	39	10	6 1	13
13	22	4	13	6 43	43	13	5 56	16
16	7 19	8	16	39	48	16	51	20
19	16	5 12	21	35	50	19	46	23
22	7 13	16	22	6 30	54	22	5 41	26
25	7 10	14	25	26	59	25	36	30
28	7	5 23	27	22	6 0	28	31	33
29	7 5	24	28	6 20	1	29	29	34
31	1	27				31	26	36

Ազգրիւ			ՄԱՅԻՍ			ՅՈՒՆԻՍ		
Օր	Ծագ.	Մայր Տ.	Օր	Ծագ.	Մայր Տ.	Օր	Ծագ.	Մայր Տ.
1	5 24	6 37	1	4 44	7 9	1	4 26	6 37
4	20	41	4	41	12	5	26	41
7	15	44	7	38	15	7	27	44
10	5 11	6 47	10	4 35	7 18	10	4 27	6 47
13	6	50	13	4 34	21	13	28	50
15	2	6 53	16	31	23	16	29	6 53
18	4 58	57	19	4 30	7 26	18	4 30	57
22	54	7 0	22	28	28	22	32	7 0
25	50	3	25	27	30	25	33	3
28	4 47	6	28	4 26	7 32	28	4 35	6
29	46	7 7	30	26	33	29	36	7 7
30	45	8	31	26	33	30	37	8

ՅՈՒՆԻՍ			ՕԳՈՍՏՈՍ			ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ		
Օր	Ծագ.	Մայր Տ.	Օր	Ծագ.	Մայր Տ.	Օր	Ծագ.	Մայր Տ.
1	4 38	7 32	1	5 8	7 31	1	5 40	6 12
4	40	29	5	11	6 56	4	43	7
7	43	26	7	14	53	7	46	2
10	4 46	7 24	10	5 17	48	10	5 49	5 56
13	4 49	23	13	20	44	13	52	51
16	4 52	21	16	23	39	16	55	46
19	5 55	7 18	19	5 26	34	19	59	5 46
22	58	14	22	29	6 29	22	6 2	36
24	5 1	10	25	32	23	25	5	31
28	4	7 7	28	5 36	19	28	8	5 26
30	2 6	4	30	38	6 15	29	6 9	24
31	5 7	2	31	39	14	30	11	22

ՀԱՅՏԵՄԵՐ				ՆՈՅՏԵՄԵՐ				ԴԵՍՏԵՄԵՐ			
Օր	Ծ.	Պ.	Մ.	Օր	Ծ.	Պ.	Մ.	Օր	Ծ.	Պ.	Մ.
1	6	12	5	1	6	49	4	1	7	21	4
2	13	15	17	2	13	52	37	2	8	22	29
3	20	19	12	3	20	56	35	3	9	23	30
4	27	22	5	4	27	59	33	4	10	24	31
5	34	26	13	5	34	6	31	5	11	25	32
6	41	29	4	6	41	10	31	6	12	26	33
7	48	33	11	7	48	13	30	7	13	27	34
8	55	37	18	8	55	16	29	8	14	28	35
9	62	40	25	9	62	19	28	9	15	29	36
10	69	44	32	10	69	22	27	10	16	30	37
11	76	47	39	11	76	25	26	11	17	31	38
12	83	50	46	12	83	28	25	12	18	32	39
13	90	53	53	13	90	31	24	13	19	33	40
14	97	56	60	14	97	34	23	14	20	34	41
15	104	59	67	15	104	37	22	15	21	35	42
16	111	62	74	16	111	40	21	16	22	36	43
17	118	65	81	17	118	43	20	17	23	37	44
18	125	68	88	18	125	46	19	18	24	38	45
19	132	71	95	19	132	49	18	19	25	39	46
20	139	74	102	20	139	52	17	20	26	40	47
21	146	77	109	21	146	55	16	21	27	41	48
22	153	80	116	22	153	58	15	22	28	42	49
23	160	83	123	23	160	61	14	23	29	43	50
24	167	86	130	24	167	64	13	24	30	44	51
25	174	89	137	25	174	67	12	25	31	45	52
26	181	92	144	26	181	70	11	26	32	46	53
27	188	95	151	27	188	73	10	27	33	47	54
28	195	98	158	28	195	76	9	28	34	48	55
29	202	101	165	29	202	79	8	29	35	49	56
30	209	104	172	30	209	82	7	30	36	50	57
31	216	107	179	31	216	85	6	31	37	51	58

Այս աղիւսակը թէպէտ և թիֆլիսի համար է շինուած, սակայն կարող է նոյնպէս ուրիշ տեղերի արևի ծագման ու մալր մտնելու ճիշդ ժամերը ցոյց տալ՝ եթէ ցանկացած տեղը թիֆլիսից դէպի արևմուտք է գտնուում, 4 ըռպէտեղացնելով իւրաքանչիւր աստիճանի համար, իսկ եթէ թիֆլիսից դէպի արևելք է գտնուում, 4 ըռպէտ աւականեցրնելով:

1889 ԹՈՒՆԿԱՆԻ

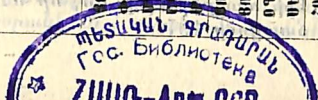
0 p 6 p h w q h L u w k p.

ԲՀ.	ԳՀ.	ԴՀ.	ԵՀ.	Ուրբ.	Շբ.	Կիր.	ԲՀ.	ԳՀ.	ԴՀ.	ԵՀ.	Ուրբ.	Շբ.	Կիր.
ՅՈՒՆՈՒՆԱՐ							ՓԵՏՐՈՒՆԱՐ						
						1			1	2	3	4	5
2	3	4	5	6	7	8	6	7	8	9	10	11	12
9	10	11	12	13	14	15	13	14	15	16	17	18	19
16	17	18	19	20	21	22	20	21	22	23	24	25	26
23	24	25	26	27	28	29	27	28					
30	31												
ՄԱՐՏ							ԱՊՐԻԼ						
		1	2	3	4	5						1	2
6	7	8	9	10	11	12	3	4	5	6	7	8	9
13	14	15	16	17	18	19	10	11	12	13	14	15	16
20	21	22	23	24	25	26	17	18	19	20	21	22	23
27	28	29	30	31			24	25	26	27	28	29	30

ԲՀ.	ԳՀ.	ԴՀ.	ԵՀ.	ՅԻՒ	ԶԲ.	ԶԻԻ	ԲՀ.	ԳՀ.	ԴՀ.	ԵՀ.	ՅԻՒ	ԶԲ.	ԶԻԻ
ԳՄԱՅԻՍ							ԳՅՈՒՆԻՍ						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
8	9	10	11	12	13	14	5	6	7	8	9	10	11
15	16	17	18	19	20	21	12	13	14	15	16	17	18
22	23	24	25	26	27	28	19	20	21	22	23	24	25
29	30	31					26	27	28	29	30		
ԳՅՈՒԼԻՍ							ՕԳՈՍՏՈՍ						
8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
3	4	5	6	7	8	9	7	8	9	10	11	12	13
10	11	12	13	14	15	16	14	15	16	17	18	19	20
17	18	19	20	21	22	23	21	22	23	24	25	26	27
24	25	26	27	28	29	30	28	29	30	31			
31													

ԲԸ.	ԳԸ.	ԴԸ.	ԵԸ.	Ուրբ.	ՉԲ.	ԿԻր.	ԲԸ.	ԳԸ.	ԴԸ.	ԵԸ.	Ուրբ.	ՉԲ.	ԿԻր.
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ							ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ						
				1	2	3							1
4	5	6	7	8	9	10	2	3	4	5	6	7	8
11	12	13	14	15	16	17	9	10	11	12	13	14	15
18	19	20	21	22	23	24	16	17	18	19	20	21	22
25	26	27	28	29	30		23	24	25	26	27	28	29
							30	31					
ՆՈՅԵՄԲԵՐ							ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ						
		1	2	3	4	5					1	2	3
6	7	8	9	10	11	12	4	5	6	7	8	9	10
13	14	15	16	17	18	19	11	12	13	14	15	16	17
20	21	22	23	24	25	26	18	19	20	21	22	23	24
27	28	29	30				25	26	27	28	29	30	31

ՀՀ ԿՈՆՍՏԱՆՍՆՈՒԼԱՏՈՐԱՏԻ
ՎԵՐՈՒՄԻՆԻՍՏԻՆԻ

[illegible]

Այս աղիւսակով օրահաշիւը պէտք է անել հետեւեալ կերպով: Այս աղիւսակը կազմուած է՝ որ և իցէ ամսի քանիսից ուզում է՝ լինի, մինչև մի այլ ամսի նոյնքանը որքան օր լինելը գտնելու համար:

Ասենք հարկաւոր է իմանալ թէ Մայիսի 1-ից մինչև Նոյեմբերի 1-ը քանի օր կայ: Սրա համար պէտք է աղիւսակի վերայ, ձախ կողմից որոնել Մայիս ամիսը, չետոյ վերևի Նոյեմբեր ամսից ցած գալ, այն ժամանակ ուղղակի կը գտնուի ցանկացած թիւը՝ 184: Այս 184-ը ոչ միայն Մայիսի 1-ից մինչև Նոյեմբերի 1-ը եղած օրերի թիւն է, այլ և Մայիսի 2-ից մինչև Նոյեմբերի 2-ը, և այլն, այսինքն՝ Մայիսի իւրաքանչիւր օրից մինչև Նոյեմբերի նոյն օրը:

Իսկ եթէ հարկաւորուի իմանալ Մայիսի 9-ից մինչև Նոյեմբերի 22-ը եղած օրերի գումարը, այն ժամանակ չիշեալ 184-ի վերայ պէտք է աւելացնել 22 և 9 թուերի տարբերութիւնը, որ և է 13, և կը ստացուի 197:

Եթէ հարկաւորուի իմանալ Մայիսի 25-ից մինչև Նոյեմբերի 6-ը եղած օրերի գումարը, այն ժամանակ չիշեալ 184-ից պէտք է հանել 25 ու 6 թուերի տարբերութիւնը, որ է 19, և կը ստացուի 165:

ԼՈՒՍՆԻ ԴԻՐՔԵՐԸ

1. Երբ Լուսինը կանգնում է ուղղակի երկրագնդի ու արևի մէջտեղը, այսինքն՝ երբ նրա լուսաւորուած կողմը ուղղուած է դէպի արևը, իսկ դէպի մեզ՝ իսլաւոր կողմը, այն ժամանակ Լուսնի Ծնունդն է (Ծ. Լ.). այս ժամանակ մենք Լուսինը չենք տեսնում. այս դրութիւնը շարունակուում է մօտաւորապէս 3 օր:

Սրանից չետոյ Լուսինը աճում է. այդ ժամանակ նա սկսում է երևալ երեկոները, հէնց որ արևը մայր է մտնում. նա ունենում է մանգաղի ձև, որի ծայրերը ուղղուած են դէպի արևելք:

2. Ծնունդու 7-րդ օրը Լուսինը կիսաբոլորակի ձև է ստանում. Լուսնի այս

տեսքը կոչւում է *առաջին հասարակ* (Ա. Ք.): Այս ժամանակ Լուսինը դուրս է գալիս մօտաւորապէս կէսօրին և մայր է մտնում մօտաւորապէս կէսգիշերին, լուսաւորելով գիշերուայ առաջին կէսը:

3. Հետզհետէ աւելի ու աւելի բոլորուելով, այսինքն՝ մօտենալով արեւի ու երկրագնդի միացման գծին, Լուսինը 7 օրից յետոյ ստանում է լրացած բոլորակի ձև. սա կոչւում է *Լրացած Լուսին* (Լ. Լ.): Այս դէպքում Լուսինը արեւի հանդիպակաց կողմն է գտնւում, այսինքն Լուսնի ու արեւի մէջտեղը, մի գծի վերայ, գտնւում է երկրագունդը. և այս ժամանակ Լուսինը լուսաւորում է ամբողջ գիշերը՝ սկսած արեւի մայր մտնելուց մինչև լուսը:

4. Լրանալուց յետոյ Լուսինը սկսում է հեռանալ նուազել, և 21-րդ օրը նա կրկին կիսաբոլորակի ձև է ստանում. սա կոչւում է *Վերջին Քասար* (Վ. Ք.): Այս ժամանակ Լուսինը դուրս է գալիս մօտ կէսգիշերին և մայր է մտնում մօտ կէսօրին և լուսաւորում է գիշերուայ երկրորդ կէսը:

Սրանից յետոյ Լուսինը կրկին ստանում է մանգաղի ձև, որի ծայրերը այս անգամ ուղղուած են լինում դէպի արեւմուտք: Այդ ժամանակ նրան կարելի է տեսնել երկնքի արեւելեան կողմը՝ արեւի ծագելուց քիչ առաջ: 28-րդ օրը Լուսինը անշարժանում է:

1889 թուականի

ՀԱՐՓԱԿԱՆ ՏՕՆԵՐԸ

և նրանց միջոցները.

Օր ԾՆՆՆԵԱՆ	...	Ուրբաթ
Միջոց ուտիք՝ 24 օր.	...	—
Բարեկենդան Առաջաւորաց	3 ռուսուսք	29
Օր Տեառնընդառաջի	...	Երեքշաբթի
Բուն Բարեկենդան	Փեպրուսք	19
ԶԱՏԻԿ	Ապրիլի	9
Օր Աւետան	...	Աւագ Ուրբ.
Երեման Խաչ	Մայիս	7
Համբարձումն	...	18
Հոգւոյգալուստ	...	28
Բարեկենդան Ս. Լուսաւորի	3 ռուսի	18
Վարդապառ.	3 ռուսի	16

Միջոց ուտիք՝ 3 շաբաթ	...	—
Ս. Աստուածածին	...	13
Միջոց ուտիք՝ 4 շաբաթ	...	—
Խաչկերաց	...	17
Բարեկենդան Վարդագայ Խաչի	Սեպտեմբեր	24
Միջոց ուտիք՝ 7 շաբաթ	...	—
Գիւտ Խաչի	...	29
Բարեկենդան Յիւնակի	Հոկտեմբեր	19
Բարեկենդան Ս. Յակոբայ	Նոյեմբեր	10
Միջոց ուտիք՝ 2 շաբաթ	...	—
Օր Բարեկենդանի Փննդեան պանդ.	...	Ուրբաթ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ

31 ՕՐ.

Բոլոր բընուածիւն
Մտած է ի քուն.
Չարթըննայ բըռնի
Ու չեւէ ոտքի,
Չենէ գէշ կ'աճի
Բոյս ու կենդանի:
Թող անձրեւներ
Ու թանձրը ամպեր
Իջնան երկինքէն
Երկիրը կընքեն:

1 * Կիր. գ. օր պահող ծնունդեան. — Տարեմուտ և Կա-

Այն տօն օրերը, երբ վարչական տեղերը և ռուսաց դպրոցների ռուսացները ազատ են պարագմունքներից, որոշուած են աստղանիշով (*):

0

ՅՈՒՆՈՒԱՐ

1

	ղանդ. — Ծն. Ն. Կ. Բ. Ալեքսէյ Ալեքսանդրովիչ.	
2	Բշ. գ. օր պահող ծննդ.	12
3	Դշ. ե. օր պահող ծննդ.	13
4	Դշ. գ. օր պահող ծննդ.	14
5	* Եշ. ձրագայոյց ծննդեան քրիստոսի.	15
*6	* Ուրբ. Տօն ԾՆՆԴԵԱՆ և ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ Տեառն. — Նոյնպէս ռուսաց. — Միջոց ուտիք 24 օր. ⊕ Լ. Լ. — Անձրեւներ հողմունք.	16
7	* Ըբ. Տօն Ծննդ. — Յիշատակ Մեռելոց.	17
8	* Կիր. Տօն Ծննդեան.	18
9	Բշ. Տօն Ծննդեան.	19
10	Դշ. Տօն Ծննդեան. — Ծն. Ն. Կ. Բ. Մեծ Իշխան Պետր Նիկողայեւիչ.	20
11	Դշ. Տօն Ծննդեան.	21
12	Եշ. Տօն Ծննդեան. ⊙ Վ. Բ. — Խառնակութիւն օդոց:	22

0	ՅՈՒՆՈՒԱՐ	1
13	* Ուրբ. Տօն Անուանակո- չութեան Տեառն.— Նախապա- հարգութիւն.	23
14	ձբ. Տօն Ծննդեան Յովհան- նու Կարապետին.	24
15	* Ա. Կիր.	25
16	Բշ. Սրբոցն՝ Պետրոսի հայ- րապետին, Վլասայ եպիս- կոպոսին և Աբիսողոմայ սար- կաւագին.	26
17	Դշ. Անտոնի, Տրիփոնի, Պար- սամայ և Ոնոփրիոսի ճգնա- ւորացն.	27
18	Դշ. պահք.	28
19	Եշ. Սրբոցն՝ Թէոդոսի Թա- գաւորին և Մանկանցն Ե- փեսոսի.	29
20	Ուրբ. պահք.	1
	⊙ Ծ. 1.— 2իւն և սառն.	
21	ձբ. Սրբոցն՝ Աթանասի և Կիրղի հայրապետացն.	2
22	* Բ. Կիր.	3
23	Բշ. Սրբոցն՝ Կիրակոսի և Ճօրն Յուդիտայի և Գորգի-	4

0	ՅՈՒՆՈՒԱՐ	1
	ոսի, Պօղիքոսի և Գրիգո- րիոսի.	
24	Դշ. Վահանայ Գողթնացւոյն, Եւգինեայ կուսին և հօրն նորա Փիլիպպոսի և Ճօրն Կղոզեայ, և երկուց եղբարցն Սերգեայ և Ապիտոնի, և երկուց ներքինեացն. Ծն. Ն. Կ. Բ. Մեծ խշխանուհւոյ Կսենեայ Ալեքսանդրովնի.	5
25	Դշ. պահք.	6
26	Եշ. Եւգինէոսի, Մակարիոսի, Վաղերիոսի, Կանդիտոսի և Ակիւղասայ.	7
27	Ուրբ. պահք. ⊙ Ա. Բ. — Փոփոխական օրք.	8
28	ձբ. Սրբոցն Գրիգորի Աստու- ածաբանին.	9
29	* Դ. Կիր. Բարեկենդան Առաջաւորի պահոց.	10
30	Բշ. պահք.	11
31	Դշ. պահք.	12

ՓԵՏՐՈՒԱՐ

28 ՕՐ.

Փետրուար ցրրաբեր
Եւ երբեմն ձիւնաբեր,
Պառաւանց մահաբեր,
Մըրրիկներ ու հովեր:

0

1

1 ԴՇ. պահք.
*2 ԵՇ. պահք. — Ռուսաց՝ Տետու
Ընդ Առաջ.

13

14

3 Ուրբ. պահք. — Յիշատակ Յօ-
նանու մարգարէին. — Հան-
դիսաւոր օր ուխտագնացու-
թեան Ս. Սարգիս եկեղեց-
ւոյն Տփլիսայ. — Ծն. Ն. Կ.
Բ. Նիկոլայ Կոստանդինո-
վիւի և տօն ասպետական
նշանաց Սրբոյն Աննայի.

15

4 Զբ. Սրբոյն՝ Սարգսի զօրա-
վարին, որդւոյ նորա Մար-
տիրոսին և Չորեքտասան

16

18

0

ՓԵՏՐՈՒԱՐ

1

զինուորացն. — Նոյն ուխտա-
գնացութիւն. — Ծն. Ն. Կ.
Բ. Մեծի իշխանուհւոյ Վե-
րայ Կոստանդինովնայի.

© 1. 1. — Խառնակութիւն
օգոց.

5

* Դ. Կիր.

17

6

ԲՇ. Սրբոց Ատովմանց զօրա-
վարացն և Մարկոսի եպիս-
կոպոսին, Պիոնի քահանա-
լին, Կիւրդի և Բենիամինի
սարկաւագացն. և սրբոց վր-
կալիցն՝ Երզմեսէի, Որմըզ-
գանայ և Սայենի.

18

7

ԳՇ. Սրբոց Սուքիասեանց վր-
կալիցն.

19

8

ԴՇ. պահք.

20

9

ԵՇ. Սրբոց Ոսկեանց քահա-
նայիցն.

21

10

Ուրբ. պահք.

22

© Վ. Ք. — Անձրեախոսոն
ձիւն.

11

Զբ. Տօն Սրբոյն Սահակայ
Պարթևի հայրապետին մերոյ.

23

0	ՓԵՏՐՈՒՄ	ՈԼ
12	* Ե. Կիր.	24
13	* Բ2. Տօն Սրբոց ՂԷՈՆ- ԴԵԱՆՅ ՔԱՀԱՆԱՅԻՅՆ.	25
14	* Գ2. Տօն ՔԱՌԱՍՆՆՈՐԵԱՅ ԳԱԼՍՏԵԱՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ.— Տեառն Ընդ Առաջ.	26
15	Դ2. պահք.	27
16	* Ե2. Տօն Սրբոց ՎԱՐ- ԴԱՆԱՆՅ ԶՈՐԱՎԱՐԱՅՆ ՄԵ- րոց 1036 վկայիցն, որք կա- տարեցան ի մեծ պատերազ- մին.—Տօն Ազգային.	28
17	Ուրբ. պահք.	29
18	Ձբ. Սրբոցն Կ. Պորտյ ծողո- վոյն՝ 150 հալոյապետացն. ⊕ Ծ. Լ.—Զիւնաբէր հոգ- մունք.	1
19	* Կիր. Բուն Բարեկենդան.	2
20	Բ2. ա. օր մեծի պահոց.	3
21	Գ2. բ. օր մեծի պահոց.	4
22	Դ2. գ. օր մեծի պահոց.	5
23	Ե2. դ. օր մեծի պահոց.	6
24	Ուրբ. ե. օր մեծի պահոց.	7
25	Ձբ. զ. օր մեծի պահոց.—Տօն	8

0	ՓԵՏՐՈՒՄ	Լ
	Սրբոցն Թէոդոսի զօրաւա- րին.	
26	* Բ. Կիր. է. օր մեծի պա- հոց.—Ծնունդ Նորին Կալ- սերական Մեծաթեան Ա- ՂԵՔՍԱՆԻՐ ԱՂԵՔՍԱՆԻ- ՐՈՎԻՉԻ.	9
	Յ Ա. Ք. Հողմագին աւուրք.	
27	Բ2. ը. օր մեծի պահոց.	10
28	Գ2. թ. օր մեծի պահոց.	11
29	ԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐՈՒՄ	
30	ԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐՈՒՄ	
31	ԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐՈՒՄ	
32	ԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐՈՒՄ	
33	ԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐՈՒՄ	
34	ԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐՈՒՄ	
35	ԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐՈՒՄ	
36	ԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐՈՒՄ	
37	ԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐՈՒՄ	
38	ԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐՈՒՄ	
39	ԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐՈՒՄ	
40	ԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐՈՒՄ	
41	ԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐՈՒՄ	
42	ԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐՈՒՄ	
43	ԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐՈՒՄ	
44	ԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐՈՒՄ	
45	ԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐՈՒՄ	
46	ԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐՈՒՄ	
47	ԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐՈՒՄ	
48	ԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐՈՒՄ	
49	ԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐՈՒՄ	
50	ԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐՈՒՄ	

Մ Ա Ր Տ

31 օր.

Քայլերըն Մարտին.

Կաղ կը շարժին.

Բայց իր ձայնէն

Բոյս, ծառ ամէն

Եւ կենդանի

Կ'առնուն ոգի:

0

1

Դժ. ժ. օր մեծի պահոց.

12

*2

Եժ. ժա. օր մեծի պահոց.—

13

Օր Գահակալութեան վեհա-
փառ Կայսեր ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ
Գ.-ի.

3

Ուրբ. ժբ. օր մեծի պահոց.

14

*4

Ձբ. ժգ. օր մեծի պահոց.—

15

Տօն Սրբոյն Կիւրղի՝ Երու-
սաղէմայ հայրապետին և
միւս Կիւրղի եպիսկոպոսին՝
և մօրն նորա Աննայի.

5

* Գ. Կիր. ժդ. օր մեծի պա-
հոց.— Անուանիչ.

16

0

ՄԱՐՏ

1

⊙ Լ. Լ. Հարթուլթիւն օդոց.

6

Բժ. ժե. օր մեծի պահոց.

17

7

Դժ. ժգ. օր մեծի պահոց.

18

9

Դժ. ժէ. օր մեծի պահոց.

19

9

Եժ. ժբ. օր մեծի պահոց.

20

10

Ուրբ. ժթ. օր մեծի պահոց.

21

11

Ձբ. ի. օր մեծի պահոց.— Սրբ-

22

բոյն Յօհաննու՝ Երուսաղե-
մայ հայրապետին, և սրբոց
հայրապետացն մերոց՝ Յօ-
հաննու Օձնեցւոյն, Յօհան-
նու Որոտնեցւոյն և Գրի-
գորի Տաթևացւոյն.

12

* Դ. Կիր. իա. օր մեծի պա-
հոց.— Տօն.

23

⊙ Վ. Ք.— Մրրկաբեր հող-
մունք.

13

Բժ. իբ. օր մեծի պահոց.

24

14

Դժ. իգ. օր մեծի պահոց.

25

15

Դժ. իդ. օր մեծի պահոց.

26

16

Եժ. իե. օր մեծի պահոց.

27

17

Ուրբ. իզ. օր մեծի պահոց.

28

18

Ձբ. իէ. օր մեծի պահոց.—

29

Սրբոց Մանկանցն Քառաս-

0	ՄԱՐՏ	01
	Նից, որք ի Սեբաստիա կա- տարեցան.	
19	* Ե. Կիր. իր. օր մեծի պա- հոց.— Գալաթի.	30
20	Բշ. իթ. օր մեծի պահոց.— Փարնանամուտ.	1
	⊙ Ծ. Լ.—Պարզ օրք.	
21	Դշ. Լ. օր մեծի պահոց.	2
22	Դշ. Լա. օր մեծի պահոց.	3
23	Եշ. Լբ. օր մեծի պահոց.	4
24	Ուրբ. Լգ. օր մեծի պահոց.	5
*25	Չբ. Լդ. օր մեծի պահոց.— Տօն Սրբոյ Հօրն մեծոյ Գրի- գորի ԼՈՒՍԱՒՈՐԶԻՆ՝ մտին ի վերապն.—Ռուսաց՝ Աւե- տումն Ս. Աստուածածնի.— Ծն. Ն. Կ. Բ. Կսենեայ Ա- ղեքսանդրովնի.	6
26	* Զ. Կիր. Լե. օր մեծի պա- հոց.— Գալաթի.	7
27	Բշ. Լզ. օր մեծի պահոց.	8
28	Դշ. Լե. օր մեծի պահոց.	9
	Յ Ա. Բ.—Փարնանային ա- ւուրբ.	

0	ՄԱՐՏ	1
29	Դշ. Լր. օր մեծի պահոց.	10
30	Եշ. Լթ. օր մեծի պահոց.	11
31	Ուրբ. խ. օր մեծի պահոց.	12

Ա Պ Ր Ի Լ

30 00.

Այլ գարնան զեփիւռներ
Մեզ կուտան հրաւեր
Տունները թող տալու,
Ծաղիկներ սիրելու,
Դաշտերու, գեղերու
Եւելու աչցելու:

0

1

- 1 Ձբ. խա. օր մեծի պահոց.— 13
Յիշատակ Չազարու յարու-
թեան.— Ծն. ն. Կ. Բ. Մեծ
Իշխան Աղեքսանդր Միխա-
յիլովիչի:
- 2 * Կիր. Ծաղկազարդ.— Յերե- 14
կոյին Դուռնբացեք.
- 3 Աւագ Եշ. Յիշատակ Արարչա- 15
գործութեան.
- 4 Աւագ Դշ. Յիշատակ Տան 16
Կուսանաց.
© Աւագ Լ. Լ.— Զովագին ա-
ւուրք.

0

Ա Պ Ր Ի Լ

1

- 5 Աւագ Դշ. Յիշատակ Մատ- 17
նութեան Տեառն.
- 6 * Աւագ Եշ. Յիշատակ Ոտ- 18
նալուային.— Նախաբանի.
- *7 Աւագ Ուրբ. Յիշատակ 19
Չարչարանաց և Խաչելու-
թեան Տեառն.— Աւետուճն
Ս. Աստուածածնի.— Հանդի-
սաւոր օր ուխտագնացու-
թեան Զգրաշենի Աւետեաց
Ս. Աստուածածին Եկեղեց-
ւոյն Տփիսիայ.
- *8 Աւագ Ձբ. Արադալոյց Զատ- 20
կի.— Նախաբանի.— Նաւակա-
տիք.
- 9 * * Կիր. ԶԱՏԻԿ.— Տօն Յա- 21
րութեան Տեառն մերոյ Յի-
սուսի Քրիստոսի.— Հանդի-
սաւոր օր ուխտագնացու-
թեան Նորաշեն Ս. Աստու-
ածածին Եկեղեցւոյն Տփիսի-
սայ.
- *10 * Եշ. Բ. օր Զատիկի.— Յիշա- 22
տակ Մեռելոց.— Ուխտագր-

0	ԱՊՐԻԼ	1
	նացուծիւն Ս. Նշան եկեղեցւոյն Տփխիսայ.—Ծն. Ն. Կ. Բ. Վլադիմիր Աղեքսանդրովիչի.	
	Շ Վ. Բ.—Գեղեցկուծիւն օդոց.	
*11	Դժ. Գ. օր Զատիկի.	23
*12	Դժ. Գ. օր Զատիկի.	24
*13	Եժ. Ե. օր Զատիկի.	25
*14	Ուրբ. Գ. օր Զատիկի.—Անկաստեղ.	26
*15	ձբ. Է. օր Զատիկի.—Յիշատակ գլխատման Սրբոյն Յովհաննու Մկրտչին.	27
16	* Բ. Կիր. Բ. օր Զատիկի.—Նոր Կիրոսի (Կրկնազատիկ).	28
17	Բժ. Թ. օր Յինանց.—Ծն. Մեծ Իշխան Նիկողայ Միխայիլովիչի.	29
18	Դժ. Ժ. օր Յինանց. Շ Ծ. Լ. — Հողմախառն պարզուծիւն.	30
19	Դժ. Ժա. օր Յինանց.	1
20	Եժ. Ժբ. օր Յինանց.	2

0	ԱՊՐԻԼ	1
21	Ուրբ. Ժգ. օր Յինանց.	3
22	ձբ. Ժգ. օր Յինանց.	4
23	* Գ Կիր. Կառլ Կիրոսի (Աշխարհամատրան).—Օր ուխտագնացուծեան Մողնու Ս. Դէորդ եկեղեցւոյն Տրփխիսայ.—Ան. Ն. Կ. Բ. Մեծ Իշխ. Աղեքսանդրայ Իոսիֆովնի և Աղեքսանդրայ Պետրովնի.	5
24	Բժ. Ժդ. օր Յինանց.	6
25	Դժ. Ժէ. օր Յինանց.	7
26	Դժ. Ժը. օր Յինանց. Յ Ա. Բ.—Անձրևաբեր օդբ.	8
27	Եժ. Ժթ. օր Յինանց.—Ծն. Ն. Կ. Բ. Մեծ Իշխանի Դէորդի Աղեքսանդրովիչի.	9
28	Ուրբ. Ի. օր Յինանց.	10
29	ձբ. Իա. օր Յինանց.—Ծն. Ն. Կ. Բ. Սերգէյ Աղեքսանդրովիչի.	11
30	* Դ. Կիր. Կարֆի Կիրոսի.	12

Մ Ա Յ Ի Ս

ՅԼ ՕՐ.

Նարկէս ու շուշան
Անցան աննըշան:
Վարդն արդ վառեցաւ,
Այրեց ամէն ցաւ:
Մայիսն ըզծաղիկ,
Ծաղիկն ըզմարդիկ
Սիրած են սաստիկ:
Մայիս, ծաղիկ, սէր
Պըսակ են հիւսեր:

0

1

1	Բշ. իգ. օր Յինանց.	13
2	Գշ. իգ. օր Յինանց.	14
3	Դշ. իե. օր Յինանց.	15
	⊙ Լ. Լ. — Բարեխառնութիւն օդոց.	
4	Եշ. իգ. օր Յինանց.	16
5	Ուրբ. իե. օր Յինանց.	17
*6	Ճբ. իը. օր Յինանց.— Ծն.	18
	Ն. Կ. Բ. Վսեմափառ Թա-	

ՄԱՅԻՍ

1

0

	գաժառանգին Նիկողայ Ա.	71
	ղեքսանդրովիցին.	81
7	* Ե. Կիր. Տօն Երեման Սըրբոյ ԽԱՉԻՆ.	19
8	Բշ. Լ. օր Յինանց.	20
*9	Գշ. լա. օր Յինանց.— Ռ. Փոխադրութիւն նշխարաց՝ Նիկողայոսի Սքանչեւագործի.	21
10	Դշ. լբ. օր Յինանց.	22
	⊙ Վ. Բ. — Ախորժական պարզութիւն.	
11	Եշ. լգ. օր Յինանց.— Ան. Ն. Կ. Բ. Կիրիլ Աղեքսանդրովիցի.	23
12	Ուրբ. լդ. օր Յինանց.	24
13	Ճբ. լե. օր Յինանց.	25
14	* Զ. Կիր. Ծն. Ն. Կ. Բ. Մեծ Իշխ. Մարիյ Պաւլովնայի.	26
*15	Բշ. լե. օր Յինանց.— Օր թագադրութեան Վերափառ Կայսեր և Կայսրուհուն ամենայն ոռոտաց.	27
16	Գշ. լր. օր Յինանց.	28

0	ՄԱՅԻՍ	Լ
17	ԴՁ. լԺ. օր Յինանց.	29
*18	* ԵՁ. խ. օր Յինանց. — ՀԱՄ- ԲԱՐՁՈՒՄՆ. Գրիստոսի. — Լու Ռ. — Մեծահանդէս օր ուխ- տագնացութեան Ս. Դէորգ եկեղեցւոյն թելէթ գեղջ. ⊙ Ծ. Լ. — Պայծառութիւն օրոց.	30
19	Ուրբ. խա. օր Յինանց. — պահք.	1
20	Ձբ. խբ. օր Յինանց. — Ան. Ն. Կ. Բ. Ալեքսէյ Աղեք- սանդրովիչի և Ալեքսէյ Մի- խայիլովիչի.	2
21	* Ի. Կիր. Երեւոյ Ծաղկաւոր Ան. Մեծի գբս. Կոստան- դին Կոստանդինովիչի և ծն. Աղեքսանդրայ Պետրովիչի.	3
22	ԲՁ. խգ. օր Յինանց.	4
23	ԴՁ. խե. օր Յինանց.	5
24	ԴՁ. խգ. օր Յինանց. — Ելասող.	6
25	ԵՁ. խէ. օր Յինանց.	7
26	Ուրբ. խբ. օր Յինանց. — պահք.	8

0	ՄԱՅԻՍ	Լ
	Յ Ա. Գ. Անճրեային օդք.	
27	Ձբ. խԺ. օր Յինանց.	9
28	* Կիր. ծ. օր Յինանց. — Տօն ՀՈԳԻՈՅԴԱԼ ՍՏԵԱՆ (Պեն- տեկոստէ). — Եւս Ռ. — Բարե- կենդան Եղիական պահոց.	10
*29	ԲՁ. բ. օր Հոգւոյգալստեան. — պահք.	11
30	ԴՁ. գ. օր Հոգւոյգալստեան. — պահք.	12
31	ԴՁ. դ. օր Հոգւոյգալստեան. — պահք.	13

ՅՈՒՆԻՍ

30 ԹՐ.

Երկինքը յրստակ,
Երկիրը խիստ տաք.
Արևը դուրսէն,
Տաքութիւն ներսէն
Մարդու մարմինէն
Քրքտինք կը քամեն.
Ուսէն նոյն մարդուն
Բաճկոնը կ'առնուն,
Խեղճ մարդուն բերնէն
Ուճիւր կը թափեն:
Մըտիր ջուր շուտով,
Ապրին գետն ու ծով:

- 1 ԵՉ. Ե. օր Հոգ.—պահ.բ. 14
⊙ Լ. Լ.—Ծն. Ն. Կ. Բ.
Մեծ Իշխ. Դիմիտրի Կոստան-
դինովիցի.
- 2 Ուրբ. գ. օր Հոգ.—պահ.բ. 15
- 3 Ըբ. Է. օր Հոգևոյգալստեան. 16
- 4 ✕ Ա. Կիր. Նախարարնալ.—Առա- 17

ՅՈՒՆԻՍ

ջին պսակ:—Օր ուխտադնա-
ցութեան Ա. Աստուածածին
եկեղեցւոյն քաղաքամերձ
Ղվինդիս գեղջ.

- 5 ԲՉ. —Տօն Սրբոց Կուսա- 18
նացն Հռիփսիմեանց.—Նա-
խարարնալ.
- 6 ԳՉ. Տօն Սրբոց Կուսանացն 19
Գալիանեանց.
- 7 ԴՉ. Պահ.բ.—Նախարարնալ. 20
- 8 ԵՉ. Տօն Սրբոցն Յովհաննու 21
Կարապետին և Աթանապի-
նեայ եպիսկոպոսին.
- 9 Ուրբ. Պահ.բ.—Նախարարնալ. 22
Շ Վ. Բ.—Ջերմագին օդ.բ.
- 10 ✕ Ըբ. Տօն Սրբոցն Գրիգորի 23
ԼՈՒՍԱԽՈՐԶԻՆ մերոյ՝ Եւա-
նելոյն ի վերապէն.
- 11 ✕ Բ. Կիր. Տօն Կաթողիկէ 24
եկեղեցւոյ Սրբոց Էջմիածնի.
—Հարսանիք.
- 12 ԲՉ. Սրբոց Մանկանցն Բեթ- 25
ղենեմի, Ակակիոսի վկային,

0	ՅՈՒՆԻՍ	1
	Մոզկիմայ, քահանային և Կոտրատիոսի զինուորին.	
13	ԴՉ. Տօն Սրբոց Կուսանացն Նունեայ և Մանեայ.	26
14	ԴՉ. Պահք.	27
15	ԵՉ. Սրբոց Իշխանացն Սահա- կայ և Յովսեփայ և սրբոց վկայիցն Սարգսի և Բա- գոսի.	28
16	Ուրբ. պահք.	29
17	Զբ. Տօն Սրբոց Ներսեսի Մե- ծի Հայրապետին մերոյ և Խաղայ Եպիսկոպոսին. Յ. Ծ. 1. — Փալաղիք և որոտ- մունք.	1
18	* Դ. Կիր. Բարեկենդան Լու- սաւորչի պահոց.	2
19	ԲՉ. պահք. — Սրբոցն Եպի- փանուկ Կիպրացւոյն, Բաբե- լայ հայրապետին և Երից ա- շակերտաց նորին. — Ամառ- նամուտ.	3
20	ԴՉ. պահք. — Տօն Սրբոցն՝ Կոստանդիանոսի Թագաւո-	4

0	ՅՈՒՆԻՍ	1
	րին և մօրն նորա Հեղինեայ.	
21	ԴՉ. պահք.	5
22	ԵՉ. Պահք. — Սրբոցն՝ Թէոդո- սոսի Գաղատացւոյն և Թա- վիեայ բժշկին և Է. Կեանա- նացն, որք Վնկիւրիա կա- տարեցան.	6
23	Ուրբ. Պահք. — Նախաստեղ.	7
24	* Զբ. Տօն Գիւտի Նշխա- րացն Սրբոյ Գրիգորի Լու- սաւորչին մերոյ. — Հանդիսա- ւոր օր ուխտագնացութեան Ս. Գ. Լուսաւորիչ եկեղեց- ւոյն Տփլիսայ. — Ռ. Ծն. Յօհաննու Մկրտչին. Յ Ա. Ք. — Սպառնալիք կար- կրտի.	8
25	* Դ. Կիր. — Հարսանիք.	9
26	ԲՉ. Սրբոց վկայիցն՝ Անտո- նիոսի, Թէոփիլոսի, Անիք- տոսի և Փոտրնոսի. — Ծն. Ն. Կ. Բ. Մեծ Իշխ. Աղեք- սանդրայ Իոսիֆովսի.	10
27	ԴՉ. Սրբոցն՝ Դանիելի մար-	11

- 28 գարեկին և Երից Մանկանցն.
 ԴՁ. Պահ.բ. 12
- *29 ԵՁ. Տօն Սրբոց Թարգման- 13
 չացն մերոց ՍԱՀԱԿԱՅ և
 ՄԵՍՐՈՎԲԱՅ.—Ռ. Ս. Առա-
 քելոցն Պետրոսի և Պողոսի.
 —ԱՆ. Ն. Կ. Բ. ՄԵԾ ԻՉԽ.
 Պաւել Աղեքսանդրովիչի, և
 Պետր Նիկողայեվիչի.
 30 Ուրբ. Պահ.բ. 14

- Նետերէն արևու
 Փախելու ես հեռու:
 Ծառերու զով շուքին
 Կը տրբուի պատիւ հին:
 Տաքն ու պաղն իրարու
 Խառնելն է գիտնալու:
 Տաք մարմնոյն պաղ բաղնիք.
 Տաք գլխոյն պաղ քամիք,
 Տաք կուրծքին պաղ պտուղ
 Կը նրստին քիչ մը սուղ:

- 1 ձբ. Սրբոցն՝ Տրդատայ Թա- 15
 գաւորին մերոյ, Աշխէն տիկ-
 նոջն և Խոսրովիդիստոյն.—
 Նախապահ:
 ☺ Լ. Լ.—Տօթագին օդք.
 2 * Ե. Կիր. Տօն Գիւտի ՏՓՈՅ 16
 Ս. Աստուածաճնի.
 3 ԲՁ. Սրբոցն՝ Կալիստրատոսի 17

0	ՅՈՒԼԻՍ	Լ
	և 49 վկայիցն. և Ղուենկի- անոսի քահանային.	
4	ԴՁ. Տօն Սրբոյն Զաքարիայ մարգարէին.	18
5	ԴՁ. Պահ.բ. — Ան. Ն. Կ. Բ. Սերգէյ Աղեքսանդրովիչի.	19
6	ԵՁ. Տօն Սրբոյն Եղիսէի մար- գարէին.	20
7	Ուրբ. Պահ.բ. — Ան. Ն. Կ. Բ. Սրբոյն Երկոսանանից	21
8	Ձբ. Սրբոյն Երկոսանանից Առաքելոցն Բրիստոսի և Սրբոյն Պօղոսի Երեքտասա ներորդ Առաքելոյն.	22
	Շ Վ. Բ. — Արտամունք և կարկուտ.	
9	* Զ. Կիր. Բարեկենդան Վար- դավառի պահոց.	23
10	ԲՁ. պահ.բ. — Ան. Ն. Կ. Բ.	24
11	ԴՁ. պահ.բ. — Ան. Ն. Կ. Բ. Օլգայ Նիկողայեւնի և Օլգայ Ֆեոդորովնի և Օլգայ Կոս- տանդինովնի.	25
12	ԴՁ. պահ.բ. — Ան. Ն. Կ. Բ.	26
13	ԵՁ. պահ.բ. — Ան. Ն. Կ. Բ.	27

0	ՅՈՒԼԻՍ	Լ
14	Ուրբ. պահ.բ. — Ան. Ն. Կ. Բ.	28
15	Ձբ. Յիշատակ է Տապանակին հնոյ. և Տօն Նորոյս Սուրբ Եկեղեցւոյ. — Ան. Ն. Կ. Բ.	29
	Հանդիսաւոր օր ուխտագը- նացութեան Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ. և Հաւաքար թա- ղին Տփլիսայ. — Ան. Ն. Կ. Բ.	30
16	* Կիր. ՎԱՐԴԱՎԱՐ. — Մի- ջոց ուտիք Յ շաբաթ. — Ծն. Ն. Կ. Բ. Մեծ. Իշխ. Անաս- տասի Միկայիլովնի.	1
17	* ԲՁ. բ. օր Վարդավառի. — Յիշատակ Մեծելոց. — Մեծա- հանդէս օր ուխտագնացու- թեան Ծիրանաւոր Ս. Աս- տուածածին եկեղեցւոյն աչ- գեստանեաց Տփլիսայ.	2
18	ԴՁ. գ. օր Վարդավառի.	3
19	ԴՁ. Դ. օր Վարդավառի. — պահ.բ.	

0	ՅՈՒԼԻՍ	1
20	Եջ. Տօն Եսայեայ մարգարէին:	4
21	Ուրբ. դ. օր Վարդապետի. — պահ.բ. — Նախարար:	5
*22	ձբ. Տօն Սրբոցն՝ Թադէոսի Առաքելոյն. մերոյ և Սանգրիտոյ կուսին. — Անուանակոչութիւն Օգոստափ. Կայսրուհւոյն ՄԱՐԻԱՅ ՓԻՈՒՐՈՎՆԱՅԻ.	6
23	* Բ. Կիր. Զ Ա. Ք. — Մերթ անձրև և մերթ պարզ.	7
24	Բջ. Սրբոցն՝ Կիպրիանոսի եպիսկոպոսին և խե. վկայիցն, և սրբոց կուսանացն՝ Յուստիանեայ, Եւփիմեայ և Քրիստինեայ. — Ան. Ն. Կ. Բ. Մեծ Իշխ. Բարկա Վլադիմիրովիչի.	8
25	Դջ. Սրբոցն՝ Աթանաղինեայ եպիսկոպոսին և տասն Աշակերտացն և հինգ վկայիցն.	9
26	Դջ. պահ.բ.	10

0	ՅՈՒԼԻՍ	01
27	Եջ. Սրբոց Նախահարցն՝ Ադամայ, Աբելի, Սեթայ, Ենոփայ, Ենոփբայ, Նոյի, Մեղիսեդեկի, Աբրահամու, Իսահակայ, Յակովբայ, Յովսեփայ, Մովսիսի, Ահարոնի, Եղիազարու, Յեսուայ, Սամուէլի, Սամիսոնի, Յեփթայեայ, Բարակայ, Գէդէոնի, և այլոց սրբոց նախահարցն. — Ծն. և Ան. Նիկողայեպիլի Անդրանիկին, և Ան. Նիկողայ Նիկողայեպիլի Արասերոյն.	11
38	Ուրբ. պահ.բ.	12
29	ձբ. Սրբոց Որդւոց և Թուանց Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին մերոյ Արիստակեսի, Վրթանիսի, Յուսկանն, Գրիգորիսի և Դանիէլի.	13
30	* Գ Կիր. Զ Լ. Լ. — Ջերմախառն պարզութիւն.	14

31 Բ2. Սրբոց Մականայեցւոցն՝

15

Շղիագարիւ քահանային և
Համուսնեայ և Եօթն որդւոցն
նորին յղլ զվարձակ զմի

իոն յազգիոյսն յախառն
զմարտմ զմիմիմ զմիմիմ
ամ յառաւմ յազգաւոր
զմն զմիմիմ յիմիմ
Հիմիմ յախառն յախառն
ապառն զզգա զզգա մ զմի
որիմ յմի մ յմի մ յմի մ
մազգիմ յիմիմ յազգիմ յազ
գիմ յազգիմ յմի մ յմի մ
իմիմ յիմիմ յիմիմ յիմիմ

Բ2. Սրբոց Մականայեցւոցն՝
Շղիագարիւ քահանային և
Համուսնեայ և Եօթն որդւոցն
նորին յղլ զվարձակ զմի
իոն յազգիոյսն յախառն
զմարտմ զմիմիմ զմիմիմ
ամ յառաւմ յազգաւոր
զմն զմիմիմ յիմիմ
Հիմիմ յախառն յախառն
ապառն զզգա զզգա մ զմի
որիմ յմի մ յմի մ յմի մ
մազգիմ յիմիմ յազգիմ յազ
գիմ յազգիմ յմի մ յմի մ
իմիմ յիմիմ յիմիմ յիմիմ

ՕԳՈՍՏՈՍ

31 ՕՐ.

Պատուներ հասուն,
հոյսերն կանգ կ'առնուն.
Արեն իր գործքն է
Կը լըմըցնէ:

Արեն աչրած,
Երկիրն կրակած,
Տնկերն ինկած,
Մարդիկ յըրկած.

1 Բ2. Սրբոց Երկոտանան մար-
գարելոցն՝ Ոգեսայ, Անովայ,
Միքիայ, Յովելայ, Աբգիւ,
Նաւաւայ, Ամբակոււայ,
Յօնանու, Սովիւնիայ, Ան-
դեայ, Զաքարիայ և Մադա-
բիայ.

2 Բ2. պահք.
3 Ե2. Սրբոցն՝ Սովիւնի և Երից
դասերացն՝ Պիտտոսի, Ելպի-
սի և Ագաւի.

0	ՕԳՈՍՏՈՍ	Լ
4	Ուրբ. պահք.	19
5	Ձբ. Եփեսոսի Սուրբ Ժողովոյն՝ Երկու հարիւր հալրապետացն.	20
6	* Կիր. Բարեկենդան Աստուածածնի պահոց. — Ռ. Վարդավառ.	21
7	Բշ. ա. օր պահոց. Շ Վ. Բ. — Տօթագին օդք.	22
8	Դշ. բ. օր պահոց.	23
9	Դշ. գ. օր պահոց.	24
10	Եշ. դ. օր պահոց. — Ծն. Ն. Կ. Բ. Կոստանդին Կոստանդինովիչի.	25
11	Ուրբ. ե. օր պահոց. — Ծն. Ն. Կ. Բ. Գէորգի Միխայիլովիչի.	26
12	Ձբ. գ. օր պահոց. — Տօն ձողակաթին Սրբոյ ԻՋՄԵԱԾՆԻ ըստ տեղեան Ս. Գրիգորի մերոյ ԼՈՒՍԱՆՈՐԶԻ. — Նաւակատիք. — Հանգիստաւոր օր ուխտագնացութիւն Ս. Աստուածածին Եկեղեցւոյն (Բեթղէհէմի). Տփխիսայ.	27

0	ՕԳՈՍՏՈՍ	Լ
13	* Կիր. ՎԵՐԱՓՈԽՈՒՄՆ Ս. Աստուածածնի (Ինն օր նախատօնակ). — Միջոց ուտիք 4 շաբաթ.	28
14	* Բշ. բ. Վերափոխման. — Յիշատակ Մեռելոց.	29
*15	Դշ. գ. օր Վերափոխման. — Ռ. Վերափոխումն Ս. Աստուածածնի. Շ Ծ. Լ. — Փոփոխութիւնք օդոց.	1
16	Դշ. դ. օր Վերափոխման. — պահք. — Ռ. Անձեռագործ Դանտուակին. — Ծն. Ն. Կ. Բ. Եկատերինեայ Միխայիլովիչի.	2
17	Եշ. ե. օր Վերափոխման.	3
18	Ուրբ. գ. օր Վերափոխման. — պահք.	4
19	Ձբ. ե. օր Վերափոխման.	5
20	* Բ. Կիր. բ. օր Վերափոխման.	6
21	Բշ. թ. օր Վերափոխման.	7

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

30 օր.

Դրոշներ աշնան
Ալ բացուեցան.

Ցրնձան հրնձան

Ու ալգեպան:

Հա քաշեցէք,

Հա կոխեցէք:

Այգին իր ծոց,

Գինին իր բոց

Ար ծաւալէ.

Այգեկուծ է,

Ելիր երգէ,

Պարէ, ցատկէ:

0

1

1 Ուրբ. պահք.

2 Զբ. Սբբոց Առաքելոցն 3ա. կօբայ և Զմաւոնի.

3 * Դ. Աիր.

4 Բշ. Անդրէի զօրավարին և բանակի նորին, Ալիսիկոսի և Դոմեստեայ վկայիցն.

18

19

20

21

0

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

1

5 Դշ. Անգրիանոսի և Կնոջն 22

Անատոլայ, Թէոդորոսի և Ելեթիւրոսի վկայիցն.

6 Դշ. պահք. 23

Զ. Վ. Բ. — Փոփոխութիւն օրոց.

7 Եշ. Աբրահամու և Խորենայ 24

և անարծաթ բժշկացն Կոզմայի և Դամիանոսի և Աստուածատրոյ վկային.

*8 Ուրբ. պահք. Ծնունդ Ս. Աստուածածնի ի Աննայէ. — 25

Եւս Ռուսաց. — Ծն. Ն. Ա. Բ.

Օլգայ Փէոդորովնի.

9 Զբ. Նիկիոյ Ս. Թողոլոյն՝ երեք հարիւր տասն և ութ 26

հալրապետացն. — Ծն. Ն. Ա. Բ. Կոստանդին Նիկիոյէ վկայի.

10 Ե. Աիր. Բարեկենդան Ս. 27

Խաչի պահոց.

11 Բշ. ա. օր պահոց Խաչի. 28

12 Դշ. բ. օր պահոց Խաչի. 29

13 Դշ. գ. օր պահոց Խաչի. 30

0	ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ	Լ
	☉ Ծ. Լ. — Հողմն և ճրրիկ.	
*14	Ե2. Դ. օր պահոց խաչի. — Ռ. խաչվերաց.	1
15	Ուրբ. Ե. օր պահոց խաչի.	2
16	Ձբ. Տօն Ս. Եկեղեցւոյ Ի նաւակատիս Ս. խաչին. — Նաւակատիբ.	3
17	* Կիր. ԽԱՉԱՆՈՒՅ. — Ան. Ն. Կ. Բ. Մեծ Իշխ. Վերայ Կոստանդինովի.	4
18	* Բ2. Տօն խաչի. — Յիշատակ Մեռելոց. — Աշնանամուտ.	5
19	Դ2. Տօն Եկեղեցւոյ.	6
20	Դ2. Տօն Եկեղեցւոյ. — պահ.բ.	7
	Յ Ա. Ք. — Հարթութիւն օգոց.	
21	Ե2. Տօն Եկեղեցւոյ. — Ծն. Ն. Կ. Բ. Պաւել Աղեքսանդրովի և Ան. Ն. Կ. Բ. Դիմիտրի Կոստանդինովի.	8
22	Ուրբ. Տօն խաչի. — պահ.բ.	9
23	Ձբ. Տօն խաչի.	10
24	* Բ. Կիր. Բարեկենդան Վարդայ խաչին.	11

0	ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ	Լ
25	Բ2. պահ.բ. — Սրբոցն Մամասայ և Փելիքտիմոնի և Սիմէոնի Սիւնակեցւոյն. — Ծն. և Ան. Ն. Կ. Բ. Մեծ Իշխ. Սերգէյ Միխայիլովի.	12
26	Դ2. պահ.բ. — Սրբոց Կոնսանացն Փեփրոնեայ և Մարիանեայ, Զուշանայ՝ դուտեր Մեծին Վարդանայ. — Ռ. — Ս. Առաքելոյն և Աւետարանչի Յօնաննու Աստուածաբանին.	13
27	Դ2. պահ.բ.	14
	☉ Լ. Լ. — Անձրեային օդ.բ.	
28	Ե2. պահ.բ. Սրբոց հայրապետացն Բարադամու, Անթիմոսի և Երանոսի.	15
29	Ուրբ. պահ.բ.	16
30	Ձբ. Սրբոյն Դէորդայ զօրավարին, Ադոկտոսի և Ռոմանոսի Երզնցոյին. — Մեծահանդէս օր ուխտագնացութեան քաղաքամերձ Ս. Դէորդ եկեղեցւոյն Զահնապատի.	17

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

31 ՕՐ.

Օգն է կիսաբաց,
 Բընուլթիւն մարած.
 Եւ կամաց կամաց
 Մեր ներքին կենաց
 Օրերն կը հասնին:
 Տուր բարեւ վերջին
 Բլուրին, դաշտին,
 Գեղերու յարկին:
 Տես՝ ինչպէս մէկէն
 Արեւն աս երկրէն,
 Երկիրը տունկէն,
 Տունկը կանաչէն,
 Կանաչը տերեւէն,
 Տերեւը ծառէն,
 Ծառն ալ իր շուքէն,
 Զուքն ալ իր հիւրէն,
 Հիւրն ալ ամենէն
 Հըրաժեշտ կ'առնեն:

0

1 * Գ. Կիր. Տօն Վարադայ Ս. 18
 Խաչին. — Հարսանիք. — Մի-

0

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

1

ջոց ուտիք 7 շաբաթ. — Նոյն
 ուխտագնացութիւն. — Ռ.
 Հովանաւորութիւն Ս. Աս-
 տուածածնի.

2 Բ2. Ս. Դաւթի Դունեցւոյն 19
 և Սրբոց վկայիցն Ղամբէ-
 ոսի և Ղամբէուհոյն.

3 Գ2. Սրբոցն. Եւստաթէոսի և 20
 Կնոջ նորա Թէոփիտոսի և
 երկուց որդւոցն, և սրբոց
 Կուսանացն Երմոնեայ և
 Նեքտառինեայ.

4 Դ2. պահք. — Ծն. Ն. Կ. Բ. 21
 Մեծ Իշխ. Միխայիլ Միխա-
 յիլովիւի.

5 Ե2. Սրբոց իշխանացն Սահա- 22
 կայ և Համազասպայ. — Ծն.
 Ն. Կ. Բ. Մարիայ Աղեքսանդ-
 րովնի.

Ե Վ. Ք. — Խոնաւութիւն
 օդոց.

6 Ուրբ. պահք. 23

7 Զբ. Սրբոց Եօթանասուն և 24

0	ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ	Լ
	երկու Աշակերտացն Քրիստոսի.	
8	* Դ. Կիր. Հարսանիք.	25
9	ԵԶ. Սրբոցն՝ Փոկասու հայրապետին և Երանոսի՝ հետևողին Առաքելոցն.	26
10	ԴԶ. Սրբոց Կուսանացն՝ Թեկդի, Վառվառեայ և Պեղիգեայ.	27
11	ԴԶ. պահք.	28
12	ԵԶ. Պանդալէոնի բժշկին, Երմողեայ քահանային և Եւստրակսեայ կուսին.	29
13	Ուրբ. պահք. — Ծն. Ն. Կ. Բ. Մեծ Իշխ. Միխայիլ Նիկողայեվիչի. Պ. Ծ. Լ. — Ամպամած և անձրևային.	1
14	Ձբ. Սրբոց Թարգմանչաց Վարդապետացն մերոց՝ Մեսրոպայ, Եղիշէի, Մովսիսի, Քերթովին, Իսաթի Անյաղթ Փիլիսոփային, Դրիգորի Նա-	2

0	ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ	Լ
	րեկացւոյն և Ներսիսի Կլայեցւոյն.	
15	* Ե. Կիր.	3
16	ԵԶ. Դիւտ նշխարացն Սրբոցն Դրիգորիսի Աղուանից Կաթողիկոսին և սրբոց հարցն՝ Թաթլոյ, Վարոսի և Թուամասու. Անտոնն և Կրոնիգեայ և Ի. Խոտաճարակացն՝ որք չիննակնեան վանսն կատարեցան.	4
17	ԴԶ. Սրբոց Առաքելոցն Անանիայի, Մատթէի, Բառնաբայ, Փիլիպպոսի, Յովհաննու, Ղիդայի և Սիւղիանոսի.	5
18	ԴԶ. պահք. Յ. Ա. Ք. — Միգամած օդք.	6
19	ԵԶ. Սրբոց Դիօնեսիոսի Արիսպագացւոյն և ս. Առաքելոցն Տիմոթէոսի և Տիտոսի.	7
20	Ուրբ. պահք.	8
21	Ձբ. Սրբոց Աւետարանչացն՝ Մատթէոսի, Մարկոսի, Լուկասու և Յովհաննու.	9

0	ՀԱԿՏԵՄԲԵՐ	1
22	* Զ Կիր. Հարսանիք. — Ռ. Հրաշագործ պատկերին Ս. Աստուածածնին Ղազանու.	10
23	ԲԶ. Սրբոցն՝ Ղուենկիանոսի հարիւրապետին՝ որ հաւատաց ի խաչելութիւնն Քրիստոսի, Սրբոցն Յովսեփայ Արեմաթացւոյն, բարեկամին Քրիստոսի՝ Ղազարու և քերցըն նորա Մարթայի և Մարիամու.	11
24	ԳԶ. Սրբոցն Թէոդոտոսի քահանային և Զենոնի զինաւորին. և Մակարայ, Դոքսիայ և Ռամելայ.	12
25	ԴԶ. պահք.	13
26	ԵԶ. Սրբոց Խարիթեանցն և սրբոց Վկայիցն Վալինիկեայ և Ակուլինեայ.	14
27	Ուրբ. պահք. ☉ 1. 1. — Պարզութիւն օրոց.	15
28	Ձբ. Տօն Սրբոց Երկոտասանից Վարդապետացն՝ Ռե-	16

0	ՀԱԿՏԵՄԲԵՐ	1
	թէոսի, Գիոնեսիոսի, Սեդեատրոսի, Աթանասի, Կիւրղի Երուսաղեմացւոյն, Եփրեմի Խուրին Ասորւոյ, Բարսրղի Վեսարացւոյն, Գրիգորի Աստուածաբանին, Եպիփանի Կիպրացւոյն, Յօնաննու Ոսկեբերանին և Կիւրղի Աղեքսանդրացւոյն.	
29	* Ե. Կիր. Գիւտ ԽԱՉԻ — Հարսանիք.	17
30	ԲԶ. Սրբոցն՝ Անաստասայ քահանային, Վարոսի, Թէոդոտեայ և որդւոց նորա, և որք ընդ նմա կատարեցան.	18
31	ԴԶ. Սրբոց Հիպիրիքեանցն, որք ի Սամուսատ կատարեցան և սրբոցն՝ Սևեռիանոսի Սեբաստացւոյն, և Բաբելայ ծերոյն, և 84 աշակերտացն.	19

ՆՈՅԵՄԲԵՐ

30 ՕՐ.

Նոյեմբերնիս
Որսի ամիս:
Մէջ ու մըշուշ
Մահուան են գոյժ,
Են շունչ վերջին
Մօր մը կեանքին.
Մօր բընուլթեան,
Պառւի նրման:
Ահա կարճ արև,
Բայց երկայն անձրև.
Յուրտը մէկ դիէն,
Խոնաւն անդիէն
Մարդը կը նեղէ.
Դուն աղէկ հագուէ:

0

1

1	ԴՁ. պահք:	20
2	ԵՁ. Սրբոյն Յօհաննու Ոսկե-
բերան հայրապետին.	21
3	Ուրբ. պահք:	22
4	Ձբ. Տօն Ամենայն Սրբոց՝	23

0

ՆՈՅԵՄԲԵՐ

1

Հնոց և Նորոց, Յայտից և
Անյայտից.

Ե Վ. Բ.—Անձրև և ապա
պարզ:

5	* Բ. Կիր. Հարսանիք.	24
6	ԲՁ. Սրբոյն Ստեփանոսի Հը-
ռոմայ հայրապետին և Քա-
հանայիցն, Սարկաւազացն
և Ժողովրդոցն.—Ծն. Ն. Կ.
Բ. Նիկողայ Նիկողայեփի
Արտսերոյն.	25
7	ԴՁ. Սրբոցն՝ Ակիփսեմեայ
եպիսկոպոսին և Յովսեփայ
բահանային, Այիթալայ սար-
կաւազին և Պղատոնի վկա-
յին.	26
8	ԴՁ. պահք.—Ան. Ն. Կ. Բ.
Միխայիլ Նիկողայեփի և
Միխայիլ Միխայիլովիփի.—
Տօն ամենայն ասպետական
նշանաց ոռուսաց.	27
9	ԵՁ. Սրբոց հայրապետացն
Մետրոփանոսի, Աղեքսանդ-
րոսի և Պօղոսի Խոստովանո-	28

0	ՆՈՅՆՄԲԵՐ	1
	ղին և սրբոց նօտարացն Մարկիանոսի և Մարտիրոսին.	
10	Ուրբ. պահք. — Նախաբանիչ. — Հանդիսաւոր օր ուխտագնա- ցութեան Ս. Գէորգ եկեղեց- ւոյն Բորնիս գեղջ. — Տարե- դարձ Օծման Վեհափառ Հայրապետին ամենայն հա- յոց Տ. Տ. ՄԱԿԱՐԱՅ. Ա..	29
11	* Ձբ. Տօն Սրբոց Հրեշտա- կապետացն՝ Գաբրիելի և Միքայելի և ամենայն երկ- նային Զօրացն. — Օր. ուխ- տագնացութեան Ս. Հրեշ- տակապետաց եկեղեցւոյն Տփիսիսայ. ⊗ Ծ. Լ. — Խառնակութիւն օդոց.	1
12	* Թ. Կիր.	2
13	ԲԶ. Սրբոցն՝ Մեղիտոսի՝ Ան- տիոքայ հայրապետին, Մի- նասայ Եղիպտացւոյն և միւս Մեղիտոսի եպիսկոպ., Բու-	3

0	ՆՈՅՆՄԲԵՐ	1
	րայ քահանային և Ղինու սարկաւագին.	
*14	ԳԶ. Սրբոցն՝ Դեմետրեայ վր- կային և Բառիկսկոսի քա- հանային. — Ծնունդ Օգոստոս- փառ Վաչարուհւոյն ՄԱՐԻԱՅ ՓԵՌԴՈՐՈՎ ՆԱՅԻ.	4
15	ԴԶ. պահք.	5
16	ԵԶ. Սրբոցն՝ Գուրիասայ, Սա- մունասայ և Աբիբայ Սար- կաւագին, Ռամանոսի Մի- այնակեցին, Մանկանն Խոս- տովանողի և Հիւսիքոսի զի- նաւորին. — Ծն. Ն. Կ. Բ. Մեծ Իշխ. Բարիս Վլադի- միրովիչի.	6
17	Ուրբ. պահք.	7
18	Ձբ. Սրբոց Առաքելոցն Անդ- րէի և Փիլիպպոսի. Յ Ա. Ք. — Հողմալից և անձ- րեային.	8
19	* Թ. Կիր. Բարեկենդան Յիսնակի պահոց.	9

0	ՆՈՅԵՄԲԵՐ	Լ
20	ԲԶ. ա. օր պահոց Յիսնակի. — Նախապահություն.	10
*21	ԳԶ. պահք. — Ընծայումն Ս. Աստուածածնի ի տաճարն. — Եւս ռուսաց.	11
22	ԴԶ. գ. օր պահոց Յիսնակի. — Ծն. Ն. Կ. Բ. Մեծ Իշխ. Միխայիլ Աղեքսանդրովիչի.	12
23	ԵԶ. գ. օր պահոց Յիսնակի. — Ըմբռնաղ.	13
24	Ուրբ. ե. օր պահոց Յիսնա- կի. — Ան. Ն. Կ. Բ. Եկա- տերինէ Միխայիլովի.	14
25	Ձբ. Սրբոցն՝ Գրիգորի և Նիկո- ղայոսի Աքանջելագործ հայ- րապետացն, և միւս Նի- կողայոսի հայրապետին և Մեռունայ եպիսկոպոսին.	15
26	* Ա. Կիր. Ան. Ն. Կ. Բ. Գէորգի Աղեքսանդրովիչի և Գէորգի Միխայիլովիչի.	16
27	☉ Լ. Լ. — Խոնաւ և ցուրտ. ԲԶ. Սրբոց կուսանացն՝ Յու- լիանեայ և Վասիլուհու.	17

0	ՆՈՅԵՄԲԵՐ	Լ
28	ԴԶ. Սրբոցն Ղուկկիանոսի քահանային և սրբոցն՝ Տա- րագրոսի, Պրոպոսի, Անդրո- նիկոսի և Ոնիսեմեայ և այ- լոց աշակերտացն Պօղոսի.	18
29	ԴԶ. պահք.	19
30	ԵԶ. Սրբոցն՝ Կղեմայ հայ- րապետին և Բագարատայ Տոռոմենոյ եպիսկոպոսին.	20

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

31 օր.

Անա բուն ճրմեռ.
Բերաւ Դեկտեմբեր:
Յո՛ւրա, սառույց ու ձիւն
Կուտան թըմբուլթիւն
Երկրին ու մարդուն.
Քաշուելու է տուն:
Ռիշդ արեւն չառաճ բանրդ՝
Կ'ուտալ քեզի վառարանըդ.
Բարիքն ելած կրակէն
Արեւինէն վար մը չեն:

0

1

- 1 Աւրբ. պահ.բ. 21
- 2 * Ըբ. Սրբոց Առաքելոցն և Առաջին Լուսաւորչացն մերոց ԹԱՆԻՈՍԻ և ԲԱՐԹՈՂԻՄԻՈՍԻ. 22
- 3 * Բ. Կիր. Հարսանիք. 23
- 4 Բշ. Սրբոցն՝ Գենարիոսի եպիսկոպոսին և Մեռկեռիոսի 24

0

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

1

- զինաւորին. Յակովկայ և Իրաւափառայ. 1
- Շ Վ. Ք. — Անհաստատութիւն օդոց. 2
- 5 Դշ. Տօն նախավկայ և անդրանիկ թագաւորին մերոյ Սրբոյն Աբգարու. 25
- *6 Դշ. պահ.բ. — Ռ. Նիկողայոսի Սքանչեւագործի. — Անուանակոչութիւն Վսեմափառ Թագաժառանգին Նիկողայ Աղեքսանդրովիչին. 26
- 7 Եշ. Սրբոց հարցն Եգիպտացւոց՝ Պօղոսի, Պօղայ, Մակարայ, Եւագրի, Յօհաննու Կարճահասակին, Նեղոսի, Արսենի, Սիսիանու, Դանիէլի, Սրապիոնի, Մակարիոսի, Պիմենի և այլոց սրբոց հարցն. — Անուանակոչութիւն Վեհափառ Հայրապետին ամենայն հայոց Տ. Տ. ՄԱԿԱՐԱՅ Ա.. 27
- 8 Աւրբ. պահ.բ. — Նախաշնորհ. 28

0	ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ	Լ
9	* Զբ. Յղութիւն Ս. Աստուածածնի ի յԱննայէ. — Եւս ոռւսաց.	29
10	* Գ. Վիր. Բարեկենդան Ս. Յակոբայ պահոց. — Հանդիսաւոր օր ուխտագնացութեան Ս. Մինաս եկեղեցւոյն Տփլիսայ.	30
11	Թ. Լ. — Անձրեային օրք. Բշ. ա. օր պահոց. — Սրբոցն՝ Մինասայ, Երմոգիւնեայ և Գրաբոսի, և կամաւոր աղքատացն Յօհաննու և Ալեքսիանոսի.	1
12	Գշ. բ. օր պահոց. — Սրբոցն Սուրբ Եղիսիոսի հարիւրապետին և Ըմաւոնի՝ ազգականին Քրիստոսի, որ խաչեցաւ յԵրուսաղէմ. Պօղոկարպոսի հայրապետին Զմիւռնիոյ և սրբոց վկայիցն, որք յարեւելս կատարեցան.	2
13	Դշ. գ. օր պահոց.	3
14	Եշ. դ. օր պահոց. — Սրբոցն	4

0	ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ	Լ
	Եւստրատիոսի, Օգսենտիոսի, Եւգինէոսի, Ուրեստեսի և Մարգարիոսի.	
15	Ուրբ. ե. օր պահոց.	5
16	Զբ. Տօն Սրբոյն Յակովբայ Մօքնայ հայրապետին, Մարուգէի ճգնաւորին և Մելիտոսի եպիսկոպոսին. — Հանդիսաւոր օր ուխտագնացութեան նշխարաց Ս. Յակոբ հայրապետին, ամփոփելոցն ի Վանաց աւագ եկեղեցւոյ Տփլիսայ. — Ան. Ն. Կ. Բ. Ալեքսէյ Միխայիլովիչի.	6
17	* Գ. Վիր. Հարսանիք. — Միջոց ուտիք 2 շաբաթ.	7
	Յ Ա. Բ. — Ձիւն և ցուրտ.	
18	Բշ. Սրբոց հայրապետացն՝ Իգնատիոսի, Ադգէի և Մարութայի եպիսկոպոսին. — Զմեռնամուտ.	8
19	Գշ. Սրբոցն Թէոպոմպայ եպիսկոպոսին, Թէոմնայ վրկային և չորից զինուորացն.	9

0	ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ	Լ
	Բաստի, Եւսեբի, Եւտիգի և Բասիլիդեայ.	
20	ԴԶ. պահք.	10
21	ԵԶ. Սրբոց կուսանացն Ին- դոսի և Դոմնայի, Գղերիկոսի քահանային և Երկուց Բիւ- րուցն, որք այրեցան յեկե- ղեցին Նիկիոմիդացոց.	11
22	Ուրբ. պահք. — Նախաբանի. — Ան. Ն. Կ. Բ. Անաստասայ Միխայիլովին.	12
23	Ձբ. Դաւթի մարդարէին և Յակոբայ Առաքելոյն.	13
24	✠ Ե. Կիր.	14
*25	ԲԶ. Տօն Սրբոյն Ստեփանոսի Նախավկային և առաջին մարտիրոսին. — Հանդիսաւոր օր ուխտագնացութեան Ս. Ստեփանոս եկեղեցւոյն Տըփ- խիսայ, որ յԱնապատին Կու- սանաց. — Նախաբանի. — Ռ. Ծնունդ Քրիստոսի.	15
*26	ԴԶ. Սրբոց Առաքելոցն Պետ- րոսի և Պօղոսի. — Նախաբանի.	16

0	ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ	Լ
	☉ Լ. Լ. — Պարզ և ցուրտ.	
*27	ԴԶ. պահք.	17
28	ԵԶ. Տօն Որդւոց Որոտման՝ Սրբոցն Յակոբայ Առաքելոյն և Յօհաննու Աւետարանչին.	18
29	Ուրբ. — Բարեկենդան Ծնըն- դեան պահոց.	19
30	Ձբ. ա. օր պահոց Ծննդեան. Տօն Սրբոցն՝ Բարսիլի հայ- րապետին, և եղբօր նորին Դրիգորի Նիւսացւոյն, Սեդ- քեստրոսի Հռոմայ հայրապե- տին և Սբբայ Եփրեմի Խու- րին Ասորւոյ.	20
31	✠ Զ. Կիր բ. օր պահոց Ծննդեան.	21

ԽԱՒԱՐՄՈՒՆՔ

1) Արևի առաջին հարստեալ խաւարումը
կը պատահի 1888 թ. Դեկտեմբերի 20-ին,
և տեսանելի կը լինի չիւսիսային Ամե-
րիկայում:

2) Մարտի 16-ին խաւարումն — ներկայ
տարուայ Յունիսի 16-ին, տեսանելի կը
լինի Հարաւային Ովկիանոսում:

3) Կարաիէա խաւարումն — Դեկտեմ-
բերի 19-ին, տեսանելի կը լինի Ափրի-
կայում, Ատլանդեան ովկիանոսում և
Հարաւային Ամերիկայում:

Ղուսինը երկու անգամ կը խաւարի.

1) Մարտի 16-ին խաւարումն — Յունուարի
4-ին, մասամբ տեսանելի կը լինի Եւ-
րոպայում: Կը սկսուի ընդհանրապէս
գիշերուայ 12 ժ. 9 ր.:

2) Մարտի 16-ին խաւարումն — Յունիսի
30-ին, մասամբ տեսանելի կը լինի Եւ-
րոպայում: Սկիզբը 5 ժ. 13 ր.:

ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ

3. ՆԱԶԱՐԵԱՆՅԻ

ԿԱՅՄԱԿ

1889 ԹՈՒԱԿԱՆԻ

ՕՐԱՅՈՒՅԻ

1889 ԹՈՒԱԿԱՆԻ

ԱՅՆ ՏՕՆ ՕՐԵՐԸ

ԵՐԲ ՀԱՅՈՑ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆՆԵՐՈՒՄ

Պարապմունք չէ լինելու:

ՅՈՒՆՈՒԱՐ

2, 3 և 4. — Արձակուրդ Ծննդեան:

5 ԵՂ. } Ծնունդ և Յայտնութիւն

6 Ուրբ. } Տեառն:

7 Զբ. — Յիշատակ Մեռելոց:

13 Ուրբ. — Անուանակոչութիւն Տեառն:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ

14 ԳԶ.—Քառասնօր. Գալուստ Տեառն.
16 ԵԶ.—Սրբոց ՎԱՐԴԱՆՆՆՅ զօրապա-
րացն մերոց.

17 և 18—Արձակուրդ. Բուռն Բարեկեն.

ՄԱՐՏ

2 ԵԶ.—Գահակալութիւն Ն. Կ. Մ.
ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ Գ.-ի.

25 ՁԲ.—Մուսն ի վերապն Ս. Գ. ԼՈՒ-
ՍԱՒՈՐԶԻ.

ԱՊՐԻԼ

3-ից մինչև 17-ը—Արձակուրդ Զատիկի.
ՄԱՅԻՍ

6 ՁԲ.—Ծն. Ն. Կ. Բ. Թառանգին Նի-
ԿՈԼԱՅ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐՈՎԻԶԻ.

15 ԲԶ.—Թագադրութիւն Ն. Կ. Մ.
ԿԱՅՍԵՐ և ԿԱՅՍՐՈՒՀԻՈՅՆ.

18 ԵԶ.—ՀԱՄԲԱՐԶՈՒՄՆ Քրիստոսի.
ՅՈՒՆԻՍ

10 ՁԲ.—Են ի վերապն Ս. Գ. ԼՈՒ-
ՍԱՒՈՐԶԻ.

(Ապա ամարալին արձակուրդ:)

ՕԳՈՍՏՈՍ

30 ԴԶ.—Անուանակոչութիւն Ն. Կ. Մ.
ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ Գ.-ի.

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

8 Ուրբ.—Ծնունդ Ս. Աստուածածնի
ի յԱննայէ.

18 ԲԶ.—Յիշատակ Մեռելոց.
ՆՈՅԵՄԲԵՐ

10 Ուրբ.—Տարեդարձ օծման վեհա-
փառ Հայրապետի ամենայն
հայոց Տ. Տ. ՄԱԿԱՐԱՅ Ա.

14 ԳԶ.—Ծնունդ Ն. Կ. Մ. ՄԱՐԻԱՅ
ՖԻՈՂՈՐՈՎՆԱՅԻ.

21 ԳԶ.—Ընծայումն Ս. Աստուածածնի
ի տաճարն.

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

2 ՁԲ.—Սրբազան Առաքելոց և առա-
ջին լուսաւորչացն մերոց ԹԱ-
ԴԻՈՍԻ և ԲԱՐԹՈՂԻՄԻՈՍԻ.

6 ԴԶ.—Անուանակոչութիւն Վսեմա-
փառ Թառանգին ՆԻԿՈԼԱՅ
ԱՂԵՔՍԱՆԴՐՈՎԻԶԻ.

7 ԵԶ.—Անուանակոչութիւն վեհա-
փառ Հայրապետին ամենայն
հայոց Տ. Տ. ՄԱԿԱՐԱՅ Ա.

9 ՁԲ.—Յղութիւն Ս. Աստուածածնի ի
յԱննայէ.

Ա. ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ

* 1. Երկրագնդի ընդհանուր վիճակագրու-
թիւնը.

Ամբողջ երկրագնդի 2.463.419 աշ-
խարհագրական քառակուսի մղոն ցա-
մաքի վերայ բնակուում է 1.485 միլիոն
բնակիչ, որոնք ըստ մասանց աշխարհի
բաժանուում են հետևեալ կերպով:

Աշխարհի մաս- ները	Բնակիչների թիւը	Քառակուսի մղոն
Եւրոպա	338 միլիոն	177 հազար
Ասիա	831 "	806 "
Աֆրիկա	200 "	548 "
Ամերիկա	112 "	692 "
Աւստրալիա	4 ¹ / ₂ "	162 "
Բևեռային երկրներ	82 հազար	81 "

ՀԱՏ ՅԵՂԻ

Հնդկաեւրոպական	637 միլիոն
Մոնղոլական, Տաճկական, Թաթարական և Չինա- կան	570 "
Աֆրիկական և Սեմիտա- կան	177 "
Ովկիանական, Ամերիկա- կան, Էսկիմոսներ ևն.	81 "

ՀԱՏ ԴԱՒԱՆՈՒԹԵԱՆ

Քրիստոնեայք.	448 միլ. (30%)
Հրէայք.	8 "
Մահմետականք.	171 " (11%)
Հեթանոսներ	858 " (57%)

ԾՆՈՒՆԴ ԵՒ ՄԱՀ

Ամէն տարի աշխարհում մեռնում է
33 միլիոն, այսինքն ամէն օր 96 հա-
զար մարդ. ամէն ժամ 3.730 մարդ,
ամէն րոպէ 60 մարդ, ամէն մանրերկ-
րորդ 1 մարդ: Ծնուողների թիւը 9¹/₂

Վիլիսոնով աւելի է մեռնողների թուից:
Ծնունդների մի քառորդը մեռնում
է մինչև 7-ամեայ տարիքը և գրեթէ
կեսը՝ մինչ 40-ամեայ տարիքը:

100 մարդուց մինչև 60 տարին ապ-
րում է 6 մարդ. մինչև 80 տարին՝
500-ից մէկը, և մինչև 100 տարին
1000-ից մէկը:

Տարին 82.500 ամուսնութիւն է քի-
նում, այսինքն 120 հոգուց մի ամուս-
նութիւն:

100 ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱՅ

Նիդերլանդում գալիս է.	489 որդի.
Ռուսաստանում	480 "
Նորվեգիայում	470 "
Պոլսիայում	460 "
Անգլիայում	435 "
Փռանսիայում	348 "

1000 ՏՂԱՅԻՆ

Նորվեգիայում գալիս է.	1060 աղջիկ.
Անգլիայում	1058 "
Դերմանիայում	1036 "

Ռուսաստանում	1022	"
Փռանսիայում	1008	"
Յունաստանում	906	"
Եւրոպայում	1024	"
Ափրիկայում	990	"
Ամերիկայում	977	"
Ասիայում	974	"

* Աշխարհիս ամենապիտանոր տ'րութիւնները

(Բայի Ռաւադարանից)

Ե ր չ ր ն է ր ւ	Տելապէրադէրը	Բնութիւններէ Եւ-ը
Աշտիւ, Շոտլանդիայի, Իռլանդիայի և Կղզի- ների հետ. Թագաւորութիւն.	Վիկտորիա	36 ¹ / ₂ միլ.
Կարլաւաճքները՝		
Եւրոպայում		178 հազար
Ամերիկայում		6 ¹ / ₄ միլ.
Աֆրիկայում		3 մ.
Աւստրալիայում		3 ¹ / ₂ մ.
Ասիայում		262 միլ.

Աւարը—Վէնգրիա	Փրանց Եօսիփ Ա.	40 ¹ / ₂ միլ.
Կայսրութիւն.		
Բաւարիա, Կայսրութիւն.	Դոն Պեդրո Բ.	13 միլ.
Գերմանիա, Կայսրութիւն.	Վիլհելմ Բ.	47 մ.
Իսպանիա, Թագաւորութ.	Ալֆոնս ԺԳ.	17 մ.
Կարլաւաճքները՝		
Ամերիկայում		2 ¹ / ₄ մ.
Ասիայում		5 ¹ / ₂ մ.
Աֆրիկայում		353 հազ.
Իտալիա, Թագաւորութ.	Հուլիոս Ե.	29 ¹ / ₂
Հոլանդիա, Թագաւոր.	Յովհաննէս Բ.	18 ¹ / ₂ մ.
Ճափոն, Կայսրութիւն.	Մուցո—Գիւսո	37 ¹ / ₂ մ.
Միսիսիպի, Կայսրութիւն.	Ալեքսանդր, Նախ.	57 մ.
Չինաստան, Կայսրութիւն.	Յէյ-Թըն Կվանդ-Սի	382 մ.
Կարլաւաճքները՝		
Պանդուրիա, Մոնղոլիա, Թիւան, Թիբէթ և այլն.	{ }	31 մ.

Պատուհան, թագաւոր.
Տաճարաւոր, թագաւորութ.
Կարուած քները
Եւրոպայում, Ասիայում
Եւ Ամերիկայում
Փռանիւ, հասարակաց.
Կարուած քները

Արդուլ Համիդ Բ.
Փերի—Նախագ.

28 1/2 մ.
4 1/4 մ.
16 1/4 մ.
37 1/2 մ.
24 1/4 մ.

*) — Աստղանիշով նշանակուած են այն նկարները, որոնք
1888 թ. Օրացույցի մէջ չէյշին:

ՄԻ ԲԺԻՂԿ ԸՆԿՆՈՒՄ Է

Անգլիայում	1850 մարդու
Աւստրիայում	1500 մ.
Գերմանիայում	
Նորվեգիայում	
Փռանսիայում	1400 մ.
Միացեալ Նահ. - ներում	600 մ.
Ռուսաստանում	6230 մ.

ՄԻ ԼՐԱԳԻՐ ԳԱԼԻՍ Է

Միացեալ Նահ. ներում	4.473 մարդու
Զվէյցարիայում	5.075 մ.
Իսպանիայում	6.022 մ.
Բելգիայում	6.659 մ.
Փռանսիայում	8.642 մ.
Գերմանիայում	9.474 մ.
Անգլիայում	11.409 մ.
Զվեգիայում	13.120 մ.
Աւստրիայում	14.832 մ.
Հունգարիայում	24.343 մ.
Ռուսաստանում	109.611 մ.

* ԱԶԽԱՐՀԻՍ ԲՈԼՈՐ ՏԵՐՈՒԹԵԱՆՅ

ԴՐԱՄՆԵՐԸ

(Ռոմայ Դրամներով հաշուած, ռոմայ Զարդ.)

Ռ. Կ.

Դուլ'դէն, Աւստրիա	"-61
" , Զոլլանդիա	"-52
Դեցիմայ, պղինձ, Իսպանիա . . .	"-1/2
Դեցիմո, արծաթ, Զիլի	"-12
Դիմ, արծաթ, Միաց. Նահ.	"-13
Դոլլար, արծ., " "	1-32
Դուբլոն, ոսկի, Իսպանիա	6-48
Դուկատ, ոսկի, Աւստրիա	2-95
" " Զոլլանդիա	2-94
" " Դանիա և Զվէց	2-92
Դուռո, արծ., Իսպանիա	1-28
Դրախմայ, արծաթ, Մ. Ն.	"-25
Զիլբերգրոշ, Պոլսի	"-3
Զսկուդո, արծաթ, Իսպանիա . . .	"-64
" ոսկի, Մեքսիկա	2-3
" " Զիլի	1-35
Թուլման, " Պարսկաստ.	2-78
Իգրլ, ոսկի, Միաց. Նահանգ. . .	12-93

Իռմիլիք մէջիւ, արծ., Տաճկ. . .	2-
Իթականէ, արծ., Ասիոնիա. . .	1-29
Իցերու, ոսկի, Ասիոնիա.	1-34
Լեպտայ, պղինձ, Յունաստան. .	"-1/4
Լիէնգ կամ Թայէլ, Զինաստ. . .	1-99
Լիռայ կամ Փռանկ, արծ. Իտալ. .	"-25
Լիռայ կամ Մեջիգիէ, ոսկի, Տաճկաստան.	5-62
Կորան կամ Ռիօ, ոսկի, Ասի. . .	1-73
Կռոնայ, ոսկի, Գերմանիա . . .	8-59
Կռոնայ, (crown) Անգլիա.	1-43
" ոսկի, Պորտուգալիա.	13-97
" " Դանիա և Զվէց.	"-34
Դռան, արծ., Պարսկաստան . . .	"-31
Մարկ, " Գերմ.	"-30
Մոգուր, ոսկի, Արև. Հնդ.	9-20
Յեն, ոսկի, Ասիոնիա	1-29
" արծ., "	1-34
Նիբոլ, " "	1-40
Նիլլինգ, արծ., Անգլիա	"-28
Ունցիայ, ոսկի, Մեքսիկա և Հարաւային Ափրիկա.	20-30
Պեզետայ, արծ., Իսպանիա. . .	"-23
Պեզո կամ Պիաստր, արծ., Մեքս. և Հար. Ափրիկա	1-34

Պեզո, Չիլի և Նոր Գրենադա . . .	1—18
— Դոմինո, արծ., Հիւս . . .	
Ամերիկա	1—22
Պեննի կամ Պենս, բրոնզ, Անգլիա	— 2
Պիաստր, արծ., Եգիպտոս	— 6
Պիաստր, արծ., Տաճկաստան	— 5
— Թուրքիա	— 14
Պֆենինգ, պղինձ, Պոլսի	— 1/3
Ռէալ, Իսպանիա	— 5
— Մեքսիկա	— 16
Ռիքստալեր, արծ., Դանիա	— 69
— — — — — Հոլլանդիա	1—30
— — — — — Բելգիա	— 35
Ռոմանաքի, արծ., Ռումինիա	— 25
Ռուբլիալ, արծ., Արև. Հնդկ	— 59
Սանթիմ, պղ., Փռանսիա	— 1/3
Սպեցիէս-Բանկո-Ռէյխստ. արծ.	
— Համբուրգ	1—40
Վիլհելմսդոր, ոսկի, Հոլլանդիա	5—19
Տալեր, արծ., Պոլս. և Դերմ	— 92
Տենգալ, արծ., Բուլխարա	— 18
Տէօտատաօ, արծ., Պորտուգ.	— 12
Տիլլալ, ոսկի, Բուլխարա	3—84
Յենտ, պղ., Հոլլանդիա	— 1

Յենտեզիմօ, պղ., Իտալիա	— 2/3
Փլորին, արծ., Անգլիա	— 56
Փռանկ., արծ., Փռանսիա	— 25
Փուլետ Ստերլինգ, ոսկի, Անգլ.	6—28
Փրիդրիխսդոր, ոսկի, Պոլսի	5—15

* Ռուսաստան—Կայսրութիւն

Եւրոպական Ռուսաստան 78 1/2 միլ. բն.	
Սիբիր և Միջին Ասիա	9 միլ.
Կովկաս և Անգրեկովկաս	6 1/2 միլ.
Լեհաստան	7 միլ.
Փինլիանդակ. Մեծ Իշխ.	2 միլ.

Հնդամենը՝ 103 միլիոն.

* Ռուսաց Կայսերական Տունը

Ն. Կ. Մ. Աղեքսանդր Աղեքսանդրովիչ, ծն. 1845 թ.	
Ն. Կ. Մ. Մարիա Ֆէոդորովնա ծն. 1847 թ.	

Նոյնին Մեծ.-ց Որդիքը

Փառանգ և Մեծ Իշխան Նիկոլայ Աղեքսանդրովիչ 1868 թ.	
--	--

Մեծ Իշխ. Գեորգի Աղեքսանդրովիչ
1871 թ.

Մեծ Իշխ. հի Քսենիա Աղեքսանդրով-
նա 1875 թ.

Մեծ Իշխ. Միխայիլ Աղեքսանդրո-
վիչ 1878 թ.

Մեծ Իշխ. հի Օլգա Աղեքսանդրովնա
1882 թ.

Նորին Մեծ. եղբայրները

Մեծ Իշխ. Վլադիմիր Աղեքսանդրո-
վիչ 1847 թ.

Մեծ Իշխ. Աղեքսէյ Աղեքսանդրովիչ
1850 թ.

Մեծ Իշխ. Պաւել Աղեքսանդրովիչ
1860 թ.

Ն. Կ. Մ. Քոյրը՝ Մեծ Իշխանուհի
Մարիա Աղեքսանդրովնա 1853 թ.

Ն. Կ. Մ. Հորեղբայրները

Մեծ Իշխ. Կոնստանդին Նիկողայե-
վիչ—1827.

Մեծ Իշխ. Նիկողայ Նիկողայեվիչ Ա-
ւագը—1831.

Մեծ Իշխ. Միխայիլ Նիկողայեվիչ—
1832.

Ն. Կ. Մ. Հորաքոյրը՝ Մեծ Իշխա-
նուհի Օլգա Նիկողայեվնա—1822.

* Ռուսաստանի Բնակիչները.

Ուղղափառ 81 $\frac{1}{4}$ միլ.

Աղանդաւոր. 2 $\frac{1}{4}$ միլ.

Հերձուածող. $\frac{1}{4}$ միլ.

Հայ Լուսաւորչական 634 հ. (*)

Կաթոլիկ 7 $\frac{1}{2}$ միլ.

Բողոքական. 4 $\frac{1}{2}$ միլ.

Մովսիսական 3 միլ.

Մահմետական. 2 $\frac{1}{2}$ միլ.

Կռապաշտ 2 $\frac{1}{2}$ միլ.

Բժէշէ—մօտ 14.000. Դեղասրահ—1780.

Նահանգական քաղաքները մայրա-

քաղաքներով—97, գաւառական քա-

ղաք—730, արտաքոյ շտատի—470, շէն

և գիւղ—մօտ 550.000:

*) Վերջին վիճակագրական տեղեկու-
թիւնից երևում է, որ Ռուսիայի հայոց
թիւը այժմ հասնում է 1 միլիոնի:

1 միլիոն օրավար (դեսետտին) վարել-
լահող. մօտ 36.200 Գործարան ու Գործա-
րան, որոնց մէջ բանում է 970 հ. հոգի:

Մօտ 7000 Գործարան 450 միլիոն
ռուբլու շրջաբերութեամբ:

35.000 վերստ էրէմլեռնի, որոնց տա-
րեկան եկամուտն է 214 միլիոն ռուբլ.

90.000 վերստ Կեռագրութիւն:

39.194 Գործարան Կարգադրութիւն՝

2.440.000 ռուսանոգով. (1.691.000 արա-
կան և 600.000 իգական սեռի): 9 Կա-

մաշարան՝ 12.400 ռուսանոգով — Պետեր-

բուրգում, Մոսկովում, խարկովում,

Վրեմում, Ղազանում, Նովոռոսիայում,

Դորպաթում, Վարշավայում և չեկ-

սկինգֆորսում: 563—Տղայոց Գործարան

Կարգ և 471—Օրիորդաց՝ 227.900 ռուսա-

նոգ-ռուսանոգունով: 35.470 Կարգարան

Կարգ՝ (չհաշուելով Ֆինլանդիային)

1.454.700 աշակերտով և 468.400 աշա-

կերտունով:

* Ռուսաստանի մի քանի նահանգները:

Նահանգները	Բնակ. լիււս	Գաւ. լիււս
Սժգարխանի նահ.	790.880	5
Բագուի ն.	501.600	6
Բաթումի ն.	114.280	6
Բեսարաբիոյ *) ն.	1.369.000	8
Իանձակի ն.	44.000	8
Երևանի	751.700	7
Թիֆլիսի	586.000	8
Կարսի	62.000	—
Պետերբուրգի	1.618.600	9
Ստավրոպոլի	683.000	4
Վարշավայի	940.900	7
Տաւրիկեան	940.500	8

*) Բեսարաբիոյ նահ. քաղաքն է Քիւ-
նև, Տաւրիկեանինը՝ Սեֆէրոպոլ. միւս-
ները համանուն են նահանգների ա-
նուանց հետ:

* Երբ Պէտերբուրգէն ցերեկ. 12 ժամն է, այն ժամանակ երկրագնդի միւս քաղաքներում լինում է հետեւեալը.

Այս աղիւսակով Առաւօր (Ա) 4—10 ժամն է համարւում. Յէրէլ (Յ) 10—4 ժ., Երէւն (Ե) 4—10 ժ. և Գիշեր (Գ) 10—4 ժ.

Ք ՝ Ղ ՝ Ն է Ր Շ	Ժամ	Բող.	
Աժդարխան	1	11	Յ
Բագու	1	18	—
Եկատերինոպոլ	12	34	—
Եկատերինոսլավ	12	19	—
Երևան	12	57	—
Թիֆլիս	12	58	—
Խարկով	12	24	—
Կերչ	12	24	—
Կիեւ	12	1	—
Մոսկուա	12	29	—
Նիժնիյ-Նովգորոդ	12	56	—
Նովոչերքասկ	2	39	—
Պոլտավա	12	17	—
Ռիգա	11	35	—
Սիմֆերոպոլ	12	15	—
Ստավրոպոլ	11	47	—

Սուխում—Կալէ	12	49	—
Վարշավա	11	23	—
Վեաթկա	1	17	—
Քիշնև	11	54	—
Քուլթայիս	4	50	Գ
Օդեսա	12	2	Յ
Բեռլին	10	52	Յ
Բռիւսէլ	10	16	—
Եդոօ	7	20	Գ
Լոնդոն	9	56	Ա
Լիսաբոն	9	22	—
Կալկաթա	3	53	Յ
Կ. Պոլիս	11	58	—
Հալաննա	4	28	Ա
Հռոմ	10	48	Յ
Մադէյրա	8	53	Ա
Մադրիդ	9	41	—
Մարոկկո	9	29	—
Նէապոլ	10	55	Յ
Նիւ—Եօրթ	5	43	Ա
Ռիօ—Փանէյրօ	7	8	Ա
Ստոկհոլմ	11	10	Յ
Վիեննա	11	4	Ա
Փարիզ	10	8	Յ
Փեքին	11	10	Գ

* Աովկասի ու Անդրկովկասի մի քանի տեղի աշխարհագրական դիրքը *):

Տեղերի անունները	Հեռ. լայն.	Արև. երկայն.
Ալեքսանդրոպոլ'	40° 47'	61° 29'
Աղբուլաղ (Բեկ. Ալիւն)	41 32	62 7
Ախալցխա	41 38	60 38
Ախալքալաք գիւղ	41 53	62 0
Ախալքալակ	41 25	61 8
Բագու	40 22	67 29
Բորժոմ	41 50	61 2
Գանձակ	40 40	64 1
Գէորգիեվսկ.	44 8	61 8
Գոմբոր	41 51	62 52
Գորի	41 59	61 46
Գուդնրի	43 19	63 21
Դիլիջան	40 44	62 32
Դերբենդ	42 3	65 57
Դուշէթ	42 5	62 21
Ելենովկա	40 32	62 36
Եկատերինոպոլ	45 1	56 37
Ելսկ	46 40	55 55

*) Առտորակները չեն գրուած:

Երնան	40 10	62 10
Զաքաթալա	41 38	64 18
Իջմիաճին	40 9	61 57
Թեթալ	41 55	63 8
Թեմիր—խան—ձուրա	42 49	64 46
Թեմրիւկ	45 17	55 1
Թիֆլիս	41 43	62 27
Թուքուլմիշա (Յ. Ա.)	41 28	13 46
Ղազոդէխ	41 49	63 56
Ղենքորան	38 45	66 31
Նասաւ—Իւրթ	43 15	64 14
Տալկա	41 36	61 40
Տինձղարօ	41 32	62 17
Տղնէթ	41 42	62 22
Սազբէկ	42 39	62 18
Սոդբ	40 3	61 20
Սոջոր	41 39	62 21
Ղզլեար	43 51	64 22
Ղուբա	41 21	66 10
Մեծ Ղարաքլիս	40 48	62 9
Մոզդոկ	43 44	62 19
Նախջևան	39 12	63 4
Նոր Բալադէթ	40 20	62 47
Նովոռոսիսկ	44 42	55 26
Նուխի	41 12	64 51

Համախի	40	37	66	18
Հոռչի	39	45	65	24
Պետրոպսկ	42	59	65	9
Պետտիգորսկ	44	2	60	45
Ջոռլա (Ջոռլ'Ֆա)	39	56	63	16
Ռեդուլթ—Կալէ	42	16	59	18
Սևան	40	33	62	50
Սղնախ	41	36	63	34
Սուխում—Կալէ	42	59	58	40
Սուրամ	42	0	61	14
Ստավրոպոլ'	45	3	59	38
Վլադիկավկազ	43	1	62	21
Փոթի	42	8	59	19
Քուլթալիս	42	16	60	22
Օզուրգէթ	41	55	59	40
Օրդուբաթ	38	54	63	41

Բ. ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

ՄԻՋՈՅՆԵՐԸ

I. ՓՈՍՏ

ա) Փոստի ստյէրը

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս Ի Ց

1. Դէպի Երևան

Աղստաֆա, Երկաթուղի.	88 ¹ / ₂ վ.
Դեղիջան.	72 ³ / ₄ "
Սեմեօնովկա.	18 ³ / ₄ "
Ելենովկա.	21 ¹ / ₂ "
Նոգլի Ախտի.	16 ¹ / ₂ "
Սուխաչա Փոնտանկա.	12 "
Էյլեար.	19 ¹ / ₂ "
Երևան.	15 "

264 վ.

2. Դէպի Ալեքսանդրոպոլ'

Աղստաֆա.	88 ¹ / ₄ վ.
Նովո—Աղստաֆինսկայա.	9 "
Ուզդունթալա.	13 ¹ / ₂ "

Քարվանսարա	17 ¹ / ₃ "
Դելիջան	14 ¹ / ₂ "
Համգալիման	18 "
Մեծ Ղարաբլիս	19 ¹ / ₄ "
Համամլու	21 "
Աղբուլաղ	20 "
Ալեհանդուրադ	22 "
	242 ³ / ₄ վ.

3. Դեղի Օրդու-բաշ.

Երևան	264 վ.
Աղամգալու	13 "
Ղամաղու	15 "
Դաւալու	18 ³ / ₄ "
Սադարաբ	18 ³ / ₄ "
Բաշ—Նորաշեն	22 ¹ / ₃ "
Թուրարիս	10 վ.
Ղվրախ	19 "
Բէիւբ Դիւզի	20 "
Նուրջան	21 "
Ալինջալ	24 ¹ / ₄ վ.
Ջուղա (Ջուլի Գա)	15 վ.
Ազա	20 ¹ / ₄ վ.
Օրդու-բաշ	17 ³ / ₄ վ.
	508 վ.

4. Դեղի Թէշու-

Օրսեւի	10 ¹ / ₂ վ.
Վաղիանի	13 ³ / ₄ "
Սարթաճալա	20 վ.
Կակաբէթի	21 վ.
Կազրէթի	13 ¹ / ₂ վ.
Սոփա	21 ¹ / ₂ վ.
Բակուրցիսէ	15 ¹ / ₁ "
Մոկուզանի	17 վ.
Ախուրի	14 վ.
Թէշու	16 վ.
	163 ³ / ₄ վ.

5. Դեղի Վաշիւմլու-

Մցիսէթ	20 ¹ / ₂ վ.
Ծիւկանի	14 ³ / ₄ "
Դուշէ	17 ³ / ₄ "
Անանուր	16 ¹ / ₄ "
Փասանուր	21 վ.
Մլէթի	18 ¹ / ₂ վ.
Դուդաուր	14 ¹ / ₂ "
Կոբի	16 վ.
Կազրէկ	17 ¹ / ₄ վ.

Լարս	14 $\frac{1}{2}$ "
Բալթա	17 $\frac{1}{4}$ "
Վարդան	12 $\frac{1}{4}$ "
	200 $\frac{1}{2}$ 4.

* Բ) Թվ. Բիսիսի Փոստային Գրասենյակի Ցուցակը

Գ Ի Կ Լ Ե Ծ Գ Բ Դ Զ	Ուշաբեկը օրերը	Ստանալը օրերը
Բաթում, Փոթի և Բագու Պատերազմա — վերական ճանապարհով.	Ամէն օր Ամէն օր Բացի Կիր.	Ամէն օր Ամէն օր
Երևանի ու Կարսի, իսկ ամառը նաև Գարաշի- չափի գծով	ԳԶ. ԵԶ. ՉԲ.	ԳԶ. և Ուրբ. և Կիրակի
Օրդուբաթ, Իգդիր, Տու- ղա, Նոր Բալաղեթ, Տա- լաշով.	ԳԶ. և ՉԲ. ԳԶ. և ՉԲ.	ԳԶ. և Կիր. Ուրբ. և Կիր.
Սարաղամիշ և Կաղզուան Նուխուսայ գծովը և Սըղ- նախովը	ԳԶ. և ՉԲ.	ԳԶ. և Ուրբ.

Եվլակ, Զուշի, Զամակի և Լենքորան	Գ2., Ե2., Զբ. Գ2., Ե2., Զբ.
Մանգվա ու Աղբուլաղ	Գ2., Ե2., Զբ.
Զուգդիկի	Գ2., Ե2., Զբ.
Խոշի	Գ2., Ե2., Զբ.
Անաղյալի գծով Բորժոմ, Սպառ. 15-ից մինչ 30- նիսի 1-ը	Գ2., Ե2., Զբ.
30-նիսի 1-ից մինչ Սեպալ. 15-ը	Գ2., Ե2., Զբ.
Անաղյալի	Գ2., Ե2., Զբ.
Արշալույս	Գ2., Ե2., Զբ.
Արշալույս	Գ2., Ե2., Զբ.
Արշալույս	Գ2., Ե2., Զբ.
Օղուրգլի	Գ2., Ե2., Զբ.

* Գ) Ընդունելութիւնը և յանձնելը.

ա.) Պատոցները, կապոցներն ու ծր-
րարները ընդունուում են առաւօտեան
8 ժամից մինչև 2 ժամը:

Պատուիրած նամակները—նոյն ժա-
մերին և երեկ. 5-ից մինչ 7 ժամը:

Նամակագրոշմեր, շտեմպելնիլ պա-
տոցներ ու բաց նամակի բլանկներ
ծախսուում են առաւ. 8 ժ.-ից եր. 7 ժ.

բ.) Պատոցները, կապոցներն ու ծր-
րարները յանձնուում են իրանց տէրե-
րին առաւ. 8 ժ.-ից մինչև 2 ժամը:

Հասարակ ու պատուիրած նամակ.—
նոյն ժամերին և երեկ. 5-ից մինչև 7 ժ.

Արշալույս ու տօն օրերը փոստի գրա-
սենեակը բաց է միայն առաւօտեան 8
ժամից մինչև 11 ժամը:

* Դ) Փոստային տօն օրերը.

(Տօնէրը, ի հարկէ, ըստ առաջ պէտք է
հասկանալ:)

Պատոցները, կապոցներն ու ծան-
րոցները չեն յանձնուում իրանց տէրերին
հետևեալ տօն օրերը:—

Անուանակոչութ. ԿԱՅՍԷՐ և ԿԱՅՍ-
ՐՈՒՀՈՒ, Նոր Տարի, Ջրօրհնէք, Զատ-
կի առաջին ու երկրորդ օրը, Հոգւոյ-
գալուստ և Քրիստոսի Ծննդեան առա-
ջին օրը:

Իսկ Քրիստոսի Քառասնօրեայ Գա-
լուստեան, Ս. Աստուածածնի Աւետման,
Ծաղկազարդի, Զատիկի երրորդ օրը,
Քրիստոսի Համբարձման ու Պայծառա-
կերպութեան, Ս. Աստուածածնի Վե-
րափոխման ու Ծննդեան, Ս. Խաչի
վերացման, Ս. Աստուածածնի Ընծայ-
ման ի տաճարն, Քրիստոսի Ծննդեան
երկրորդ օրը և բոլոր Կիրակի օրերը՝
տրուով են ըստ պատկանելոյն միայն
առաւօտեան 8—11 ժամը:

II. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

ա) Ս. Պետերբուրգից—Վլադիկավկազ

* 1. Ս. Պետերբուրգից—Մոսկովա.

	Ս. Պետերբուրգից	II. 7.	III. 7.
		Ռ. 4.	Ռ. 4.
10	Օբուխովօ	—31	—12
24	Կոլսլինօ	—50	—35
38	Սաբլինօ	1.—	—55
50	Տոսնա	1.50	—72
60	Ուշակի	1.60	—86
78	Լիւբիմ	2.—	1.13
83	Պոմերան'իէ	2.38	1.20
99	Բաբինօ	2.68	1.36
111	Չուդովօ †	2.88	1.60
123	Վոլսով	3.13	1.70
133	Գրեադի	3.38	1.92
152	Մ. Վիշնի	3.55	2.19

*) Նօտրադիւր կայարանները քաղաքի
ուրեքն:

**) Խաչանիշ կայարանները երկնիւղ
ճանապարհ են ցոյց տալիս:

170	Բուրգա	4.25	2.46
185	Վերբիե	4.63	2.67
197	Տորբինո	5.13	2.84
212	Բորովենկա	5.50	3.05
229	Օլոնկո	5.88	3.30
248	Ուզլովկա †	6.25	3.37
265	Վալդայկա	6.75	3.82
281	Բերեզայկա	7.13	4.05
295	Բոլոգով †	7.50	4.24
319	Զարեչիե	7.88	4.59
337	Վիշնի—Վոլոչեկ	8.25	4.85
351	Օսեչենկա	8.63	5.15
368	Սալիբո	8.88	5.29
387	Կալաշնիկովո	9.25	5.57
408	Օստաշկովո †	9.50	5.87
428	Կուլիցկայա	9.88	6.15
448	Տեբե	10.25	6.44
467	Կուզմինկա	10.50	6.72
493	Զավիդովո	10.88	7.10
506	Ռեշեանիկովո	11.13	7.28
521	Կլե	11.38	7.50
544	Պոդսոլնեչնայա	11.75	7.82
568	Կրիկովո	12.—	8.17
587	Խիմկի	12.25	8.44
604	ՄՈՍԿՈՒԱ	12.50	8.68

* 2. Մոսկովյան—Կոստանովսկի

	Մոսկովյան	I գ.	II գ.	III գ.
10	Լիբերինո	—38	—29	—15
18	Յարիցինո	—66	—50	—25
29	Բուտովո	1.09	—81	—44
40	Պոդոլսկ	1.49	1.11	—56
48	Կլիմովկա	1.84	1.38	—70
60	Մոլոդի	2.21	1.66	—85
70	Լոպատինո	2.61	1.95	1.—
82	Ճարայ.—Օստա	3.08	2.31	1.18
93	Սեբուխով	3.45	2.59	1.32
106	Սվինսկայա	3.98	2.99	1.53
116	Խվանովո	4.34	3.25	1.66
131	Պախոմովո	4.88	3.66	1.87
137	Ճուլիցինո	5.14	3.85	1.97
148	Լապտևովո	5.55	4.16	2.13
166	Բարանովո	6.66	4.54	2.32
179	Սկոբելևովո	6.38	4.79	2.45
181	Տեբե †	6.79	5.09	2.60
192	Կոզլովկա Զասեկ.	7.20	5.40	2.76
203	Եասենկի	7.61	5.71	2.92
212	Փիտովո	7.95	5.96	3.05
221	Լազարևովո	8.29	6.21	3.17

227	Սուճարոկովօ	8.51	6.39	3.27
241	Սերգիեյօ	9.04	6.78	3.46
252	Սամոզվանովկա	9.45	7.09	3.62
266	Սիւրապուլ	9.98	7.49	3.83
277	Կրեստի	10.39	7.79	3.98
288	Զերն'	10.80	8.10	4.14
301	Բաստրեյօ	11.29	8.46	4.32
310	Մցենսկ	11.63	8.73	4.46
322	Դոմնինօ	12.08	9.06	4.63
333	Օտրադա	12.49	9.36	4.78
342	Օպտուխա	12.83	9.63	4.92
358	Օրէշ +	13.45	10.09	5.15
370	Միխայիլովկա	13.88	10.41	5.32
378	Ստանով. Կոլոզ.	14.20	10.65	5.44
387	Եւրոպկինօ	14.51	10.89	5.57
397	Զմիեովկա	14.91	11.18	5.72
408	Կոկուեովկա	15.30	11.48	5.87
415	Ալեքսանդրովկա	15.59	11.69	5.97
429	Մալօարխանգէլ'.	16.09	12.06	6.16
438	Պոնիբի	16.45	12.34	6.30
452	Կարասեովկա	16.95	12.71	6.50
463	Զոլոտուխինօ	17.46	13.09	6.69
479	Բոլդանովկա	17.99	13.49	6.89
491	Բոկլըիեովկա	18.41	13.81	7.06
502	Կալինին	18.85	14.14	7.22

* 3. Կալինին — Ռուսաստան

Կալինին			
13	Մլոդատ	—	—
26	Պոլեովայա	—98	—74
41	Զոլոտովօ	—	—
52	Նիկոլ'սկայա	1.95	1.46
62	Ռոմալա	—	—
73	Մալին	2.74	2.05
86	Ել'նիկովօ	—	—
97	Պոլսոսովկա	3.64	2.73
111	Բէլենիխոնօ	—	—
122	Կոլստարնայա	4.58	3.44
141	Բելոմեստնայա	5.29	3.96
150	Բելոգորսկ	5.63	4.23
158	Կոստնայա	—	—
169	Վեսեոլ. Լոպան'	6.34	4.75
180	Նառնովկա	—	—
191	Կազաչ. Լոպան'	7.16	5.38
206	Կամիշեովկա	—	—
217	Դերգաչի	8.14	6.10
229	ԽԱՐ'ԿՈՎ Բ.	8.59	6.44
239	Կարաչեովկա	—	—
252	Միլեֆ +	9.45	7.09

270	Բորկի	10.13	7.60	3.89
279	Օլճանկա	—	—	—
287	Տառանովկա	10.76	8.07	4.13
299	Բերեօկա	—	—	—
312	Ալեքսեյովկա	11.70	8.78	4.49
326	Բելեանովկա	—	—	—
339	Կռասնոպավովկա	12.71	9.54	4.88
351	Նեկրբովկա	—	—	—
361	Լոպովկա	13.54	10.15	5.19
368	Լոպով. Սեվաստ.†	13.80	10.35	5.29
385	Նադեժդինօ	14.44	10.83	5.53
406	Գավրիլովկա	15.23	11.43	5.84
427	Բարկենկովօ	16.01	12.01	6.14
445	Ստավրոկովօ	16.69	12.51	6.39
466	Սլովենսկի	17.48	13.11	6.70
478	Կռամատորսկ. †	—	—	—
490	Դուռնովկա	18.38	13.79	7.04
507	Կոնստանտին. †	19.01	14.26	7.29
519	Ըբերբինովկա	—	—	—
535	Նիկիտովկա	20.06	15.05	7.69
555	Պանտելեյովկա	20.81	15.61	7.98
576	Խաչիկովկա	21.60	16.20	8.28
602	Նիկոլայովկա	22.58	16.94	8.66
617	Ամբրոսիովկա	23.14	17.35	8.87
635	Ուստյուժնովկա	23.81	17.86	9.13

645	Ալեքսանդրովկա	—	—	—
657	Մատվեյով Կուրգ.	24.64	18.48	9.44
675	Կոկոսովսկայա	25.31	18.99	9.71
686	Եկատերինինօ	—	—	—
698	Տաշանով	26.18	19.64	10.04
717	Մորսկայա	26.89	20.16	10.30
729	Սինեավսկայա	27.34	20.50	10.49
748	Դոնեց	28.05	21.04	10.75
766	Ռոստով	28.88	21.67	11.07

4. Ռոստովից — Վլադիմիր

Ռոստով	—	—	—
2 Զարեչնայա	—	—	—
10 Բաթալսկայա	—38	—24	—15
34 Կազալնիցկայա	1.28	—96	—49
58 Ստեպանայա	2.18	1.64	—84
81 Կուշչեովկա	3.04	2.28	1.16
99 Կիսլեակովկա	3.71	2.79	1.43
118 Կուշչեովկա	4.43	3.33	1.70
135 Պավլովսկայա	5.06	3.80	1.94
151 Լեռնովսկայա	5.66	4.25	2.17
171 Տիսոնցկայա	6.41	4.81	2.27
192 Մալոռոսիսկայա	7.24	5.43	2.77

211	Միրսկայա	7.91	5.94	3.04
229	Կալինինայա	8.59	6.44	3.29
242	Գոռլ'կեվիչի	9.08	6.82	3.48
257	Օտր. Կուբանսկ.	9.64	7.23	3.69
273	Կուբանսկայա	10.28	7.71	3.94
280	Արմա-էր	10.91	8.19	4.19
313	Կոնոկովո	11.74	8.80	4.50
335	Նիկոլաշեվսկայա	12.56	9.43	4.82
353	Ֆոգոսլովսկայա	13.24	9.93	5.07
366	Նեվինոմիսկայա	13.73	10.30	5.27
385	Ֆարսուկի	14.48	10.86	5.54
410	Կուրսավա	15.41	11.56	5.91
428	Նազուլսկայա	16.09	12.06	6.16
446	Սուվորովսկայա	16.73	12.55	6.42
466	Մինեռալ'ն. Վոդի	17.48	13.11	6.70
490	Նեզլոբնայա	18.39	13.79	7.05
510	Զոլ'սկայա	19.13	14.35	7.34
535	Սուլդաթսկայա	20.06	15.05	7.69
554	Պոռոխովսկայա	20.78	15.59	7.97
568	Կոտլենարեվսկայա	21.30	15.98	8.17
584	Ֆորոկովո	21.90	16.43	8.40
599	Էլ'սոտովո	22.50	16.88	8.63
611	Դարգ—Կոխ	22.91	17.19	8.79
631	Բեսլան	23.70	17.78	9.09
652	Վլադիմիրսկայա	24.45	18.34	9.73

բ) Անդրկովկասեան Երկամուղի

1. Փոխիչ — Թիֆլիս

	Փոխիչ			
14	Զելադիգի	—85	—64	—32
35	Նովո—Սենակի	2.03	1.53	—78
48	Աբաշա	2.76	2.06	1.06
61	Սամարսկի	3.49	1.61	1.33

	Բալուս			
20	Կաբուլեթի	1.35	1.01	—52
35	Նովոսենբի	2.14	1.60	—82
49	Սուխաս	2.93	2.20	1.13
68	Լանչսուտի	4.25	3.04	1.55
75	Նիգոլիթի	4.39	3.29	1.68
88	Սաջեվախո	5.13	3.84	1.97
96	Սամարսկի	5.63	4.23	2.16
108	Կապիտանարի	6.25	4.69	2.39
125	Ռիւն	7.26	5.41	2.78
23	Ռիւն—Քուլթ.	—50	—38	—23
132	Աջամեթի	7.6	5.70	2.91
154	Կլեբեկ	8.84	6.63	3.38

166	Զերուկի	9.51	7.13	3.65
175	Բեյոգորի	10.08	7.55	3.86
184	Մարելիսի	—	—	—
200	Բեժալն-Էմիլի	11.09	8.31	4.24
209	Փոնի	—	—	—
215	Սուրամ	11.93	8.95	4.58
219	Միլաշի	12.15	9.11	4.66
229	Գոմի	12.71	9.54	4.88
243	Քարելի	13.50	10.13	5.18
260	Գրի	14.46	10.84	5.54
273	Գրակալի	15.25	11.44	5.84
285	Կասպի	15.93	11.94	6.11
300	Քասնկա	16.71	12.53	6.41
310	Միլեի	17.33	13.00	6.65
320	Ալճալա	17.89	13.41	6.85
330	Թիֆլիս	18.45	13.84	7.07

2. Թիֆլիսի Բաժնի

337	Թիֆլիս	—40	—30	—15
350	Աղ—Թաթևալ	1.13	— 89	—45
366	Ղարալեալ	2.09	1.56	—79
387	Սուլթ—Բուխալ	3.36	2.45	1.25
394	Փոլիլի	4.27	3.16	1.62

408	Աղստաֆա	4.99	3.75	1.92
427	Թոռլ	6.07	4.56	2.33
452	Զեղամ	6.87	5.61	2.86
474	Զաճար	8.17	6.54	3.35
496	Ելիսաբեթապոլիս	9.40	7.46	3.82
513	Դալ Մահմեդլի	10.30	8.14	4.16
536	Գերան	11.59	9.15	4.68
559	Եւլախ	12.94	10.13	5.18
583	Լեաքի	14.24	11.14	5.69
602	Ուլախ	15.60	11.90	6.08
626	Միլախի	16.95	12.95	6.62
645	Քիւրդամիր	18.03	13.75	7.03
668	Սադիոի	19.32	14.73	7.52
692	Ղարա—Սա	20.67	15.70	8.03
716	Հաջի Գաբուլ	22.02	16.71	8.54
733	Նալազի	22.98	17.46	8.92
766	Ալեաթ	24.33	18.48	9.44
787	Սանգալալ	26.50	19.36	9.90
812	Փոլթա	26.92	20.38	10.42
830	Բալաջառի	27.93	21.18	10.82
840	ԲԱԳՈՒ	28.72	21.73	11.11
	Բալախանի	—	22.19	11.34
	Սաբունջի	—	22.24	11.36
	Սուրախանի	—	22.40	11.45

* 3. Անդրադասական էրմիտյան

	Ուղղան-Արտ	II գ.	III գ.
26	Միսայիլովսկայա	—70	—36
48	Մուկլա—Քարա	1.33	—68
82	Բալա—Իէն	2.31	1.18
112	Այգին	3.13	1.60
127	Պերեպլ	3.55	1.82
143	Աղչայ—Աղյամ	4.—	2.05
174	Ղարաբաղ	4.86	2.48
190	Ուզուն—Սոս	5.31	2.71
212	Ուշակ	5.96	3.05
243	Ղարա—Արտա	6.81	3.48
270	Աղջ	7.54	3.85
294	Բամի	8.24	4.21
324	Արզաման	9.09	4.65
354	Բախարա	9.93	5.07
381	Ալեքսան	10.69	5.46
406	Գեօգ—Թեփէ	11.39	5.82
428	Բեզմէյին	11.99	6.13
448	Անիստ	12.58	6.43
480	Գեաուրա	13.48	6.89
518	Բաբա—Գուրմազ	14.54	7.43
536	Արտիկ	15:00	7.69

568	Աստի	16.—	8.18
607	Գուշակ	17.10	8.74
651	Թեփէ	18.34	9.37
723	Գորթ—Աուլ	20.36	10.41
746	Արաբադա	21.01	10.74
770	Մէր	21.69	11.09
796	Բայրամ—Ալի	22.41	11.45
831	Այլի	23.43	11.97
872	Ուշ—Հաջի	24.55	11.55
931	Թեփէլէ	25.21	13.40
954	Արաուլ—Աուլ	26.81	12.73
976	Բարխանի	27.48	14.04
989	Ան—Գարա	28.10	14.36

Եւթ Անիստ—12 Ժամ է, այն Ժամանակ

Պետերբուրգում	լինում է	10 Ժ. 8 ր.
Մոսկովայում	"	10—37 "
Ուզուն—Աղայում	"	11—37 "
Ղարա—Արզամանում	"	11—48 "
Մերվում	"	12—12 "
Ամուլ—Գարխայում	"	12—17 "

III. ՀՈԳԵՆԱԻ

1. Աստուծոյ ծովի վերայ

«Ապկողոք եւ Մերկուրի» Հնկերութեան
Նոգենաւերի երեւելութիւնը.

Հնկերութեան թեթեւ փոքր-ուշադրային
շոգենաւերը Նիժնի-Նովգորոդի ու
Աժգարխանի սահմաններում շաբաթը
5 անգամ են երթեւեկում. նրանցից
Արաք երթեւեկութիւնը կատարում են
„Իմպերատոր, Ալեքսանդր Բ.“, „Փելդ-
մարշալ Սուվորով“, „Կոնստանտին
Ատուֆան“, „Յեսարեպնա Մարիա“,
„Նիկոլայ Նովոսելսկի“ և „Բլազոսլո-
վենսկի“ շոգենաւերը, դուրս գալով
Ն.-Նովգորոդից Արաքի, Երեւանի ու
Հինգշաբթի օրերը:

Պատահաբար քնով երթեւեկութիւնը կա-
տարում են „Ալեքսի Կնեազ Վլադիմիր“,
„Ալեքսանդր Նովսկի“, „Դիմիտրի
Դոնսկոյի“, „Պետր Վելիկի“ և Վլադի-
միր Մոնոմախ“ շոգենաւերը, դուրս
գալով Ն.-Նովգորոդից Երեւան և Ուրբաթ:

Բացի սրանից „Եկատերինա Բ.“ շո-
գենաւեր Երեւան-Հաբովսկի մի անգամ պատուում է
Ղազանի ու Աժգարխանի սահմաննե-
րում:

* *

Փոստային նաւերը Աժգարխանից
դուրս են գնում շաբաթը չորս անգամ
Ուրբաթ, Երեւանի, Հինգշաբթի ու Արա-
քի օրերը: Ուրբաթ օրը դուրս գնացող
նաւերը բռնում են Մեծէրեւանի քիչ
գնալով Բազումից Ուրա-Ն Արա, այնտե-
ղից էլ արեւելքն էլեւելու մինչև Մեծ-
էրեւան: Երեւանի օրը դուրս գնացող նա-
ւերը բռնում են Արաքի մոտիկ ու Մե-
լայի մոտ քիչ քան, այսինքն Բազումի
ու Ուզուն-Աղայի վերայով պատուով
մինչև Արաքի մոտիկ: Հինգշաբթի օրը
դուրս գնացող նաւերը բռնում են Բա-
զումի քիչ քան Բազումի վերայով անցնելով
արեւմուտքն էլեւելու մինչև Բազում: Իսկ
Արաքի օրը դուրս գնացող նաւերը
միայն Աժգարխանի, Պետրովսկի, Դեր-
բենդի ու Բազումի մէջ են երթեւե-
կում:

Ալեքսանդր Բ., Սուլփորով, Կա-
ուլֆման, Մարիա, Նովոսելսկի
և Ռյազոսլովենսկի «*Архитектор*» նաւե-
րում հինգ տեսակ կերակրից ու մի թաս
սրճից բաղկացած ճաշը արժէ 90 կո-
պէկ իւրաքանչիւր հոգու համար: Իսկ
Վլադիմիր, Նեվսկի, Դոնսկոյի,
Պ. Վելիկի և Վ. Մոնոմախ պա-
կասեցրած գներով նաւերում չորս տե-
սակ կերակրից ու մի թաս սրճից բաղ-
կացած ճաշը արժէ 75 կոպէկ:

Ալեքսանդր Բ., Սուլփորով, Վլա-
դիմիր, Վ. Մոնոմախ, Կաուլֆման
և Նովոսելսկի նաւերի բոլոր սենեակ-
ները (կալուտաները) և բոլոր երեք
դասի դահլիճները լուսաւորւում են
էլեկտրական լուսով: Իսկ մնացած բոլոր
նաւերը՝ *Евросей* իւզով:

Հինգ հոգուց ոչ պակաս՝ III դասի
ճաշել կամ ընթրել ցանկացող նա-
ւորդներին, որոնք դրա մասին երկու
ժամ կամ աւելի առաջ են յայտնած
յիշում, *Евросей* պահուէնքը պարտաւոր է
մի տեսակի, կշտանալու բաւարար քա-
նակութեամբ տաք կերակուր տալ իւրա-

քանչիւր հոգուն, մսից, սև հացից ու
աղից բաղկացած, օրական իւրաքան-
չիւրից *Архитектор* 40 կոպէկ, ալսինքն՝
20 կոպէկ ճաշի ու 20 կոպէկ ընթրի-
քի համար: Թէյի համար պրիբորով
տաք ջուրը բուֆէտ պահողները պար-
տաւոր են տալ 5 կոպէկով: Իսկ եթէ
նաւորդը կը ցանկանայ իր *«Бюро»*
ստանալ տաք ջուր, այն ժամա-
նակ նրանից 3 կոպէկից աւելի չպէտք
է առնել:

Նաւորդների յարմարութեան համար
ընկերութեան ցուցակը (ռոսպիսանիէ)
համաձայնեցրած է երկաթուղիների
գնացքների հետ: — Ծանոցները ըն-
դունւում են թէ՛ ապահովացրած և թէ՛
առանց ապահովացման:

* Արտադրանայ նաւերի երթեւեկութիւնը

4 օրու գիշեր և 19 1/2 ժամ.

1. Վաւառի վերայ.

ա) Վաւառի ընթացքովը

	Ժամ	Օր
Ն. ՆՈՎԻՍԻՆՈՎՆԱ	11 Ա.	
57 Ռաբոտնայից	1 1/2 Յ.	Ե2.
88 Իսադայից	2 3/4 " "	Ա/ր.
159 Վասիլ—Սուբոսկից	5 1/2 Ե.	Լ
206 Կոզմոպեմեանսկից	7 1/2 " "	Դ2.
260 Չերոկսարայից	9 1/2 " "	
288 Սուսկոլից	12 Ա.	Դ2.
381 Ղալան գ. *)	4 Ա.	Դ2.
Ղալանից գ.	10 " "	Դ2.
454 Բոգոբուսկից	12 3/4 Յ.	Դ2.

*) Դ=գալիս է, Դ=գուրս է գնում,
Ա=առաւօտ, Ե=երեկոյ, Ագ=կէս գի-
շեր. Յ=ցերեկ.

466 Սպասկ. Զատոնից	2 1/2 Յ.	
511 Տեալիշայից	3 1/2 " "	Դ2.
613 Սեբերնի գ.	6 1/2 Ե.	Դ2.
Սեբերնից գ.	8 Ե.	Դ2.
668 Սենգիլեյից	11 " "	
714 Նովոգեդիէից	2 1/2 Ա.	
758 Ստավրոպոլից	4 " "	Դ2.
840 Սամարս գ.	7 1/2 " "	Դ2.
Սամարայից գ.	10 Յ.	Դ2.
957 Սեբերնից	2 " "	Ե2.
1050 Սպասկից	5 1/2 Ե.	
1122 Բալախովից	7 3/4 " "	
1142 Վալան գ.	8 3/4 " "	
Վալանից գ.	2 Ա.	
1195 Բարոնսկից	5 " "	Ա/ր.
1284 Սարատով գ.	7 1/2 " "	
Սարատովից գ.	11 Յ.	Դ2.
1329 Սանովկայից	1 " "	Դ2.
1391 Ռոմիսկից	3 " "	Դ2.
1395 Զորտուից	3 1/2 " "	Դ2.
1419 Նիժն. Բաննովկ.	4 1/4 " "	
1501 Վալան գ.	7 1/2 Ե.	
Վալանից գ.	9 " "	Դ2.
1632 Դուբովկայից	3 Ա.	Դ2.
1685 Զարեկից գ.	4 1/2 " "	Դ2.

	3աբեյնից գ.	$1\frac{1}{2}$ Յ.	{	Բշ.	
1715	Սարեփթայից	$2\frac{3}{4}$ "	{	Եշ. և	
1802	Վլադիմիրովկայից	$7\frac{3}{4}$ Ե.	{	Ձբ.	
1835	Զերնից—Եարից	$8\frac{3}{4}$ "			
1981	Ենոտայեվսկից	$1\frac{1}{2}$ Կգ.	{	Դշ.	
			{	Ուրբ.	
2165	Ափրիսիսիս գ.	$6\frac{1}{2}$ Ա.	{	և Կիր	

բ) Վոլգայի հակառակ ընթացքովը.

	Ափրիսիսիսից գ.	10 Ե.	{	Դշ.	
			{	Ձբ. և	
			{	Բշ.	
184	Ենոտայեվսկից	$5\frac{1}{2}$ Ա.	{	Եշ.	
			{	Կիր.	
			{	և Դշ.	
330	Զերնից—Եարից	$12\frac{1}{2}$ Յ.			
363	Վլադիմիրովկայից	$2\frac{1}{2}$ "	{		
450	Սարեփթայից	1 Ա.			
480	3աբեյնից գ.	3 "	{	Ուրբ.	
	3աբեյնից գ.	$6\frac{1}{2}$ "			
533	Դուբովկայից	$9\frac{1}{4}$ "	{	Բշ. և	
664	Կամիշլինից	4 Յ.			
746	Նիժնի Բաննովկ.	9 Ե.	{	Դշ.	
770	Զուլտուլից	10 "			
774	Ռուսիսից	11 "	{		

836	Սոսնովկայից	3 Ա.	{		
881	Սարաբուլ գ.	$5\frac{1}{2}$ "			
	Սարաբուլից գ.	8 "			
970	Բարոնսկից	$11\frac{3}{4}$ "	{	Ձբ.	
1023	Վոլնից	3 Յ.	{	Դշ. և	
1043	Բալակովից	$4\frac{3}{4}$ "	{	Եշ.	
1115	Խլավինսկից	8 Ե.			
1208	Սեբեյնից	6 Ա.	{		
1325	Սամարա գ.	$12\frac{1}{2}$ Յ.	{	Կիր.	
	Սամարայից գ.	$4\frac{1}{2}$ "	{	Դշ. և	
1407	Ստավրոպոլից	$8\frac{3}{4}$ Ե.	{	Ուրբ.	
1451	Նովոդեպիլից	11 Կգ.	{		
1497	Սենգիլեյից	3 Ա.	{	Բշ.	
1552	Սեբեյնից գ.	6 "			
	Սեբեյնից գ.	8 "	{	Եշ. և	
1654	Տետիշայից	1 Յ.			
1699	Սպասկ. Զատոնից	$2\frac{1}{2}$ "	{	Ձբ.	
1711	Բոգոբորոսկից	4 "			
1784	Ղապան գ.	8 Ե.	{		
	Ղապանից գ.	8 Ա.	{	Դշ.	
1877	Սուլեդիլից	2 Յ.	{	Ուրբ.	
1905	Զերնոսարից	$3\frac{1}{2}$ "	{	և	
1959	Կոզմոգեմ'եանսկից	$6\frac{3}{4}$ Ե.	{	Կիր.	
2006	Վասիլ—Սուլսկից	$9\frac{1}{4}$ "	{		

2077 Խաղալից	$1\frac{1}{2}$ Կգ.	Խ2.
2108 Ռաբոտկալից	$3\frac{1}{2}$ Ա.	ՀԲ. և
2165 Ն. ՆԱՎԳՈՐՈՒ Գ.	$6\frac{1}{2}$ "	ԼԲ2.

2. Մեշերիներ 48-ը

Աժդարխանից Գ.	10 Ա.	Ուրբաթ
Պետրովսկ Գ.	12 Յ.	Չաբաթ
Պետրովսկից	1 "	"
Դերբենդ	8 Ե.	"
Դերբենդից	10 "	"
Բագու	5 "	Կիրակի
Բագուից	2 Յ.	Բ2.
Ուզուն—Ադա	9 Ա.	Գ2.
Ուզուն—Ադալից	11 "	"
Չիքիշլեար	8 "	Դ2.
Չիքիշլեարից	10 "	"
Աստրաբադ	3 Յ.	"
Աստրաբադից	7 Ե.	"
Մեշերիսեր	3 Ա.	Ե2.
Մեշերիսերից	8 "	"
Աստրաբադ	4 Յ.	"
Աստրաբադից	6 Ա.	Ուրբաթ
Չիքիշլեար	11 "	"
Չիքիշլեարից	1 Յ.	"

Ուզուն—Ադա	8 Ա.	Չաբաթ
Ուզուն—Ադալից	11 "	"
Բագու	6 "	Կիրակի
Բագուից	1 Յ.	"
Դերբենդ	9 Ա.	Բ2.
Դերբենդից	12 Յ.	"
Պետրովսկ	7 Ե.	"
Պետրովսկից	7 Ա.	Գ2.
Աժդարխան	3 Յ.	Դ2.

3. Կրասնովոդսկի և Միկայելովսկի 48-ը

Աժդարխանից Գ.	10 Ա.	Գ2. և Ուրբ.
Պետրովսկ Գ.	12 Յ.	Դ2. և ՀԲ.
Պետրովսկից	1 "	"
Դերբենդ	8 Ե.	"
Դերբենդից	10 "	"
Բագու	5 "	Ե2. և Կիր.
Բագուից	2 Յ.	Ուրբ. և Բ2.
Ուզուն—Ադա	9 Ա.	ՀԲ. և Գ2.
Ուզուն—Ադալից	12 "	{ Մայիսի 2-ը (Կեղեկ և Ե2.)
Կրասնովոդսկ	8 Ե.	Գ2. և ՀԲ.
Կրասնովոդսկից	12 Կգ.	Դ2. և ՀԲ.
Ուզուն—Ադա	9 Ա.	Խսկ Մայիսից

Ուղղուն—Աղայից	11	Նոկտ. ևս Ե2.
Բազու	6 Ա.	Դ2. և Կիր.
Բազուից	1 Յ.	" "
Դերբենդ.	9 Ա.	Ե2. և Բ2.
Դերբենդից	12 Յ.	" "
Պետրովսկ	7 Ե.	" "
Պետրովսկից	7 Ա.	Ուրբ. և Դ2.
Աժդարխան	3 Յ.	ձբ. և Դ2.

4. Էնէն Գեծը

Աժդարխանից	10 Ա.	Ե2. Ուրբ.
Պետրովսկ	12 Յ.	Ուրբ. ձբ.
Պետրովսկից	1 "	" "
Դերբենդ.	8 Ե.	" "
Դերբենդից	10 "	" "
Բազու	5 "	ձբ. և Կիր.
Բազուից	1 Կգ.	Բ2.
Լենքորան	1 Յ.	" "
Լենքորանից	3 "	" "
Աստարա	5 Ե.	" "
Աստարայից	11 "	" "
Էնզել	6 Ա.	Դ2.
Էնզելից	10 Ե.	" "
Վաթ Էնզելից	6 Ա.	Դ2.
Աստարա	5 "	Դ2.

Աստարայից	12 Յ.	Դ2.
Լենքորան	2 "	"
Լենքորանից	9 Ե.	"
Բազու	9 Ա.	Ե2.
Բազուից	1 Յ.	Ուրբ.
Դերբենդ.	9 Ա.	ձբ.
Դերբենդից	12 Յ.	"
Պետրովսկ	7 Ե.	"
Պետրովսկից	7 Ա.	Կիր.
Աժդարխան	3 Յ.	Բ2.

5. Բազու Գեծը

Աժդարխանից	10 Ա.	Կ. Դ2. Ե2. Ու.
Պետրովսկ	12 Յ.	Բ2. Դ2. Ու. ձբ.
Պետրովսկից	1 "	" "
Դերբենդ.	8 Ե.	" "
Դերբենդից	10 "	" "
Բազու	5 "	Դ2. Ե2. ձբ. Կ.
Բազուից	1 Յ.	Ե2. Ու. Կ. ձբ.
Դերբենդ.	9 Ա.	Ու. ձբ. Բ2. Ե2.
Դերբենդից	12 Յ.	" "
Պետրովսկ	7 Ե.	" "
Պետրովսկից	7 Ա.	ձբ. Կ. Դ2. Ու.
Աժդարխան	3 Յ.	Կ. Բ2. Դ2. ձբ.

* «Ալեքսանդր Բ.», «Սովորով», «Կա
եւ «Բլագոսլովեննի» շոգենաւերում
(Բազուկի Արեւելեան

Մինչև	Ն. Նով.	Ղառ.	Սիմբ.
	Ռ. Կ.	Ռ. Կ.	Ռ. Կ.
Ն. Նովգորոդից	—	—40	—50
Ղազանից	—40	—	—30
Սիմբիրսկից	—50	—30	—
Սամարայից	—65	—40	—30
Սիվերանից	—70	—45	—35
Սաբատովից	—80	—65	—50
Յարեցինից	—90	—80	—70
Աժդարխանից	1. —	—90	—85
Պետրովսկից	1.35	1.30	1.20
Դերբենդից	1.45	1.40	1.30
Բագուից	1.60	1.55	1.40
Ուզոն—Ադալից	1.85	1.65	1.55
Կրասնովոդսկից	2. —	1.75	1.65
Չիքիշլեարից	2.10	1.80	1.70
Աստրաբադից	2.15	1.85	1.75
Մեշեդիսերից	2.30	2. —	1.90

ուֆման», «Մարիա», «Նովոսելսկի»
իւրաքանչիւր փութ ծանրոցի գները
էլէրշովը գնալիս.

Սմ.	Սելր.	Սար.	Յար.	Աժր.
Ռ. Կ.	Ռ. Կ.	Ռ. Կ.	Ռ. Կ.	Ռ. Կ.
—65	—70	—80	—90	1. —
—40	—45	—65	—80	—90
—30	—35	—50	—70	—85
—	—20	—40	—60	—80
—20	—	—35	—55	—75
—40	—35	—	—40	—60
—60	—55	—40	—	—45
—80	—75	—60	—45	—
1.10	1. —	—95	—80	—45
1.20	1.10	1.05	—90	—55
1.30	1.20	1.10	1.05	—70
1.45	1.40	1.35	1.20	—85
1.55	1.45	1.40	1.35	1. —
1.60	1.50	1.45	1.30	1. —
1.65	1.55	1.50	1.35	1.10
1.80	1.70	1.65	1.50	1.20

Միւնչև	Պէտք.	Դերք.	Բաժն.
	Ռ. Կ.	Ռ. Կ.	Ռ. Կ.
Ն. Նովոգորոդից	1.35	1.45	1.60
Ղազանից	1.30	1.40	1.55
Սիմֆիրոպոլից	1.20	1.30	1.40
Սամարայից	1.10	1.20	1.30
Սիզրանից	1.10	1.20	1.40
Սարատովից	—95	1.05	1.10
Յարկիցինից	—80	—90	1.05
Աժդարխանից	—45	—55	—70
Պետրովսկից	—	—30	—50
Դերբենդից	—30	—	—40
Բագուից	—50	—65	—
Ուզոն Ադայից	—65	—60	—40
Կրասնովոդսկից	—80	—75	—55
Չիքիշլեարից	—80	—80	—60
Աստրաբայից	—90	1.—	—70
Մեշեդիսերից	1.—	—90	—80

Բագուից Արևմտեան եզերքով գնալիս էլ նոյն գներն են. միայն աւելանում են լենքորանի, Աստրաբայի, և

Ռ. Կ.	Կրասն.	Չիքիշ.	Աստրա.	Մեշ.
Ռ. Կ.	Ռ. Կ.	Ռ. Կ.	Ռ. Կ.	Ռ. Կ.
1.85	2.—	2.10	2.15	2.30
1.65	1.75	1.80	1.85	2.—
1.55	1.65	1.70	1.75	1.90
1.45	1.55	1.60	1.65	1.80
1.40	1.45	1.50	1.55	1.70
1.35	1.40	1.45	1.50	1.65
1.20	1.25	1.30	1.35	1.50
—85	1.—	1.—	1.10	1.20
—65	—80	—80	—90	1.—
—60	—75	—80	—80	—90
—40	—55	—60	—70	—80
—	—15	—40	—45	—60
—15	—	—50	—55	—65
—40	—50	—	—20	—35
—45	—55	—20	—	—30
—60	—65	—35	—30	—

Ինգելի կապարանները իրանց գներով որ հետևեալն են:

ՎՈԼԳԱՅԻ ԳԵՏԵԶՐԵԱՅ ԿԱՍՊԻՅ ԾՈՒ
ԳԵՆԱԻԵՐԻ ԳՆԵ
(Գինը — — — — —)

Միւնչև	Ն. Նովոգորոդ		
	I	II	III
Ն. Նովոգորոդից	—	—	—
Ղազանից	6 —	4 50	1.50
Սիմբիրսկից	10.20	7.20	2.90
Սամարայից	13.10	9.10	4 —
Սիգրանից	14.70	9.80	4.50
Սարատովից	19 —	12.70	5.90
Յարիցիևից	24.60	16.40	7.80
Աժգարխանից	30 —	20 —	9.80

Միւնչև	Ս ա մ ա ր ա		
Ն. Նովոգորոդից	13.10	9.10	4 —
Ղազանից	7.20	4.80	2.50
Սիմբիրսկից	3.60	2.40	1.30
Սամարայից	—	—	—
Սիգրանից	2.25	1.50	—80
Սարատովից	6.60	4.40	2.20
Յարիցիևից	13.40	9 —	4 —
Աժգարխանից	19 —	12.70	6.90

ՎԻ ԾՈՒՎԵԶԵՐԵԱՅ ՔԱՂԱՔՆԵՐԻ ԶՈՐԻ
ԱՂԻԻՍԱԿԻ
(Գինը — — — — —)

Ղ ա զ ա ն			Սիմբիրսկ		
I	II	III	I	II	III
6 —	4.50	1.50	10.20	7.20	2.90
—	—	—	4.30	2.80	1.40
4.30	2.80	1.40	—	—	—
7.20	4.80	2.50	3.60	2.40	1.30
8.80	6 —	3 —	5.50	3.60	1.80
13.40	8.90	4.30	9.50	6.30	3.20
19 —	12.70	6.30	16 —	10.70	5.10
24 —	16 —	8.40	21.60	14.40	7.70

Ս ի զ ը ա ն			Սարատով		
14.70	9.80	4.50	19 —	12.70	5.90
8.80	6 —	3 —	13.40	8.90	4.30
5.50	3.60	1.80	9.50	6.30	3.20
2.25	1.50	—80	6.60	4.40	2.20
—	—	—	4.65	3.10	—75
4.65	3.10	—70	—	—	—
12 —	8 —	3.40	8.20	5.50	2.50
18 —	12 —	6.50	15 —	10 —	5.25

Մինչև	Յ ա Ր Ի ց Ի ն		
	I	II	III
Ն. Նովգորոդից	24.60	16.40	7.80
Ղազանից	19 —	12.70	6.30
Սիմբիրսկից	16 —	10.70	5.10
Սամարայից	13.40	9 —	4 —
Սիզրանից	12 —	8 —	3.40
Սարատովից	8.20	5.50	2.55
Յարեցինից	—	—	—
Աժդարխանից	8.30	5.30	3.25

Մինչև	Դ ե Ր Բ ե ն դ		
Ն. Նովգորոդից	43.25	29.75	14.75
Ղազանից	37.80	26 —	13.25
Սիմբիրսկից	35.75	24.75	12.50
Սամարայից	33.25	23.25	11.75
Սիզրանից	32.50	22.50	11.50
Սարատովից	29.75	20.75	10.25
Յարեցինից	23.75	16.50	9.25
Աժդարխանից	18 —	13 —	6.40

Աժդարխան			Պետրովսկ		
I	II	III	I	II	III
30 —	20 —	9.70	40.50	28 —	13.75
14 —	16 —	8.40	35 —	24.90	12.25
21.60	14.40	7.70	33 —	23 —	11.50
19 —	12.70	6.90	31.50	21.50	10.75
18 —	12 —	6.50	30.75	20.75	10.50
15 —	10 —	5.25	27 —	19 —	9.50
8.30	5.30	3.25	21 —	14.75	8.50
—	—	—	15 —	11 —	5.50

Բ ա դ ու			Ուզոուն Ադա		
49.50	35 —	15.75	56.75	37.25	18.50
44 —	31.50	14.25	51.25	34.50	17.35
42 —	30 —	13.50	49 —	33 —	16.50
39.50	28.50	13 —	46.75	31.50	16.25
38.75	28 —	12.50	46 —	31 —	15.25
36 —	26 —	11.50	43.25	29.25	14.25
30 —	22 —	10.50	37.25	26.25	15.50
25 —	19 —	7.70	33 —	24 —	11.20

Միջին	Արտոնագրեր		
	I	II	III
Ն. Նովոգորոդից	59.75	39.25	19.50
Ղազանից	54.25	36.50	18.25
Սիմբիրսկից	52 —	35 —	17.50
Սամարայից	49.75	33.50	17.25
Սիզրանից	49 —	33 —	16.25
Սարատովից	46.25	31.25	15.25
Յարևիցիներից	40.25	28.25	14.50
Աժգարխանից	36 —	26 —	12.20
Աստրախա			
Ն. Նովոգորոդից	63 —	45.50	22.25
Ղազանից	57.50	41.75	20.75
Սիմբիրսկից	56.50	40.25	20 —
Սամարայից	53 —	39 —	19 —
Սիզրանից	52.25	38 —	18.75
Սարատովից	49.50	36.50	17.75
Յարևիցիներից	44 —	32.25	17.25
Աժգարխանից	40.50	30.50	15.80

Միջին	Զեյթին		
	I	II	III
Ն. Նովոգորոդից	62 —	43.50	21.25
Ղազանից	56.75	39.50	20 —
Սիմբիրսկից	54.50	38.50	19.25
Սամարայից	52.25	37 —	18 —
Սիզրանից	51.25	36.50	17.75
Սարատովից	48.50	34.50	17 —
Յարևիցիներից	42.75	30.25	16 —
Աժգարխանից	39 —	29 —	14.80
Մեշերի			
Ն. Նովոգորոդից	65.50	47.75	24 —
Ղազանից	60.25	43.85	22.50
Սիմբիրսկից	58 —	42.75	22 —
Սամարայից	56 —	41 —	20.75
Սիզրանից	54.75	40.50	20.50
Սարատովից	51.50	38.75	19.50
Յարևիցիներից	46.25	34.50	19 —
Աժգարխանից	43 —	33 —	17.20

Մինչև	Ն. Նովգորոդ		
	I	II	III
Պետրովսկից	40.50	28 —	13.75
Դերբենդից	43.25	29.75	14.75
Բագուից	49.50	35 —	15.75
Ուզուն Աղալից	56.75	37.25	18.50
Կրասնովոդսկից	59.75	39.25	19.50
Զիքիշևարից	63 —	43.50	21.25
Աստրաբադից	63 —	45.50	22.25
Մեշեդիսերից	65.50	47.75	24 —
	Ս ա մ ա ր ա		
Պետրովսկից	31.50	21.50	10.75
Դերբենդից	33.25	23.25	11.75
Բագուից	39.50	28.50	13 —
Ուզուն Աղալից	49.75	31.50	16.25
Կրասնովոդսկից	49.75	33.50	17.25
Զիքիշևարից	52.25	37 —	18 —
Աստրաբադից	53 —	39 —	19 —
Մեշեդիսերից	56 —	41 —	20.75

Ղ ա զ ա ն			Ս ի մ ք ի ր ս կ		
I	II	III	I	II	III
35 —	24.90	12.25	33.—	23 —	11.50
37.80	26 —	13.25	35.75	24.75	12.50
44.—	31.50	14.25	42 —	30 —	13.50
51.25	34.50	17.25	49 —	33 —	16.50
54.25	36.50	18.25	52 —	35 —	17.50
56.75	39.50	20 —	54.50	38.50	19.25
57.50	41.75	20.75	56.50	40.25	20 —
60.25	43.85	22.50	58 —	42.75	22 —
Ս ի զ ր ա ն			Ս ա ր ա տ ո վ		
30.75	20.75	10.50	27 —	19 —	9.50
32.50	22.50	11.50	29.75	20.75	10.25
38.75	20 —	12.50	36 —	26 —	11.50
46 —	31 —	15.25	43.25	29.25	14.25
49 —	33 —	16.25	46.25	31.25	15.25
51.25	36.57	17.75	48.50	34.50	17 —
52.25	38 —	18.75	49.50	36.50	17.75
54.75	40.50	20.50	51.50	38.75	19.50

Մինչև	3 ա թ ի ց ի ն		
	I	II	III
Պետրոպոլից	21 —	14.75	8.50
Դերբենդից	23.75	16.50	9.25
Բազուլից	30 —	22 —	10.50
Ուզուն Աղալից	37.25	26.25	15.50
Արասնովոպոլից	40.25	28.25	14.50
Զիքիշլեարից	42.75	30.25	16 —
Ատրաբադից	44 —	32.25	17.25
Մեշեդիսերից	46.25	34.50	19 —
	Դ ե Ր Բ ե ն Դ		
Պետրոպոլից	6 —	4.50	2 —
Դերբենդից	—	—	—
Բազուլից	12 —	8 —	4 —
Ուզուն Աղալից	20 —	16 —	8 —
Արասնովոպոլից	23 —	18 —	9 —
Զիքիշլեարից	28 —	20 —	10.50
Ատրաբադից	30 —	21.50	11.50
Մեշեդիսերից	33 —	24 —	13 —

Աժդարխան'			Պետրոպոլի		
I	II	III	I	II	III
15 —	11 —	5.50	—	—	—
18 —	13 —	6.40	6 —	4.50	2 —
25 —	19 —	7.70	16 —	12 —	6 —
33 —	24 —	11.20	25 —	19 —	10 —
36 —	26 —	12.20	28 —	21 —	11 —
39 —	29 —	14.80	31 —	22 —	12 —
40.50	30.50	15.80	33 —	23.50	13 —
43 —	33 —	17.20	36 —	26 —	14.50
Բ ա դ ու լ			Ուզուն Աղա		
16 —	12 —	6 —	25 —	19 —	10 —
12 —	8 —	4 —	20 —	16 —	8 —
—	—	—	12 —	9 —	4.50
12 —	9 —	4.50	—	—	—
15 —	11 —	5.50	3 —	2 —	1 —
21 —	15 —	8.50	12 —	9 —	4.50
22.50	16.50	9 —	15 —	11 —	5.50
25 —	19 —	10.50	18 —	13 —	7 —

	Կրասնովոդսկ		
	I	II	III
Պետրովսկից	28 —	21 —	11 —
Դերբենդից	23 —	18 —	9 —
Բագուից	15 —	11 —	5.50
Ուզուն Աղաչից	3 —	2 —	1 —
Կրասնովոդսկից	—	—	—
Զիբիշլեարից	15 —	11 —	5.50
Աստրաբադից	18 —	13 —	6.50
Մեշեդիսերից	21 —	15 —	8 —
	Աստրաբադ		
	I	II	III
Պետրովսկից	33 —	23.50	13 —
Դերբենդից	30 —	21.50	11.50
Բագուից	22.50	16.50	9 —
Ուզուն Աղաչից	15 —	11 —	5.50
Կրասնովոդսկից	18 —	13 —	6.50
Զիբիշլեարից	3.50	2.50	1.50
Աստրաբադից	—	—	—
Մեշեդիսերից	7 —	5 —	2.50

	Զիբիշլեար		
	I	II	III
Պետրովսկից	31 —	22 —	12 —
Դերբենդից	28 —	20 —	10.50
Բագուից	21 —	15 —	8.50
Ուզուն Աղաչից	12 —	9 —	4.50
Կրասնովոդսկից	15 —	11 —	5.50
Զիբիշլեարից	—	—	—
Աստրաբադից	3.50	2.50	1.50
Մեշեդիսերից	9 —	6 —	4 —
	Մեշեդիսեր		
	I	II	III
Պետրովսկից	36 —	26 —	14.50
Դերբենդից	33 —	24 —	13 —
Բագուից	25 —	19 —	10.50
Ուզուն Աղաչից	18 —	13 —	7 —
Կրասնովոդսկից	21 —	15 —	8 —
Զիբիշլեարից	9 —	6 —	4 —
Աստրաբադից	7 —	5 —	2.50
Մեշեդիսերից	—	—	—

2. ԱՋՈՎԵԱՆ ԾՈՎԻ ՎԵՐԱՅ.

Որոտալից թագանոոգ, Մարիուպոլ՝
 Բերդեանսկ և Կերչ՝ փոստային նաւերը
 դուրս են գնում Կիր. և Նշ. օրերը:—
 Կերչից վերադառնում են Գշ. և ձբ.:
 Գնէրը՝ 10 ռ., 6 ռ. 25 կ. և 3 ռ., 80 կ.
 Թագանոոգից Կերչ՝ Կիր. և Նշ.:
 Գնէրը՝ 8 ռ., 5 ռ. 50 կ. և 3 ռ. 50 կ.
 Մարիուպոլից՝ Բշ. և Ուրբաթ:
 Կերչից թագանոոգ՝ Գշ. և ձբ., իսկ
 Անապա՝ Բշ. և ձբ.:
 Գնէրը՝ 3 ռ., 1 ռ. 75 կ. և 75 կոպ.:

3. ՍԵԻ ԾՈՎԻ ՎԵՐԱՅ.

ա) Սեւասից մինչև Խերոն՝ բացի
 շաբաթ օրուանից՝ առաւ. 8 ժամին.
 վերադառնում է նոյնպէս առ. 8 ժամ.:
 Գնէրը՝ 3 ռ. 60 կ., 2 ռ. 40 կ. և 1 ռ.:
 Մինչև Նիկոպոլ՝ բացի Ուրբաթ օ-
 րուանից՝ ամէն օր, զիշերուայ 12 ժ.:
 Գնէրը՝ 9 ռ., 6 ռ., 2 ռ. 80 կոպէկ:
 Նիկոպոլից մինչև Ալեքսանդրովսկ՝
 Գշ. Նշ. և ձբ., առ. 4 ժ. 30 րոպէին.

վերադառնում է Գշ., Ուրբ. և Բշ. ա-
 ռաւօտեան 11 ժամին:

Օդեսայից Նիկոպոլ՝ ամէն օր, բացի
 շաբաթուանից, առ. 8 ժ., վերադարձը՝
 երեկոյեան 4 ժամին:

Գնէրը՝ 3 ռ., 1 ռ. 80 կ. և 80 կոպ.:

բ) Ղրի՝—Վոլչանսկէն զիշ.—Օդեսայից՝
 Բշ., Նշ. և ձբ. երեկ. 3 ժամին:

Եւպատորիայից՝ Գշ. առ. 7 ժամին:

Սեւաստոպոլից՝ Գշ., Ուրբ. և Կիր.
 ճաշից յետոյ 1 ժամին:

Եալտայից՝ Գշ., Ուրբ. և Կիր. երեկ.
 9 ժամին:—

Թէոդոսիայից՝ Գշ., ձբ. և Բշ. ա-
 ռաւօտեան 6 ժամին:

Անապայից՝ Նշ. զիշերուայ 1 ժամին:
 Նովոռոսիյսկից և Փոթիից՝ Ուրբ.
 դէպի Բաթում՝ Ուրբ., Բշ. և Գշ.:

վերադառնում են՝
 Բաթումից՝ ձբ., Գշ. և Նշ. երեկո-
 յեան 4 ժամին:

Կերչից՝ Գշ. առաւօտեան, 9 ժամին:
 Եալտայից՝ Գշ., Ուրբ. և Կիր. ա-
 ռաւօտեան 8 ժամին:

Սեփաստոպոլից՝ նոյն օրերը, ճաշից
3 ժամին:

Օգեսա գալիս է՝ Ե2., ձբ. և Բ2.:

Օգեսայից մինչև

	Ռ. Կ.	Ռ. Կ.	Ռ. Կ.
Սեփաստոպոլ՝	12.50	9 —	3.20
Եալտա	15 —	11 —	3.60
Կերչ՝	21 —	15 —	5.20
Փոթի	38 —	30 —	9.60
Բաթում	39 —	30.50	9.80

գ) Օգեսա.—Կ. Պոլսէն 4 օր.—Չաբաթը
3 անգամ:

Օգեսայից Կ. Պոլիս՝ Վառնայի և
Բուրգասի վերայով՝ Ե2. առ. 12 ժ.ին.
Խաղաղի գէպի Կ. Պոլիս՝ Դ2. և ձբ.,
Երեկոյեան 4 ժամին:

Կ. Պոլսից՝ Կիր., Ուրբ. և Ե2. առ.

Գնէրը՝ 23 ո., 15 ո. և 4 ուրբի.

դ) Սեփաստոպոլ.—Կ. Պոլսէն 4 օր.—Սե-
փաստոպոլից՝ Կիր. առ. 9 ժամին: Կ.
Պոլսից վերադառնում է Բ2.:

Գնէրը՝ 23 ո., 15 ո. և 4 ուրբի:

ՌԻԶԼԱԿԻ ՀԱՂՈՐԴԱԿՅՈՒԹԻՒՆ

Բաշա-ճից	մինչև	Թէոդոսիա . .	582 վ.
		Կ. Պոլիս . . .	1110 "
Փոթի	մինչև	Թէոդոսիա . .	557 "
		Կ. Պոլիս . . .	1162 "
Եյալից	մինչև	Կերչ՝	430 "
"	"	Թագանոզ . .	154 "
"	"	Մարիուպոլ՝ . .	84 "

* VI. ՀԵՌ

Հեռագրների

Բառերի համար	Ե.Ա.Ռ.		Ե.Ա.Ռ.	Ե.Ա.Ռ.	
	Ռ. Կ.	Ռ. Կ.		Ռ. Կ.	Ռ. Կ.
2	—25	—35	19	1.10	2.05
3	—30	—45	20	1.15	2.15
4	—35	—55	21	1.20	2.25
5	—40	—65	22	1.25	2.35
6	—45	—75	23	1.30	2.45
7	—50	—85	24	1.35	2.55
8	—45	—95	25	1.40	2.65
9	—60	1.05	26	1.45	2.75
10	—65	1.15	27	1.50	2.85
11	—70	1.25	28	1.55	2.95
12	—75	1.35	29	1.60	3.05
13	—80	1.45	30	1.65	3.15
14	—85	1.55	31	1.70	3.25
15	—90	1.65	32	1.75	3.35
16	—95	1.75	33	1.80	3.45
17	1.—	1.85	34	1.85	3.55
18	1.05	1.95	35	1.90	3.65

ԱԳԻՐ

աղիւտակ.

Բառերի համար	Ե.Ա.Ռ.		Ե.Ա.Ռ.	Ե.Ա.Ռ.	
	Ռ. Կ.	Ռ. Կ.		Ռ. Կ.	Ռ. Կ.
36	1.95	3.75	52	2.75	5.35
37	2.—	3.85	53	2.80	5.45
38	2.05	3.95	54	2.85	5.55
39	2.10	4.05	55	2.90	5.65
40	2.15	4.15	56	2.95	5.75
41	2.20	4.25	57	3.—	5.85
42	2.25	4.35	58	3.05	5.95
43	2.30	4.45	59	3.10	6.05
44	2.35	4.55	60	3.15	6.15
45	2.40	4.65	61	3.20	6.25
46	2.45	4.75	62	3.25	6.35
47	2.50	4.85	63	3.30	6.45
48	2.55	4.95	64	3.35	6.55
49	2.60	5.05	65	3.40	6.65
50	2.65	5.15	66	3.45	6.75
51	2.70	5.25	67	3.50	6.85

Ե. Ա. Ռ.—Յուց է տալիս այն հեռագրալուրերը, որոնք հաղորդուում են Եւրոպական ու Ասիական Ռուսաստանի մէջ:

Եռ. Առ.—Ա՛յն՝ որոնք հաղորդուում են Եւրոպական Ռուսաստանից Ասիականը և Ասիական Ռուսաստանից Եւրոպականը:

Եւրոպական գլխաւոր տէրութեանց հեռագրային դրութիւնը 1888 թուին:

Տէրութիւններ	Ռուսիայի Եւրոպ. թիւ:	Առաջին Ռուսիայի Եւրոպ. թիւ:	Համագործակցութիւն
Աւստր-Վենգ.	104.659	4.034	10.072.874
Գերմանիա	273.535	11.384	18.377.626
Իսպանիա	42.423	841	3.019.831
Իտալիա	75.100	2.737	7.141.871
Սերբիա	224.798	5.878	33.744.172
Ռուսաստան	188.274	2.960	10.226.139
Փռանսիա	241.138	7.523	28.385.390

Գ. ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

* 1. Փրկչական թուական.

Փրկչական թուականի տարիները այլ և այլ ժամանակագրէտ հեղինակներ այլ և այլ կերպով են հաշուել, ուստի և առաջացել է երեք թուական: Առաջինն այն է, որ ինչպէս այլ քրիստոնեայ ազգեր՝ նոյնպէս և մենք՝ միատեսակ գործ ենք անում, համարելով թէ Քրիստոսի Ծն. մինչև նախընթաց տարուականը: Եւրոպական տարին է 1888 տարի, և այս ներկայ տարին է 1889-երորդը: Երբեք այն է, որով հաշուում են ժամանակագիրները՝ Քրիստոսի Ծնունդը 3 կամ 4 տարով առաջ համարելով, և որով ներկայ 1889 թուականը 1892 կամ 1893-երորդը պէտք է համարուի: Երբեք այն է, որ առաջին դարերումը գործ էին անում յոյները՝ Առաջին թուականից 7 տարով պակաս հաշուելով՝ ինչպէս նրանց՝ ութերորդ դարի թէոփանէս պատմաբանը իւր բոլոր ժամանակագրութեան մէջ այս թուականն է գործ:

ածել՝ կոչելով այն „Ա՛ Ֆարքէշ-Բէն՝
Տէաւն“:

Վերջին երկու թուականները այժմ
չեն գործ ածուում: Ընդհանրապէս գործ
է ածուում Առաջինը, ուստի և կոչուում
է Հասարակ: Կամ Սահարա՞ն թուական:
Թէպէտ այս թուականի հս սկիզբը
Քրիստոսի Շննդից է, բայց գործա-
ծութիւնը սկսուել է վեցերորդ դա-
րուամբ (Քրիստոսի Շննդեան 532 թուա-
կանին), Հռոմի քաղաքացի Դիոնեսիոս
վանահօրից (Էփէֆանոս — կարճ, նուաստ),
որի անունով և „Դիոնիսիոս Բռաւն“ է
կոչուում: Սրա գործածութիւնը հետ-
զհետէ այնպէս տարածուեցաւ, որ տա-
սերկութեան դարուամբ շատերին ծա-
նօթ լինելով՝ գրեթէ հասարակաց էր
դարձել, որովհետև Հռոմի պապերն էլ
էին սկսել գործածել, ինչպէս և մեր
Մատենադարանները, որոնցից ոմանք ի-
րանց պատմած անցքերի ժամանակը
առաւել ճշդութեամբ նշանակելու հա-
մար սովորութիւն արին այս թուականը
գործածել երբեմն Հայոց թուականի
հետ միասին:

Այս Փրկչական Թուականի Տարե-
մուտը առաջին դարերում զանազան
ամիսներում ու զանազան օրերումն էր
սկսուում: Իտալացիք ու Գերմանացիք
սկսում էին իրանց եկեղեցական կանո-
նով Քրիստոսի Շննդեան օրից, աշ-
տինքն՝ Դեկտեմբերի 25-ից: Ֆրանսի-
ացիներից ոմանք Ք. Շննդից, ոմանք
էլ Զատիկից: Կալին և այլ եւրոպացիք,
որոնք իրանց եկեղեցական կանոնով
Ս. Աստուածածնի Աւետման տօնի օրից,
այսինքն՝ Մարտի 25-ից էին սկսում:

Բայց տասնուվեցերորդ դարումը
(Փրկչական 1564 թուին) Կարոլոս Թ.
Թագաւորի հրամանով Տարեմուտը կար-
գուեցաւ Յունուար ամսի առաջին օ-
րումը՝ համեմատ հին հռոմայեցոց սո-
վորութեան, որոնք Հռոմուլոսի լաջորդ
Նուամ — Պոմպիլիոսի հրամանի համա-
ձայն տարուայ սկիզբը Յունուարի ա-
ռաջին օրն էին համարում *): Եւ ո-
րովհետև Հռոմայեցիք իւրաքանչիւր

*) Հռոմայեցոց Տարեմուտը Հռոմու-
լոսի կարգադրութեան համաձայն՝ սկսու-
մը կարգադրութեան համաձայն՝ սկսու-

ամսուայ առաջին օրը կամ ամսագր-
լուիւր Վաշնիէ էին անուանում, և նոյն
բառը գլխագրով գրում էին ամէն ամ-
սուայ սկզբունը, սրանից էլ մեզանում
սովորութիւն դարձաւ Վաշնի կոչել մի-
այն առաջին ամսուայ առաջին օրը,
այսինքն՝ Տարեմուտը, և Վաշնի-
կոչել տարեկան տոմարագիրը, ինչպէս
և ռուսները «Календарь» են անու-
անում Օրացոյցը՝ առնելով լատինական
«Կալենդարիում» բառից:

* 2. Կաղանդի հանդէսները.

Կաղանդի օրը, Յունուարի 1-ին, Հը-
ռոմայեցիք մեծ հանդէսներ կատարելու
սովորութիւն ունէին:

Լուծ էր Մարտի 1-ից (ինչպէս այդ ցոյց
է տալիս Դիւանքէր բառը, որ նշանա-
կում է Տաւնէրոյ), որովհետեւ նրանք
տարին տասն ամիս էին հաշւում: Իսկ
Նոլմա Պոմպիլիոսը աւելացրեց երկու
ամիս, անուանելով նրանց Յունուար և
Փետրուար:

Առաջին՝ Եւնուարի անունով ուրա-
խութեան տօն էին կատարում ի պա-
տիւ Եանուս, ըստ մեզ Յանոս չաստու-
ծոյ *), նուիրելով նրան նոր արիւրից
թխած հաց, խունկ, գինի, արմաւ,
թուզ և մեղր: Եւ այսպիսի անուշե-

*) Յանոսը հռոմայեցոյց մէջ Տարուայ
չաստուած էր համարւում: Նրան՝ ան-
ցեալն ու ապագան տեսնելու համար
նկարում էին երկու գէմքով, մի ձեռ-
քումը գաւազան բռնած, ինչպէս ճա-
նապարհների խնամակալ, միւսսւղմը՝
բանալի, ինչպէս դռներ հնարող: Նու-
մա—Պոմպիլիոսը նրա անունով Հռո-
մում մի պղնձեայ մեհեան կանգնեց.
այդ կռատան դռները պատերազմի
ժամանակը բաց էին մնում, իսկ խա-
ղաղութեան ժամանակ՝ փակ: Մէջը 12
բագին (կռքի սեղան) կար, տարուայ
12 ամիսների թիւով: Այս չաստուծոյ
անունով առաջին ամիսը՝ իբրեւ Տա-
րուայ Դուռը, լատիներէն Եւնուարիոս,
հայերէն Յունուար, ռուսերէն Եւնուար՝
կոչուեցաւ:

• ղէնքը ամբողջ տարուայ համար բարեգուշակ բան էին համարում: Մեզանում էլ տեղ տեղ, մանաւանդ Հայաստանում և Տաճկահայաստանում մնացել է մինչ այժմ Կաղանդի երեկոյն քաղցրեղէնով ու մրգեղէնով սեղան զարդարելու սովորութիւնը:

Ինկտեմբերի 31-ի գիշերը գիւղական տներն երգիկներն քնելի է քնում «Ալելու» երգող մանկանց ձայնը:

ՆՈՐ ՏԱՐԻ

Ալելուեայ, ալելուեայ,
Հինք գնաց, նորը կուգայ.
Հինք ուրախ ճանապարհէք,
Նորի համար պատրաստուեցէք:
Դուռ, լուսամուտ բացէք,
Ի՛նչ որ կտմիք՝ խնդրեցէք.
Թէ կեանք, թէ խելք, թէ մալ.
Ամենքիդ մութագն ալ
Կուտայ. միամիտ եղէք.
Աղաներ ու խաթուններ,
Չեզ շնորհաւոր Նոր Տարի.
Այրիք շատ ու շատ տարի:

Երկրորդ՝ միմեանց պարգև էին ուղարկում, որ կոչուում էր Սրահէ. և այնպէս կոչուելու պատճառն այն էր, որ Սարինացոց թաղաւոր Իսախանը՝ Հոռմուլոսի հետ բարեկամական գաշնկապելուց յետոյ, Տարեմտի օրը Սրահէ չասածուն նուիրուած անտառից ծառի ճիւղեր կտրել տուեց, և ընծայ ուղարկեց այն հոռմալեցոց իշխաններին, նոր տարին շնորհաւորելով:

Այս անցքից յետոյ հոռմալեցոց մէջ սկսուեցաւ պարգևներով՝ նոր տարին շնորհաւորելու սովորութիւնը. յետոյ նրանցից անցաւ ուրիշ ազգերի մէջ: Երեւի մեզանում էլ վաղուց սովորական է եղած այս կերպ շնորհաւորելը, որովհետեւ ունինք գաւառական հասարակութեան, որ նշանակում է ընծայով կաղանդ շնորհաւորել:

Երրորդ՝ հոռմալեցիք զգուշանում էին կաղանդի օրը միմեանց ատելութեան նշան ցուց տալուց և չաջողութեան հակառակ բաներ խօսելուց. և ամէն մարդ՝ թէ ուսումնական, թէ վաճառական ու թէ արհեստաւոր աշխատում

էր նոյն օրը մի փոքր իր սեփական
գործով պարապել. որովհետեւ նրանք
հաւատում էին որ այն օրը գործ կա-
տարողը ամբողջ տարին գործունեայ և
աշխատասէր կը լինի:

* *

Տարեմտի ուրախութեան տօնը թէ և
ամէն ժամանակներում սովորական էր
եղած նաև կռապաշտ ազգերի մէջ,
սակայն հինգերորդ դարում առաւել
նշանաւոր հանդիսացաւ քրիստոնեայ
ազգերի մէջ Ս. Բարսեղ Անարացու
շնորհիւ, որ նոյն օրը, Ս. Եկեղեցու՝
քրիստոսոսրաց Յուլիանոս կայսրի հալա-
ծանքներից ազատուելու համար՝ մե-
ծահանդէս ուրախութեան տօն կատա-
րել տուեց իր ժողովրդին, ասելով նը-
րանց. „Ճնորհաւոր տարի և բարի կա-
ղանդ լինի ձեզ“: Մեզանում էլ մինչև
օրս այս բերկրաւիթ անցքի յիշատակի
համար սովորութիւն է մնացել միմեանց
Տարեմուտը շնորհաւորելու նոյն խօս-
քերով՝ „Ճնորհաւոր նոր տարի և բարի
կաղանդ“:

ՀԱՄԱԶԽԱՐՀԱՅԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

Ամենանշանաւոր անցքերը

(Նախ և՛ Ծ. Քրիստոսի)

- 4578 Ագամի մահը.
- 2253 Ջրեղեղը.
- 2940 Չինաց կայսրութեան սկիզբը.
- 2640 Ասուրը հիմնում է Նինուէն.
- 2300 Եգիպտացոյ թագաւորութեան
սկիզբը.
- 2100 Բաբելոնի հիմնարկութիւնը.
- 1800 Մեմֆոնը գրեթէ հնարում Եգիպ-
տոսում.
- 1651 Մովսեսի ծնունդը († 1531).
- 1571 Իսրայէլացոց դուրս գալը.
- 1531 Իսրայէլացիք մտնում են Աւե-
տեաց երկիրը.
- 1500 Աեկրոպսը հիմնում է Աթէնքը.
- 1055 Դաւթի թագաւորութիւնը (Ծն.
1085, թագաւոր օճուեցաւ 1063,
† 1015).
- 1016 Սողոմոնի թագաւորութիւնը.—
Հոմերոս.

- 1004 Սողոմոնի տաճարի օրհնութիւնը.
980 Սողոմոնի մահը.
888 Լիկուրգոս օրէնքներ է տալիս Սպարտային.
800 Ասորեստանացի թագաւորութեան անկումը.
776 Ողիմպիական խաղերի սկիզբը.— Յունաց դարապիւղը (էռայ).
753 Հռոմուլոսը հիմնում է Հռոմը.
722 Իսրայէլացոց թագաւորութեան անկումը.
624 Դրակոնի օրէնքները Աթէնքում.
606 Նինուէի կործանումը.
594 Սողոմնի օրէնքները.
586 Նաբոլզոդոնոսորը աւերում է Երուսաղէմը և այրում է տաճարը.
560 Վիւրոսը հիմնում է պարսից տէրութիւնը († 529).
557 Վոնփաւկիոսի ծնունդը († 479).
550 Բուդդայի վարդապետութեան ըսկիզբը Հնդկաստանում.
533 Հրէայք բաբելոնեան գերութիւնից վերադառնում են Պարսիստան.
525 Պարսիկները նուաճում են Եգիպտոսը.—

- թոսը.— Թատրերգակ Էսսիլի ծնունդը († 156).
523 Հին կտակարանը 70-ից ձեռքով թարգմանում է ի լոյն լեզու:
510 Հասարակապետութեան սկիզբը Հռոմում.
496 Սոփոկլեսի ծնունդը († 405).
484 Հերոդոտոսի ծնունդը († 408).
469 Սոկրատեսի ծնունդը († 399).
453 Երուսաղէմի վերանորոգումը.
452 Գրաւոր օրէնքների սկիզբը Հռոմում.
451 27 տարի շարունակուող պերսոյն-նեսեան պատերազմի սկիզբը.
393 Պլատոնի ծնունդը.
385 Դեմոսթենեսի ծնունդը († 322).
384 Արիստոտելի ծնունդը († 322).
386 Աղեքսանդր Մակեդոնացու ծնունդը.
336 Աղեքսանդր Մակեդոնացին բարձրանում է գահը.
332 Եգիպտոսում հիմնարկւում է Աղեքսանդրիան.
327 Աղեքսանդր Մակեդոնացին արշաւում է Հնդկաստան.

- 315 Չինական պարսպի շինութեան ըս-
կիցքը.
269 Փիլիսոփայական դպրոցի (շկոլայի)
հիմնադիր Էպիկուրոսի մահը.
264 Ստոյիկեան փիլիսոփայական դըպ-
րոցի հիմնադիր Զենոնի մահը.
212 Արխիմեդի մահը.
70 Վիրգիլիոս Մարոնի ծնունդը († 19).

(Յէր Ծննդեան Քրիստոսի)

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ծնունդը.

- 33 Քրիստոսի խաչելութիւնը.
41 Մատթէոս Առաքեալը գրում է ս.
Աւետարանը.
47 Ղուկաս Առաքեալը գրում է ս. Ա-
ւետարանը.
60 Մարկոս Առաքեալը գրում է ս. Ա-
ւետարանը.
64 Ներոնը այրում է Հռոմը. առաջին
հալածանքը քրիստոնէից դէմ.
66 Սենեկայ փիլիսոփայի մահը.
65 Ղուկաս Աւետարանիչը գրում է
Գործք Առաքելոցը.
67 Պետրոս ու Պօղոս Առաքեալներին
մարտիրոսական մահը Հռոմում.

- 70 Հռոմայեցոց Տիտոս կայսրը աւե-
րում է Երուսաղէմը և տաճարը.
95 Երկրորդ հալածանքը քրիստոնէից
դէմ.
97 Յովհաննէս Աստուածաբան Առա-
քեալը գրում է ս. Աւետարանը
Նփեսոսում.
107 Տրոյանոս կայսեր օրով երրորդ հա-
լածանքը քրիստոնէից դէմ.
118 Ագրիանոս կայսեր օրով չորրորդ
հալածանքը քրիստոնէից դէմ.
120 Պլուտարքոսի մահը.
130 Ագրիանոսը վերանորոգում է Երու-
սաղէմը.
135 Հրէայք ցրւում են ամբողջ աշ-
խարհում.
140 Պտղոմէոս աստեղագէտի մահը.
202 Մաքսիմիլիանոս կայսեր օրով հինգ-
երորդ հալած. քրիստ. դէմ.
250 Դարիոս կայսեր օրով վեցերորդ հա-
լածանքը քրիստոնէից դէմ.
274 Ապրելիանոս կայսեր օրով ութե-
րորդ հալած. քրիստ. դէմ.
303 Դիոկղետիանոս կայսեր օրով ինն-
երորդ հալածանքը քրիստ. դէմ.

- 303 Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻԶԸ հիմ-
նում է Ս. Իջմիածինը.
305 Ս. Մեծն Կոստանդիանոսի թագա-
ւորութիւնը (ծն. 274, † 337).
321 Կիրակին տօնելու հրաման (Մար-
տի 7-ին).
325 Առաջին տիեզերական ժողովը Նի-
կիայում՝ ընդդէմ Արիոսի.
328 Կ. Պոլսի հիմնարկութիւնը.
331 Քոլոր հեթանոսական մեհեանները
կործանելու հրաման.
347 Ս. Յովնանէս Ոսկերեւանի ծը-
նունդը († 407).
381 Երկրորդ տիեզերական ժողովը Կ.
Պոլսում՝ ընդդէմ Մակեդոնի.
390 Գրիգոր Աստուածաբանի մահը.
400 Եկեղեցիներում զանգերի գործա-
ծութեան սկիզբը.
421 Վենետիկի հիմնարկութիւնը.
431 Երրորդ տիեզերական ժողովը Եփե-
սոսում՝ ընդդէմ Նեստորի.
451 Չորրորդ տիեզերական ժողովը Քաղ-
կեդոնում՝ ընդդէմ Եւտիքեսի.
476 Արևմտեան հռոմէական կայսրու-
թեան անկումը.

- 496 Փռանկները ընդունում են քրիս-
տոնէութիւնը (Քրիզոստոմի մկր-
տութիւնը).
547 Օստ—գոթները այրում են Հռոմը.
570 Մահմետի ծնունդը († 643).
622 Մահմետի փախուստը Մեդինա.
մահմեդականների դարագլուխը.
637 Երուսաղէմը անցնում է արաբների
ձեռքը.
658 Վիսալիանոս պապը մտցնում է
եկեղեցում օրգանի գործածու-
թիւնը աստուածապաշտութեան ժա-
մանակ.
711 Արաբները տիրում են Իսպանիային.
725 Պատկերամարտութեան սկիզբը.
754 Պապերի իշխանութեան սկիզբը.
768 Կարլոս Մեծը բարձրանում է գա-
հը († 814).
826 Քրիստոնէութիւնը ընդունւում է
Դանիայում.
827 Անգլիայի առաջին թագաւոր Էկ-
բերտը.
855 Ալաւոնական ալբուբենի գիւտը.
870 Արևմտեան (հռոմայեցոյ) եկեղեցու
բաժանուիլը արևելեանից (յաւնաց).

- 965 Մեջիսլաւը քրիստոնէութիւնը
մտցնում է Լեհաստանում.
1072 Երուսաղէմը անցնում է Սելջուկ-
ների ձեռքը.
1096 խաչակրաց արշաւանքների ըս-
կիզբը.
1099 խաչակիրները առնում են Երու-
սաղէմը.
1139 Պորտուգալիայի թագաւորու-
թեան սկիզբը (Ալ'ֆոնս Ա.).
1147 Երկրորդ խաչակրաց արշաւանքը.
1171 Առաջին բանկը Եւրոպայում (Վե-
նետկում).
1189 Երրորդ խաչակրաց արշաւանքը.
1202 Չորրորդ խաչակրաց արշաւանքը.
1223 Ստրկովիւն ոչնչացնելը Փռան-
սիայում.
1248 Եօթներորդ. խաչակրաց արշա-
ւանքը.— Առաջին թղթադրամը
Եւրոպայում (Միլանում).
1260 Առաջին բժշկական ուսումնա-
րանը (Փռանսիայում).
1167 Առաջին ոստիկանութիւնը Եւրո-
պայում (Փարիզում).
„ Դիտակի գիւտը.

- 1270 Ութերորդ. խաչակր. արշաւանքը.
1279 Մոնղոլները նուաճում են Չի-
նաստանը.
1291 խաչակրաց արշաւանքների վերջը.
1301 Կոլմնացուցի գիւտը.
1308 Պապական աթոռը փոխադրւում
է Աւինիոն.
„ Հիմնւում է շվեյցարական հասա-
րակապետութիւնը.
1321 Դանտէի մահը.
1338 Վառօղի գիւտը.
1348 Հիմնւում է Փարիզի համալսա-
րանը.
1380 Թնդանօթի գիւտը.
1384 Լանկթամուրը տիրում է Ասիային.
1415 Հոսի ալրումը.
1431 Յովհաննա ԴԱբբը այրւում է
Ռուանում.
1440 Տպագրութեան գիւտը.
1450 Ս. Պետրոս եկեղեցու հիմնարկու-
թիւնը Հռոմում.
1453 Տաճիկներն առնում են Կ. Պոլիսը
և վերջանում է Բիւզանդական
կայսրութիւնը.
1473 Կոպերնիկոսի ճնշունդը.

- 1483 Ինկվիզիցիայի սկիզբը Իսպանիայում.
1492 Ամերիկայի գիւտը.
1500 Բրազիլիայի յայտնագործութիւնը.
1502 Անուաւոր ժամացուցի գիւտը.
1595 Նեգրոսների վաճառման սկիզբը.
1506 Վոլոմբոսի մահը.
1517 Յեղափոխութեան (ռեֆորմացիայի) սկիզբը.
1519 Մագելանի առաջին շուրջերկրեայ ճանապարհորդութիւնը (124 օրում).
1520 Տաճիկները տիրում են Եգիպտոսին.— Ռափայելի մահը.
1524 Առաջին ձեռագիր լրագիրները Աւստրիականում և Վիեննայում.
1529 Մաքիավելի մահը.
1546 Լիւտերի մահը.
1549 Պորտուգալացիք յայտնագործում են Աւստրալիան.
1550 Դրուագաթողութիւնը Անգլիայում և Իտալիայում.
1572 Բարթոլոմէոսեան գիշերը Փարիզում (հուգենոտների պատերազմները).

- 1615 Առաջին տպագիր լրագիրը). („Das Frankfurter Journal“).
1616 Զեքսպլիւրի մահը (ծն. 1564).
1618 Երեսնամեայ պատերազմների ըսկիզբը Գերմանիայում.
1642 Գալիլէյ աստղագետի մահը.
„ Ապակու գիւտը.
1648 Վեստֆալեան հաշտութիւնը և 30-ամեայ պատերազմների վերջը.
1674 Միլտոնի մահը.
1689 Զոգեշարժ մեքենաների գիւտը.
1695 Լաֆոնտենի մահը.
1727 Նիւտոնի մահը.
1738 Գտնւում են Հերքուլանոմի և Պոմպէյի աւերակները.
1756 Եօթնամեայ պատերազմի սկիզբը.
1764 Եզուիտներին հալածում են Ֆրանսիայից.
1767 Եզուիտներին հալածում են Իսպանիայից.
1770 Վուկի ճանապարհորդութիւնը.— Աւստրալիայի յայտնագործութիւնը.
1778 Վալտերի մահը.— Ժ. Ժ. Ռուսոյի մահը (ծն. 1712).

- 1779 Օգտապարիկի գիւտը.
 1781 Լեսսինգի մահը.
 1783 Միացեալ Նահանգների անկախութիւնը Հիւսիսային Ամերիկայում.
 1789 Մեծ յեղափոխութեան սկիզբը.
 1791 Մոցարտի մահը (Ճն. 1756).
 1796 Ստերէօտալի գիւտը.
 1800 Մարմնի պատուաւորի գիւտը.
 1801 Վիմագրութեան գիւտը.
 1803 Ըոգենսաւի գիւտը Ֆռանսիայում.
 1804 Ֆռանսիայի կայսր Նապոլէոն Ա.
 1805 Զիլլերի մահը (Ճն. 1769).
 1812 Արագատիլայ մամուլի հնարելը.
 1815 Վատերլոօի պատերազմը.
 1821 Նապոլէոն Ա.-ի մահը Ս. Հելինէ կղզում.
 1824 Բայրոնի մահը (Ճն. 1788).
 1832 Գեօթէի մահը (Ճն. 1749).
 1838 Լուսանկարի գիւտը.
 1847 Կալիֆորնիայում ոսկի գտնուելը.
 1848 Ելեքտրական հեռագրի գիւտը.
 1851 Աւստրալիայում ոսկի գտնուելը.
 1856 Փարիզի տրակտատը.
 1857 Բերանժէի մահը.

- 1861 Վիքտոր Էմմանուէլը հրատարակում է Իտալիոյ թագաւոր.
 1866 Աւստրո-Պոլսական պատերազմը.
 1869 Լամարտինի մահը.
 1870 Ֆռանս-Պոլսական պատերազմը.
 „ Պապերի աշխարհական իշխանութեան վերջը.
 1871 Դիկկենսի մահը.
 1873 Վիեննայի աշխարհաճանգէսը.
 1875 Հերցոգովինիայի և Բոսնիայի ապրստամբութիւնը.
 1778 Սան Ստեֆանոյի հաշտութիւնը.
 — Բեռլինի տրակտատը.

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

Նշանաւոր անցքերը.

29 Թուականին մեր Աբգար Թագաւորը նամակ է ուղարկում Յիսուս Քրիստոսին, հրաւիրելով Նրան գնալ իւր մօտ:

31 Թագէոս Առաքեալը գնում է Եղեսիա, տանելով իւր հետ Քրիստոսի կողամուխ Ս. Գեղարդը և մկրտում է Աբգարին ու շատերին:

41 Ս. Ասկեանցներից ու Սուբեասեանցներից սահմանւում է մեր մէջ անապատական կեանքը:

50 Թագէոս Առաքեալը նահատակւում է Ջաւարշանում:

50 Թագէոս Առաքեալի Նդիշէ անուանով աշակերտը նահատակւում է և Թաղւում Արցախ գաւառի Գիս (այժմ Քիշ) գիւղում: Նրա նշխարների վերայ եկեղեցի կաշ կառուցուած:

60 Թագէոս Առաքեալի միւս աշակերտ Ստաթէոսը նահատակուելով՝ Թաղւում է Սիւնեաց գաւառում: Նրա

նշխարների վերայ շինուեցաւ Տաթևու վանքը:

62 Բարթողիմէոս Առաքեալը նահատակւում է Աղբակում: Նրա նշխարների վերայ եկեղեցի կաշ կառուցուած:

79 Հիմնարկւում է Երևան քաղաքը:

197 Վաղարշ Թագաւորը հիմնարկւում է Վաղարշապատը:

253 Խոսրով Թագաւորը հիմնարկւում է Դալլիժ (Թաւրիզ) քաղաքը:

257 Ծնւում է Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչը:

287 Տրդատ Թագաւորը Ս. Լուսաւորչին ձգում է Արտաշատի-Խոր Վիրապը:

301 Ս. Գրիգորը ելնում է Խոր Վիրապից:

302 Ս. Գրիգորը հիմնարկւում է Ս. Էջմիածինը և այլ վանքեր:

338 Ս. Լուսաւորչի թոռը Ս. Գրիգորիսը Աղուանից կաթողիկոս է կարգւում:

390 Գառնիկ ճգնաւորը գտնում է Ս. Լուսաւորչի նշխարները, որ և Թաղւում են Բարձր Հայոց Թորդան գիւղում:

406 Ս. Մեսրոպը Մաշտոցը գտնում է մեր ալբուքենքը:

451 Ս. Վարդանանց պատերազմը և 1036 քաջերի նահատակութիւնը:

452 Կաթողիկոսական Աթոռը Ս. Էջմիածնից փոխադրւում է Դուին:

458 Մեծին Վարդանայ դուստր Ս. Զուշանիկը նահատակւում է: Արա մարմինը ամփոփուած է Թիֆլիսի Մետեխանունով բանտի եկեղեցում:

489 Գտնւում են Ս. Եղիշէ Առաքեալի և Աղուանից Գրիգորիս կաթողիկոսի նշխարները:

507 Վահան Մամիկոնեանը վերանորոգում է Ս. Էջմիածինը:

532 Կիրակոս ճգնաւորը գտնում է Թադէոս Առաքեալի և Սանդուխտ կուսի նշխարները:

539 Եգեսիպոսը յայտնւում է Աբգարին ուղարկուած Ս. Դաստառակը:

551 Աթանաս Տարօնացին Մովսէս Բ. Եղիվարդացի կաթողիկոսի հրամանով ջորինում է նոր տոմար, և սկսւում է մեր ազգային (**) թուականը:

618 Կոմիտաս կաթողիկոսը նորոգում

է Ս. Էջմիածինը և Ս. Հռիփսիմեանց ու Գալիանեանց վանքերը:

640 Ներսէս Զինող կաթողիկոսը եկեղեցի է կառուցանում Խոր Վիրապի վերայ:

253 Վարագում Թողիկ ճգնաւորին յայտնւում է Ս. Խաչը, և կարգւում է Վարագայ Խաչի տօնը:

706 Արաբացոց Կոշմ անուէնով ոստիկանը Նախջևանի եկեղեցում կրակով 800 հայ իշխան է նահատակում:

874 Մաշտոց եպիսկոպոսը Սևան կրղզու վերայ եկեղեցի ու վանք է շինում:

924 Կաթողիկոսական Աթոռը Դուինից Վասպուրական է փոխադրւում:

961 Զիրակայ Անի քաղաքը դառնում է Բագրատունեաց մայրաքաղաք:

968 Խոսրովանոյշ թագունին կառուցանում է Հաղբատ ու Սանահին վանքերը:

993 Կաթողիկոսական Աթոռը Վասպուրականից փոխադրւում է Անի:

1080 Կիլիկիայում հիմնւում է մեր իշխանութիւնը:

1147 Կաթողիկոսական Աթոռը Անիից

տեղափոխուում է Կիլիկիոյ Հռոմկլա քաղաքը:

1271 Հայք Անիից գաղթում են Լեհաստան:

1294 Կաթողիկոսական Աթոռը Հռոմկլայից փոխադրւում է Կիլիկիոյ Սիս քաղաքը:

1311 Երուսաղէմում սկսւում է մեր ազգի պատրիարքութիւնը:

1323 Կործանւում է Անի քաղաքը:

1393 Իսպառ վերջանում է մեր ազգի թագաւորութիւնը:

1441 Կաթողիկոսական Աթոռը Սսից վերջնականապէս վերադառնում է Ս. Էջմիածին:

1461 Կ. Պոլսում սկսւում է մեր ազգի պատրիարքութիւնը:

1513 Տաճիկները տիրում են Երեւանին:

1567 Աբգար Թոքադեցին (Եւդոկիացին) վենետիկում առաջին անգամ հայերէն սաղմոս է տպագրում:

1603 Պարսից Ճահաբաս թագաւորը հայերին գերի է տանում Պարսկաստան:

1765 Սիմէոն կաթողիկոսը տպարան է հիմնում Ս. Էջմիածնում:

1771 Մխիթար Սեբաստացին վենետիկում հիմնում է Մխիթարեան Միաբանութիւնը:

1781 Մերայինք Ղրիմից գաղթելով հիմնում են Նոր Նախջևան քաղաքը:

1789 Հիմնւում է Զուշի ամբոցը:

1798 Ղարաբաղից 1100 հայ ընտանիք գաղթում են Ղզլար և այլուր:

1799 վենետիկում հրատարակւում է „Տարեգրութիւն“ ամսուոյ մի ր առաջին պարբերական թերթը:

1825 Լազարեան հայ իշխանները Մոսկովայում ճեմարան են կառուցանում:

1823 վախճանւում է Հայր Միքայէլ վարդապետ Չամչեանը:

1825 Ներսէս Աշտարակեցի արքեպիսկոպոսը (Ապա Ներսէս Ե. կաթողիկոս) Թիֆլիսում հիմնում է Ներսիսեան Ազգային Հոգևոր Գպարանոցը:

1828 40 հազար հայ գաղթում են Ռուսաստան:

1837 Հաստատուում է Ս. Իջմիածնի Ս. Սինոդը:

1841 Մոսկովայում հիմնում է Գաապարեան Աղքատանոցը:

1857 Վախճանում է Թիֆլիսում Ներսէս Ե. կաթողիկոսը 96 ամաց, վաքելով հայրապետութիւնը 14 տարի:

1858 Ղրիմու թէոդոսիա (Քեֆէ) քաղաքում բացւում է Խալիպեան Ուսումնարանը:

1860 Տաճկահայոց տըւում է աղգային «Սահմանագրութիւնը»:

1860 Կարգաւորում է Ս. Իջմիածնի Մատենադարանը:

1863 Բագուում հիմնում է Հայոց Մարդասիրական Ընկերութիւնը:

1868 Ս. Իջմիածնում հրատարակում է «Արարատ» ամսագիրը:

1868 Ս. Իջմիածնում շինում է Թանգարանը:

1869 Թիֆլիսում բացւում է Ս. Գալստեան Հայ Օրիորդաց Ուսումնարանը:

1873 Ս. Իջմիածնում բացւում է Գէորգեան Անճարանը:

1876 Ս. Իջմիածնում տպագրւում է նոր 2այնագրեալ Զարական:

1877 Թիֆլիսում բացւում է Յովնանեան—Մարիամեան Օրիորդական Ուսումնարանը:

1878 Բեռլինի Վեհաժողովում Տաճկահայոց համար ստորագրւում է Ինքնավարութեան 61-րդ յօդուածը:

1881 Թիֆլիսում հիմնում է Կովկասեան Հայոց Բարեգործական Ընկերութիւնը:

1882 Թիֆլիսում կայանում է Հայոց Առաջին Ընդհանուր Ուսուցչական Ժողովը:

* ՄԵՐ ԹԱԳԱԿԻՐ ԹԱԳԱՒՈՐՆԵՐԸ	
(Որոնք ոչ պակաս քան 20 տարի իշխանութիւն են վարել:)	
(Նախ և առաջ Թ. Քրիստոսի)	
640 Պարուր	20
570 Տիգրան Ա.	50
150 Վաղարշակ Ա.	22
115 Արտաշէս Ա.	25
90 Տիգրան Բ.	33
33 Արշամ	30
3 Աբգար	38
(3էր Ծնողէան Քրիստոսի)	
53 Սանատրուկ	30
65 Երուանդ Բ.	20
85 Արտաշէս Բ.	41
130 Տիրան Ա.	21
151 Տիգրան Գ.	42
193 Վաղարշ	20
213 Խոսրով Մեծ	48

286 Տրդատ	56
400 Վաղարշակ	21
889 Սմբատ Ա.	22
928 Աբաս Ա.	24
952 Աշոտ Գ. Ողորմած	26
990 Գագիկ Ա. արքայից արքայ	30
1020 Յովհաննէս Սմբատ	20
1185 Լէոն Բ.	21
1226 Հեթում Ա.	46
1320 Լէոն Ե.	21

* ՍՐԵՈՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

(Վախճանման կամ նահատակութեան
ծուականները):

Քրիստոսից առաջ *).

4269 Ադամ	1685 Յակովբ
4057 Աբել	1631 Յովսէփ
3712 Ենովս	1450 Ահարոն քահ.
3359 Սէթ	1447 Մովսէս մարգ.
2537 Նոյ	1439 Յեսու
1817 Աբրահամ	1401 Եղիազար
1712 Իսահակ	1254 Բարակ

*) 1. „Սուրբ“ բառը ամէն տեղ չկրրկ-
նելու համար ոչ մի տեղ չէ գրուած:

2. Քրիստոսից առաջ բոլոր սուրբերը
վախճանուած են բնական մահով, բացի
Մակաբայեցիներից: „ն“ նշանակում է
„նահատակուած“:

3. Վկաների անուանց մօտ, որոնք
բոլորն էլ նահատակուած են, „ն“ գիրը
չէ գրուած:

4. Հտ. — Հայրապետ:

1241 Գեղէոն	1241 Գեղէոն
1177 Յեփթայէ	1177 Յեփթայէ
1113 Սամփսոն	1113 Սամփսոն
1053 Սամուէլ մարգ.	1053 Սամուէլ մարգ.
1011 Դաւիթ մարգ.	1011 Դաւիթ մարգ.
832 Յովնան մ.	832 Յովնան մ.
782 Ամովս, Ովսէ մ.	782 Ամովս, Ովսէ մ.
716 Միքիաս մ.	716 Միքիաս մ.
710 Նաուում մ.	710 Նաուում մ.
710 կամ 892 Յովէլ	710 կամ 892 Յովէլ
673 Եսայի մ.	673 Եսայի մ.
620 Սոփոնիա մ.	620 Սոփոնիա մ.
599 Եղեկիէլ մ.	599 Եղեկիէլ մ.
584 Երեմիա մ.	584 Երեմիա մ.
560 Դանիէլ մ. և Յ մանկ.	560 Դանիէլ մ. և Յ մանկ.
530 Անգէոս մ.	530 Անգէոս մ.
516 Զաքարիա մ.	516 Զաքարիա մ.
466 Եզր քահ. և մ.	466 Եզր քահ. և մ.
454 Մաղաքիա մ.	454 Մաղաքիա մ.
437 Ամբակում մ.	437 Ամբակում մ.
404 Կուռնեղիոս հարիւրապետ	404 Կուռնեղիոս հարիւրապետ
165 Մակաբայեցիք նահատակ.	165 Մակաբայեցիք նահատակ.

Քրիստոսից յետոյ — Ա. Դար

1 Մանկունք Բեթղէհեմի

- 31 Գլխատումն Յովհաննու Մկրտչի
33 Յարութիւնն Ղազարու
34 Ստեփանոս Նախասարկաւազ ն.
34 Աբգար Թագաւոր
35 Ղուենկիանոս հարիւրապետ ն.
36 Ագդէ եպիսկ. Եղեմիոյ ն.
43 Յակոբոս առաք. Զբեբդեան ն.
49 Թադէոս առաք. և Սանդուխտ
կոյս ն.
59 Դիոնեսիոս Արիսպագացի ն.
60 Յակոբ Տեառնեղբայր ն.
66 Պօղոս առաք. ն.
67 Մարկոս Աւետարանիչ, Բարթողի-
մէոս և Պետրոս առաքեալք ն.
86 Տիաոս եպիսկ. Կրետեայ
90 Ղուկաս Աւետարանիչ
93 Ոսկեանք ն.
96 Տիմոթէոս եպիսկ. Եփեսոսի ն.
98 Երմոնէ կոյս, Ռամելաս հազարա-
պետ և Կղեմէս հտ. Հռոմայ.
99 Յօհաննէս Աւետարանիչ
100 Եւստաթէոս, կինն Թէոփիլատոս և
2 որդիքն ն.
Բ. Դար
106 Փոկաս եպիսկ. Սինոպալ ն.

- 107 Պարսամ ճգն. եպիսկ. Եղեմիոյ
108 Զմաւոն՝ ազգական Քրիստոսի ն.
108 Իգնատիոս Աստուածազգեաց հտ. ն.
110 Քրիստինէ կոյս ն.
130 Սուքիասեանք ն.
168 Պօղիկարպոս հտ. Զմիւռնիոյ և ա-
րևելեան վկայքն ն.
Գ. Դար
202 Երանոս՝ հետևող Առաքելոց ն.
241 Յակովիկ
249 Պօղիքտոս ն.
250 Պիոն քահ., Ելիթիւրոս ն.
250 Կոտրատիոս զինուոր ն.
250 Մերկեոիոս զինուոր
250 Իբաւափառ
251 Տրիփոն ճգն. ն.
251 կամ 260 Եւգինէ կոյս, հայրն Փի-
լիպպոս, մայրն Կղոդիոս և 2 եղ-
բարքն՝ Սերգէ և Ապիտոն ն.
252 Մարիանէ կոյս ն.
257 Կիպրիանոս եպիսկ. և Յուստիանէ
կոյսն ն.
257 Ստեփանոս Հռոմայ հտ. և քահ. և
սարկ. և ժողովուրդքն ն.

- 270 Գրիգոր սքանչելագործ հտ.
274 Մամաս ճգն. և Փեղիքտիմոն ն.
278 Պեղիգիա կոչս Անտիոքացի ն.
283 Բարադամ հտ ն.
283 Թալիլէոս բժիշկ ն.
283 Բարսեղ հտ. և 3 աշակերտքն ն.
285 Աթանազինէ եպիսկ. և 10 աշա-
կերտքն և 5 վկայքն ն.
286 Մուսն ի վիրապ Գ. Լուսաւորչի
287 Հիպիրիքեանք ն.
288 Վառվառէ կոչս ն.
289 Թէոպոմպէոս եպիսկ. և Թէոփնէս
վկայ ն.
290 Պեղիգիա կոչս Տարսոնացի ն.
290 Կղեմէս եպիսկ. Անկիւրիոյ ն.
291 Ղամբէոս և քոյրն Ղամբէուհի ն.
292 Բասոս, Եւսեբիոս, Եւտիգէս և Բա-
սիլիդէս ն.
296 Թէոդորիտէս աչրի կին, որդիքն և
ընկերքն ն.
297 Վասիլուհի կոչս ն.
298 Մակար և Եւդոքսիոս ն.
299 Միւռոն եպիսկոպոս
299 Գենարիոս եպիսկ. ն.
300 Սարգիս և Բագոս ն.

- 300 Բաբէլ ծեր և 74 աշակերտքն ն.
300 Դեմետրիոս վկայ ն.
300 Յուլիանէ կոչս ն.
300 Գղերիկոս քահ. և երկու բիւրքն ն.
300 Հիւսիքոս զինուոր ն.
Գ. Դաւիթագոսիւս
301 Կուսանք Հովիսիմեանք ն.
301 Կուսանք Գայիանեանք ն.
301 Ելն ի վիրապէն Գ. Լուսաւորչի
302 Անտիոքոս և Փոտինոս ն.
302 Անթիմոս եպիսկ. Նիկոմիդիոյ ն.
303 Երանոս եպիսկ. Սիրմիոյ ն.
303 Գէորգ զօրավար ն.
303 Պանդալէոն բժիշկ և Երմոզայոս
քահան.
303 Պլատոն վկայ
303 Մովկիմոս քահ. ն.
303 Եւփիմէ կոչս ն.
303 Մինաս Եգիպտացի ն.
303 Գուրիաս, Սամուէանս և Աբիբա
սարկաւազ ն.
303 Ռոմանոս միայնակեաց և Խոստո-
վանող մանուկն ն.

- 303 Դոմիտէս կամ Դիոմիտէս ն. 008
 304 Կիրակոս և յայրն Յուդիտայ ն. 008
 304 Կողմա և Դամիանոս անարծաթ-
 քփիշկք ն. 008
 304 Թէոփիտոն Գաղատացի և 7 կու-
 սանքն ն.
 305 Կալիստրատոս և 49 վկայք ն.
 305 Լնդրէաս զօրավար և բանակն ն.
 — կամ 294., Արդևտոս ն. 008
 305 կամ 124 Սոփիա և 3 զստերքն ն.
 305 կամ 310 Թէոփորոս զօրավար ն. 008
 306 Վարոս ն.
 308 Բասիլիկոս քահանայ ն.
 309 Ակակիտս վկայ
 310 Նեքտառլինէ, զոր և Կատարինէ
 կոչս ն. 008
 310 Անդրիանոս և կինն Անատոլ ն.
 310 Տարազրոսեանք ն.
 311 Եւստրատիոս, Օգսենտիոս, Եւգի-
 նէոս, Ուրեստէս և Մարգարիտոսն.
 311 Պետրոս հտ. Աղեքսանդրիոյ ն. 008
 312 Զենոն զինուորն.
 315 կամ 304 Ղուենկիանոս քահ. ն.
 316 Վլաս եպիսկ. ն.
 316 Սեեռիանոս Սեբաստացի ն.

- 319 Վաղեքիոս, Կանդիտոս և Ալիւ-
 դաս ն.
 319 Քառասուն և հինգ վկայքն.
 320 Գորգիոս ն., (Թէոփորոս ստրատել ն.
 326 Մետրոփանոս եպիսկ. Կ. Պոլսոյ ն.
 328 Հեղինէ, Թագուհի
 335 Սեղբեսորոս Հռոմայ հտ.
 337 Կոստանդիանոս Թագաւոր
 337 Նիկողայոս հտ. Զմլուհնիոյ
 339 Արիստակէս հտ. ն.
 342 Տրդատ Թագաւոր
 342 Գրիգորիոս Աղուանից կաթողիկոս
 342 Ակիսիսիմէս եպիսկ., Յովսէփ քահ.
 և Ալիթալ սարկ. ն.
 350 Մելիտոս եպիսկ. պարսից, Բուրա
 քահ. և Զինու սարկ. ն.
 347 Պօղոս Անապատական
 347 Յակովբ Մծբնայ հայրապետ
 351 Աղեքսանդրոս եպիսկ. և Պօղոս
 Խոստովանող եպիսկ. Կ. Պոլսոյն
 352 Նստարքն Մարկիանոս և Մարտի-
 րոս ն.
 355 Վրթանէս հտ.
 356 Անտոն ճգն.
 361 Մարկոս եպ. Արեթուսայ ն.

- 362 Սարգիս, որդին և ընկերքն ն.
 362 Կիւրեղ սարկաւազ ն.
 362 Կիւրեղ եպիսկ. և մայրն Աննա ն.
 362 Յուսիկ հայրապետ ն.
 362 Գանիէլ եպիսկ. ն.
 362 Թէոդորոս քահ. ն.
 362 Արտեմիս ն.
 362 Քրիստափոր, Կալինիկէ և Ակիւլինէ
 363 Ստեփանոս Ուլնեցի ն.
 370 Մակար Թեբայեցի
 371 Աթանաս հտ. Աղեքսանդրիոյ
 378 Եփրեմ Աբբայ ասորի
 379 Բարսեղ հտ.
 381 Մելիտոս՝ Անտիոքայ հտ.
 383 Գրիգոր Աստուածաբան
 284 Ներսէս Մեծ հտ. ն.
 389 Կիւրեղ հտ. Երուսաղեմայ
 389 Եօթն մանկունք Եփեսոսի (զար-
 թուցեալ ապա վախճանեալ).
 391 Մակար Եգիպտացի
 395 Թէոդորոս Թագաւոր
 999 Եւագր
 400 Գրիգոր Նիւսացի
 400 Ոնովրիոս ճգն.

Ե. Դար

- 403 Եպիփան Կիպրացի
 404 Մակար Աղեքսանդրացի
 404 Ալեքսիանոս՝ կամաւոր աղքատ
 407 Յովհաննէս Ոսկեբերան հտ.
 417 Յովհաննէս հտ. Երուսաղեմայ
 418 Բենիամին, Որմզդան և Սայէն ն.
 418 Եւպրակոս կոյս
 420 Մարութա եպիսկ. Նփրկերտոյ
 433 Յովհաննէս Կարապետ
 434 Աբրահամ և Խորէն
 440 Սահակ Պարթև հտ.
 441 Մեսրոպ հտ.
 444 Կիւրեղ հտ. Աղեքսանդրիոյ
 446 Պեղագիա ապաշխարող
 449 Ատովմեանք առաջինք ն.
 449 Յովհաննէս՝ կամաւոր աղքատ
 449 Արսէն
 451 Վարդանանց զօրավարք և 1036
 Կկայք ն
 454 Ղէոնդեանք ն.
 458 Զուշան՝ դուստր Մեծին Վարդա-
 նայ ն.
 460 Սիմէոն Սիւնակեաց

- 491 Ռոմանոս երգեցող
Զ. Դար.—508 Մինաս, Երմոգինէս
և Գրաբոս ն.
511 Աբղլմսէն ն.
524 Խարիթեանք ն.
551 Գրիգորիս Պարոիկ ն.
552 Աստուածատուր վկայ
Ի. Դար.—604 Եօթն խոտաճա-
րակքն ն.
620 Անաստաս քահ. ն.
693 Դաւիթ Դունեցի ն.
Ը. Դար.—686 Սահակ և Համազասպ
իշխանք ն.
Թ. Դար.—808 Սահակ և Յովսէփ
իշխանք ն.
853 Ատովմեանք երկրորդք ն.
ԺԱ. Դար.—1003 Գրիգոր Նարեկացի
ԺԲ. Դար.—1136 Տուբիկոս և Ռա-
տիքոս ն.
1173 Ներսէս Ալայեցի (Ղնորհալի)
ԺԴ. Դար.—1388 Յովհաննէս վար-
դապետ Որոտնեցի
ԺԵ. Դար.—1409 Գրիգոր վարդա-
պետ Տաթևացի:

Անյայտ ժամանակում վախճանաւած կամ
նահատակուած Սուրբերը.

Քրիստոսից առաջ.—Մելքիսեդէկ (ժա-
մանակակից Աբրահամու), Զաքարիա՝
հայր Յովհաննու Մկրտչի, Յովք նահապ.

Քրիստոսից յետոյ.—Վերափոխուան Ս.
Աստուածածնի (52 թ.-ից յետոյ), կա-
նայք Իւղաբերք, Թովմաս և Յակոբոս
Արիեան, Անանիա, Բառնաբաս, Փի-
լիպպոս, Յօհաննէս, Ղիզա և Սիւզի-
անոս առաքեալք և աշակերտք, Մատ-
թէոս առաքեալ և աւետարանիչ, Յով-
սէփ Աստուածահայր, Յովսէփ Արեմա-
թացի, Ղազար՝ բարեկամ Քրիստոսի,
քորքն նորա Մարթա և Մարիամ, Յո-
վակիմ և Աննա, Նունէ և Մանէ կոյսք՝
(301-ից յետոյ), Խազ եպիսկոպոս (Մեծն
Ներսէսից առաջ), Եղիշէ, Մովսէս Քեր-
թող և Դաւիթ Անյաղթ, Թաթուէ,
Վարոս, և Թովմաս ճգնաւոր՝ աշա-
կերտք Ս. Թարգմանչաց, Անտոն, Կրո-
նիդէս (ժամանակակից Ս. Լուսաւորչի),
Աբիսողոմ սարկաւազ, Անտոնինոս և

Թէոփիլոս, Եւգինէոս և Մակարիոս
քահանայ, Հռեթէոս՝ աշակերտ Առա-
քելոց, Բագարատ՝ եպիսկոպոս Տոռո-
մենայ՝ աշակերտ Առաքելոց, Յովհան-
նէս Գրենցի և Յովհաննէս Կարճահա-
սակ (ի չորրորդ դարուն), Սիսիանոս և
Դանիէլ (վախճ. ի հինգերորդ դարուն),
Մարուգէ ճգնաւոր և Մելիտոս եպիս-
կոպոս պարսից (Ժամանակակիցք Ս.
Յակոբայ), Սրապիոն, Մակարիոս, Պի-
մէն:

*** ՆՃԱՆԱԽՈՐ ՕՐԵՐ ***

(Կովկասի ու Անդրկովկասի կեանքից.)

Յոհաննայ

- 1 Լենքորանի առումը և Թալիշի իշ-
խանութեան Ռուսաստանին են-
թարկուիլը (1813 թ.):
- „ Վաճառականութեան և այլ պա-
րապմանց համար տուրք վճարելը
(գիլդիայ—1876):
- 2 Կովկասեան Թանգարանի բացումը
Թիֆլիսում (1867):
- 4 Գանձակ քաղաքի նուաճումը (1804):
- 8 Քարթլի Թէյմուրազ Թագաւորը Ս.
Պետերբուրգից վերադառնալիս
մեռնում է Աժդարխանում: Հե-
րակլը ձեռք է առնում Քարթլի ու

*) Նկող 1890 թուականի Օրացուցիս
համար խմբագրելու եմ մեր ազգային
կեանքի „Նշանաւոր Օրերը“:

- Կախեթի թագաւորութիւնը (1762):
 10 Գեներալ Ան-Ղէֆ Լեվաշևը գնում է
 Ղզլեարի հիւմքը (1735):
 11 Հերակլի մահը (1798):
 21 Հեռագրական հաղորդակցութիւն է
 սկսւում Թիֆլիսից դէպի Հին Ջու-
 դա (1864):
 30 Ալեքսանդր Սերգ. Գրիբոեդովի սպա-
 նուիր թեհրանում: Թաղուած է
 Թիֆլիսի Մթաճմինդալի Ս. Դա-
 վիթ եկեղեցու մօտ (1829):

Փետրուար

- 8 Յիցիանովը սպանւում է Ռազուսում
 երկու պարսկի ձեռքով այն միջո-
 ցին, երբ քաղաքի Յուսէյին-Ղուլի
 խանը յանձնում էր նրան քաղաքի
 բանալիները: Յիցիանովի ծարմինը
 կտրատեցին, իսկ գլուխը փախցրին:
 Նրա ծարմինը թաղուած է Թիֆ-
 լիսի Վրաց Ս. Սիոն աւագ եկեղե-
 ցում (1806):
 10 Ռուսիայի ու Պարսկաստանի հաշ-
 տութեան պաշնագիրը (1828):

- 27 Բարձրագոյն հաստատւում է Կովկա-
 սեան Գլխաւոր տեսական Ընկերու-
 թեան կանոնագրութիւնը (1850):
 11 Հրատարակւում է մեր եկեղեցական
 գործերը կառավարելու մասին կազ-
 մած Պոլոժնիէն (1836):
 25 Կոմս Միխայիլ Միմէռնովիչ Վորոն-
 ցովը մուտք է գործում Թիֆլիս
 (1845):
 25 Թիֆլիսում արձան են կանգնե-
 ցնում Վորոնցովին (1867):
 29 Գրաքննութեան հրաման հանելը
 Անդրկովկասում (1851):

Ապրիլ

- 5 Բարձրագոյն հաստատւում է Կով-
 կասեան Կաթերական Բժշկական
 Ընկերութեան կանոնագրութիւնը
 (1864):
 Կովկասեան Ոստանարանական
 ձրջանում բացւում է Յենգուրնիչ
 Կոմիտեար (1849):

Մայիս

- 8 Թիֆ.—Բագուեան երկաթուղու վերայ սկսուում է մարդակիր գնացքների կանոնաւոր երթևեկութիւնը (1883):
- 13 Կոմս Զուբովին ներկայանում են Ղուբայի պատգամաւորները, յայտնելով որ քաղաքը յանձնում են ռուսաց (1796):
- 14 Պետտիգորսկ քաղաքի հիմնարկութիւնը (1830):
- 20 Խրվալի առումը (1873):
- 21 Բացուում է Էջմիածնի Ս. Սինոդը (1837):

Յունիս

- 15 Ռուսաց զօրքերը նուաճում են Փոթի քաղաքը (1828):
- Պոլս բանաստեղծ Մ. Իւ. Լերմոնտովը մենամարտութեամբ սպանւում է Պետտիգորսկում 26-ամեայ հասակում (1841):
- 27 Բարձրագոյն հաստատուում է Կով-

կասեան Թանգարանի կանոնադրութիւնը (1865):

Օգոստոս

- 13 Ռոստով—Վլադիկավկազեան երկաթուղու վերայ սկսուում է երթևեկութիւնը (1875):
- 25 Կովկասի արևելեան մասը Գուռլիք առժամբը և ձամիլի գերի տարուելովը վերջնականապէս հպատակւում է Ռուսիային (1859):

Սեպտեմբեր

- 2 Ադրիանոպոլսի դաշնադրութեամբ Տաճկաստանը զիջանում է Ռուսաստանին Անապա, Փոթի, Ախալցրիս, Աճղոր, Ախալքալակ ամրոցները և Սև ծովի բոլոր եզերքը (1829):
- 3 Իշխան Մադաթովը ջարդում է պարսիկներին ձամքորի մօտ (1826):
- 6 Պետրոս Ա. կայսրը լուր է ստանում Գերբենդում, որ մօտ 30 հազար հայ ու վրացի հաւաքուել են Կուր

- գետի վերայ՝ ռուսաց զօրքին օգ-
նելու (1722):
- 7 Կարինը (Արգեոս) յետ է տրուում
տաճիկներին (1878):
- 8 Թիֆլիսում բացւում է Ե. Հնագի-
տական ժողովը (1881):
- » Թիֆլիսում բացւում է Առաջին Օրի-
որդական Պոռգիմնագիտը (1873):
- 9 Պարսիկները Ս. Էջմիածնից 30 հա-
զար ռուբլ. պատերազմական ծախք
(կոնտրիբուցիայ) են առնում (1800)
- 11 Վրաց Հերակլ և Սողոմոն թագա-
ւորները փախչում են Աղայ-Մահ-
մէտ խանի ձեռքից: Հերակլը թագ-
ւորւում է Անանուր գիւղում:
- 12 Աղայ-Մահմէտ խանը առնում է
անպաշտպան մնացած Թիֆլիսը
(1795):
- » Գորիում բացւում է Անդրկովկասեան
Ուսուցչական Սեմինարիան (1877):
- 14 Աղայ-Մահմէտ խանը աւերում է
Թիֆլիսը (1795):
- 15 Մեծն Պետրոսը պարսից շահի հա-
մաձայնութեամբ Պարսկաստանի
հայ վաճառականներին առաջար-

- կում է Պարսկաստանի մեաքսը
տանել Ռուսաստան ()::
- 20 Թիֆլիսում հիմնւում է ռուսաց
թատրոնը (1845):
- 23 Սաստիկ երկրաշարժ Թիֆլիսում
(1804):
- 28 Թոյլ է տրուում „Արարատ“ լրագրի
հրատարակութիւնը Թիֆլիսում
(1849):
- » Բագուում Օրիորդական Գիմնագիտն
է բացւում (1875):
- 30 Գոռղնայա ամրոցը և Մաչկոպ ու
Բաթալիաշինսկ աւանները վերա-
կոչւում են քաղաք (1869):
- ՀԵՏԵՅԷ
- 1 Թիֆլիսում Հոգևոր Սեմինարիայ է
բացւում (1817):
- » Առնւում է Երևան ամրոցը (1827):
- » Բարձրագոյն հրամայւում է Ս. Էջ-
միածնի Գեորգեան ճեմարանի
բացման մասին (1874):
- 3 Թիֆլիսի ու Փոթիի մէջ հեռագրա-
կան հաղորդակցութիւն է սկսւում
(1860):

- 11 Այրւում է Թիֆլիսի թատրոնը (1874):
- 12 Ստավրոպոլում ռուսաց Օրիորդական դպրոց է բացւում (1849):
- 13 Բարձրագոյն հրաման է արձակւում Վլադիկավկազում Վլասիքական Պոռգիմնազիոն բանալու մասին (1880):
- „ Ստավրոպոլում գիմնազիոն է բացւում (1837):
- 17 Թիֆլիսում հիմնւում է Վրաստանի և Իմերեթի Սինոդական կոնտորան (1815):
- 20 Բարձրագոյն հրաման է արձակւում Երևանի ու Քութայիսի նահանգներում մի մի ուսուցչական սեմինարիայ բանալու մասին (1880):
- 22 Թիֆլիսում բացւում է Մագնիսեայ և Մետէորոլոգիական Դիտանոցներ (օբսերվատորիաներ—1850):
- 23 Զինւում է Փոթիի նաւահանգիստը (1863):
- „ Հաստատւում է Թիֆլիսի Փոխադարձ Վարկի Ընկերութեան կանոնադրութիւնը (1871):

- 28 Պարսկաստանից դուրս եկած Դերբենդի հայերին բարձրագոյն հրովարտակ է տրւում Ս. Խաչ քաղաքը հիմնելու (1799):
- 31 Թիֆլիսում բացւում է Կովկասեան Երաժշտական Ընկերութեան Երաժշտական Ուսումնարանը (1871):

Նոյեմբեր

- 5 Կրասնովոդսկ քաղաքի հիմնադրութիւնը (1869):
- „ Վրաց Եկեղեցական կալուածները Բարձրագոյն հրամանով անցնում են ռուսաց ձեռքը (1852):
- 8 Թիֆլիսում բացւում է քաղաքային նոր Հիւանդանոցը (1868):
- „ Վրաստանում վերանում է ստրկութիւնը (1864):
- 9 Առաջին Խտալական Օպերայի ներկայացումը Թիֆլիսում (1851):
- 12 Երևանում մեծւում է քաղաքային օրէնսդրութիւն (1877):
- 13 Ստավրոպոլում բացւում է Հոգևոր Սեմինարիայ (1846):

14 Զաքարիա թաղադուռն Իշխան Գուլեակո-
վին արձան էն կանգնուում (1845):

ጥቲ፡ጥቲ፡ያቲ፡ያ

17 Թիֆլիսում հիմնւում է Առևտրա-
կան Ոստիկանարան (1846):

22 Իշխան Մ. Ս. Վարդանյանը հրամայում է կեսօրին թիֆլիսում թընգանոթ արձակել (1845):

27 Կոմս (ապա իշխան) Վորոնցովը
Կովկասեան կռուական է նշանակ-
ւում (1844):

* Գ. ՄԵՐ ՀԻՆԳ ԹԵՄԵ

I. ՎՐԱՍՏԱՆԻ ԵՒ

Հայոց Եկեղեցական-Թեմական Ուսումնական

Ը Տ Ա

Ա - 1-ն 3 -

ա) ԹԻՖԼԻ

ա) ԹԻՖ

1. Ս. Գալստիանեան Օրինորդս
Աշակերտունեաց Թիւր - 136,

Ուսումնական Կոմիտէի Կողմէն

- 1 Գալստիանեան Յարութ. Քալանթարեանց
- 2 Յարութիւն աւ. ք. Սուղանաճեանց
- 3 Արսէն ք. Բաղրատունի
- 4 * Սահակ ք. Սահակեանց
- 5 * Յովհաննէս Պետրոս. Նազարեանց
- 6 * Մարիամ Յովհան. Ասլամազեանց

ԻՒ ԿՐԹԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ

ԻՄԵՐԵԹԻ ԹԵՄԻ

Եւրոպական, Ասիական և Ամերիկական

Տ Ը

Կ - 1-ն 1888 թ.

ՍԻՆԱՎԱՆԳ

ԼԻՍ

Հան Երեւանեան Ուսումնական.

տարեկան ծախս քր - 5550 ռուբլի:

Պարտականութիւն	Որոշուած է որոշուել ընթացքով.
Տեսչունի	Թիֆլ. Ս. Նուն. Գալ.
Արտագրականութ.	Ախալց. Կարպ. Գալ.
"	Թեոդոս. Խալ. Գալ.
"	Թիֆլ. Ներս. Գալ.
Հայոց լեզու	Պետ. Օր. Բարձր. Լիթ.
Ռուսաց լեզու	

- 7 * Եղիաբէթ Ասլան. Մանուշարեանց
8 * Կատարինէ Տէր Յարութ. Սուղս-
նաճեանց
9 * Աննա Սողոմոնեան Սուսանեանց
10 * Նատալիա Յովհաննիս. Ականդա-
րեանց
11 * Աղեքսանդր Տէր Ղուկասեան Սի-
մէոնեանց
12 * Նունէ Աղեքսանդր. Մելիքեանց
13 * Յարութիւն Գէորգ. Ալիաղեանց
14 Պօղոս Սահակեան Սահակեանց
15 Գէորգ Գաբրիէլեան Զաղինեանց
16 Մակար Աղեքսանդր. Վարդիկեանց
17 * Նունէ Ստեփան. Բուղդանեանց

Այն ուսուցիչներն ու ուսուցչուհի-
է կրում, ուսման արդէս ունին:
Հլ. = Հայոց լեզու, Ռլ. = Ռուսաց լե-
= Հայոց պատմութիւն, Ռպտմ. = Ռու-
աշխարհագրութիւն:

Ռլ. և դաս. վարժ. Թիֆլ. Օր. Գիմն.
Հլ. Թբն. Չեռ. և Թիֆլ. Ս. Գաջ-
վարժ. Ուսումն.
Թբն. և վարժ. Թիֆլ. Օր. Գիմն.
Հլ. Գեղ. Գճ. Չեռ. Թ. Ս. Գաջ. ուս-
և վարժ.
Հպտմ. և Ընդհ. Ներս. դպր.
աշխ.
Չեռ. կար ու ձև Ս. Նունէի Օր. գպ-
և վարժ.
Ռպտմ. և Ռաշխ. Թ. Ալասիք. գիմն.
Գեղ. և գծագր. Գէորգեան ճճմ. Ե.
դաս.-ունի վկայ.
Բնագիտութիւն Ռէալ. դպ. Ե. դաս.
Երգեցողութիւն Ներս. դպ. գ. դաս.
— ունի վկայակ.
Վերակ. և գրա- Մասնաւոր Օրիոր.
դաճանապետ դպր.

Ներք, որոնց ազգանունը աստղանիշ *)
զու, Թբն. = Թուաբանութիւն, Հպտմ.
սաց պատմ., Ռաշխ. = Ռուսաստանի

2. Մարիամեն — Յովհաննէան

Աշակերտունեաց թիւը — 230, տա-

- 1 Արսէն քահ. Բագրատունի
- 2 Ղազարոս ք. Յովսէփեանց
- 3 * Արշակ Վարդան. Սպարապետեանց
- 4 Պօղոս Սահակեան Սահակեանց
- 5 * Յովհաննէս Յարութ. Իւսուֆեանց
- 6 * Աղեքսանդր Տ. Ղուկ. Սիմէոնեանց
- 7 Դարիա Յովհաննիս. Արեշեանց †
- 8 * Կատարինէ Յովհ. Մուրադեանց
- 9 * Սաթինիկ Յովհ. Տէր Յովսէփեանց
- 10 Վառվառէ Նազար. Նազարբէգեանց
- 11 Կոյս Մանէ Լոռումելիքեանց
- 12 Կոյս Հովհիսիմէ Աբամելիքեանց
- 13 * Վառվառէ Գաբր. Ղուկիշանեանց
- 14 * Նունէ Սարգսեան Ղալումեանց

Երէրստէան Ուսուցիչներ.

րեկան ծախքը — 7661 ռ. 60 կոպ.

Պաշտ. տեսչի և Տէս 223 երես.

կրօնսուսոյց
Երգեցողութիւն Էջմիած. Ժառանգ.
ուսուցմն.

Հլ. և Ընդհ. աշխ. Ներս դպր.

Հպտմ. և գծագր. Տէս 225 երես:

Հայոց լեզու Ներս. դպր.

Բնագիտութիւն

Ուլ. և վարժ. Թ. Օր. գիմ. ունի

տարրական ուս.

ուսուցչի իրաւ.

Ուլ. ուստմ. ու աշխ. Թ. Օր. գիմնագ.

թբն. և վարժ.

Ուլ. թբն. և վարժ. Տ. Փալլի ուսուցմ.

{ Զեռագործ և կար

{ ու ձև

Թբն. գեղագ. և Թիֆլ. Մար. Յովն.

վարժ. ուսուցմն.

Թբն. երգ. գծ. և

վարժ.

15 * Աննա Սիմէոն. Քաժոյեանց

16 * Ազնիւ Ստեփ. Յակոբեանց

3. (Թանգրչեան) Զաւարչեան Օրի

Աշակերտուհեաց թիւը—142, տա-

1 Ներսէս Ռեփազեան Մելիքեանց

2 * Յովհաննէս ք. Մարտիրոսեանց

3 * Միքայէլ Գէորգ. Զաւարչեանց

4 Պօղոս Սահակ. Սահակեանց

5 Մարիամ Սողոմոն. Վարդանեանց †

6 * Մարիամ Յովհանն. Զահիկեանց †

7 * Նունէ Ռոստոմ. Սողալեանց

*) Այն ուսուցիչներն ու ուսուցչուհիներն են ⁹, ուսուցչութեան թուրքական թողիկոսից:

**) Իսկ նոքա, որոնց ազգանունները ռափարութիւնից ունին ստացած ու-

չի. գեղ. և վարժ. Թ. Յովն.-Մար. ուս.
Թքն. գծ. և վարժ:

Կրօնական Երէւանէան Ուսուցիչներն

ընդամենը—2432 ու. 80 կոպ.

Տեսուչ և ուս. Հ. Ի. Ներս. դպր.—ունի
ուսուցչ. իրաւունք
Առաքել. ուսուցչ.
Զրջ. Հոգաբարձ.

Արօնագիտութ.

Երգեցողութիւն

Գեղազրութիւն

Ռուսաց լեզու

Ներս. դպր.

Տէս 225⁹ երես.

Թ. Օր. գիմնազ.—

իրաւ. Առաք. ուս.

Զրջ. Հոգ. ից

— և նոյնպէս

Մար.-Յովն. ուս.

Թուաբանութիւն

Հայոց լեզու

հիւնները, որոնց ազգանունները վերջից
ուրիշները ստացել են վերջապառ Առաք.

վերջից խաւանիշ (†) են կրում, Առաք.
ուսուցչութեան իրաւունքը:

8 Սրբուհի Գրիգոր. Ղահնազարեանց

9 Դարիա Գասպար. Սահակեանց

4. (Ղահնազարեանց) Տաթև Թադև Ս. Գեորգ

Աշակերտաց թիւը—118, տարե

1 * Արշակ Տէր Յովհան. Դեմուրեանց

2 * Մելքիսեդէկ Տ. Դաւթ. Տ. Պետրոսեանց

3 * Արտաշէս Դաւթ. Մատինեանց

4 Պողոս Աւետիք. Հասան-Ջալալեանց

5 Դանիէլ Տ. Յարութ. Տ. Զաքարեանց⁰

5. (Նորաշէնի) Մարգարէան Օրիոր

Աշակերտուհեաց թիւը—90,

1 * Աննա Գասպար. Սահակեանց

2 * Յովհաննէս քահ. Մարտիրոսեանց

3 * Յովհաննէս Յարութ. Իւսուֆեանց

4 * Միքայէլ Գեորգ. Ղաքսմեանց

Գծագրութիւն Թ. Օր. գիմն. ե.

Ձեռագործ Դաս.-ուսնի վկայ. Ուսնի վկ. Թ.-ի Արհեստ. Վարչ.

Էլէկէցու Կրօնաց Դպրատան Կուսակցութիւն.

կան ծախքը—3135 ռ. 32 կոպէկ:

Աւագ ուս. և կրօնս. Ներս. Դպր. Թբն. Հլ. Ռլ. գեղ. ”

Հայոց լեզու Թ. Ռէալ. ուսում. Ռուսաց լեզու Ներս. Դպր. ե. Դաս. Երգ. և գեղ. ”

Կուսակցութիւն Կրօնաց Դպրատան Կուսակցութիւն.

տարեկան ծախքը—1900 ռ.

Աւագ ուս. և ուս. Թ. Ս. Գայ. ուս. Թբն. Հլ. ու գեղ. ուսմն.

Կրօնագիտութիւն Ներսիս. Դպր.

Հայոց լեզու ” Երգեցողութիւն ”

- 5 * Զուշանիկ Միքայել. Խիթարեանց
6 * Մարիամ Բաղդասար. Մալումեանց
7 * Մարիամ Աստուածատր. Աստու-
ածատրեանց

6. և 7. Աւետիկոյ Տղայոյ ու-

Աշակերտ 42, աշակերտունի—47,

- 1 Սարգիս աւ. ք. Աղաջանեանց
2 Գէորգ Լուարսաբ. Կուզանեանց
3 * Գէորգ Դաւթ. Միքայելեանց
4 * Յովսէփ Գէորգ. Արղիւթեանց
5 Սարգիս Նիկող. Տ. Մարկոսեանց
6 * Մարթա Յովհաննիս. Պաշկեպիւ
7 * Աննա Միքայել. Խարազեանց
8 Սրբունի Մնացական. Ահարոնեանց

8. Կաթողիկէ Ս. Աստուածածին Էջ-

Աշակերտաց թիւը—70, տարե

- 1 * Գրիգոր ք. Խոջայէնիաթեանց

Ռուս. լեզ. Թ. Օրիոր. գիմն.
Թբն. գծ. և վարժ. Երևանի Ս. Գայ.
2եռ. և վարժ. ուսում.

Օրիորդոյ Միքայելի ուսումն.

Երկուսի տարեկան ծ.—1300 ու.:

Կրօնագիտութիւն Ներս. դպր.
Ռուս. լեզ. Թ. Կլաս. գիմն. ե.
դաս.-ուսնի վկայ.
Հլ. և թբն. Ներս. դպր.
Թուաբանութիւն " — ուսնի վկ.
Երգեցողութիւն " — ուսնի վկ.
Ռլ. և վարժ. Թ. Օր. Ինստիտ.
Հլ. և թբն. Մար.-Յովն. ուս.
2եռ. գծ. և գեղ. Թ. Ս. Գայ. ուս.
գ. դաս.-ուսնի վկ.

Էջմ.-ոյ Տղայոյ Միքայելի ուսումն.

կան ծախքը—1300 ուսման:

Աւագ ուս. և ուս. Ներս. դպր.
Հլ. ու թբն.

- 2 Գրիգորիս ք. Մատինեանց
3 Գէորգ Լուարսաբ. Կուզանեանց
4 * Յովհաննէս Մկրտչ. Գալստեանց

9. Կուզանէի Նորաշէն Ս. Աստուածածին
Աշակերտաց թիւը—80,

- 1 * Գիւտ քահ. Աղանեանց
2 * Արտաշէս Դաւթ. Մատինեանց
3 Դանիէլ Տ. Յար. Տ. Զաքարեանց
4 Եղիշէ Յովհաննիս. Թաւարբէկեանց
5 Սարգիս Յովհան. Աստուածատրեանց
6 Կոնստանդին Աղեքսանդր. Զարպա-
րոնեանց
7 Սարգիս Նիկող. Տ. Մարկոսեանց

10 (Ս. Նշանի) Հայուհեաց Օրինոր-

Աշակերտուհեաց թիւը—50,

- 1 Վառվառէ Զորարբ. Զորարբեանց
2 * Գրիգոր քահ. Զերմազանեանց

Կրօնագիտութիւն
Ռուս լեզ. Տես 233 երես:
Երգ. գեղ. և գծ. Գէորգեան ճեմ.

Էկէզէցու արտայայտ Միգրանտիս ռուսաց.

տարեկան ծախքը—1680 ռ.

Կրօն. թբն. և գեղ. Ներս. դպր.
Հլ. և գեղ.
Հայոց լեզու Տես 231 երես:
Ռուս. լեզու. Պետրոսիկ. Ակադ.
բ. կուրսից.
Թբն. և գծ. Ներս. դպ. ունի վկ.
Ուլ. և թբն. Մոսկ. Լազ. ճեմ.
դ. դաս. ունի վկ.
Երգեցողութիւն Տես 233 երես:

Դանիէի Միգրանտիս ռուսաց.

տարեկան ծախքը—2282 ռ.

Աւագ ուս. և ուս. Փալիրի մասն. ուս.
ձեռագ. ունի վկ.
Կրօնագիտութիւն Ներս. դպր.

- 3 * Աղեքսանդր Տ. Ղուկ. Սիմէոնեանց
4 * Նիկողոս Յարուծ. Գրիգորեանց
5 Մակար Աղեքսանդր. Վարդիկեանց
6 * Սարրա Մկրտչ. Լազարեանց
7 Նունէ Աղեքսեան Փրիդոնեանց

11. (Էջմիածնաց) Մարիամէան Օրէ-

Աշակերտուն. [Ժիւր—91, տա-

- 1 Ստեփանոս քհն. Սամուէլեանց
2 * Գէորգ Անտոն. Տ. Ղէոնդեանց
3 * Նունէ Դաբբ. Խուզադեանց
4 * Նատալիա Սարգս. Տ. Ղէոնդեանց
5 Սոփիա Մկրտչ. Օթեանց

12. Զբլնէանց Կալուց Մը-

Աշակերտաց [Ժիւր—22,

- 1 Ներսէս քհն. Տէր Բարսղեանց
2 * Յովսէփ Գէորգ. Արդուծեանց
3 Գէորգ Լուարսաբ. Աուզանեանց
4 Սարգիս Նիկող. Տ. Մարկոսեանց

Թբն. և Հ. լեզու
Նկարչութիւն Արուեստ. Ճեմար.
(ТЕХНОЛОГ. ИНСТ.)
Երգեցողութիւն Տէս 225 երես:
Հայոց լեզու Թ. Օր. գիմնազ.
Ուլ. և վարժ.

Կրթական Միջոցաւորում և Կրթական.

Երեկան ծախսեր—1460 ոսկի.

Արօնագիտութիւն Խալիպեան դպր.
Հլ. [Ժբն. և երգ. Ներս. դպր.
Ուլ. և գեղ. Թ. Ս. Նուն. ուս.
2էս. և գծ. Մար. Յովն. ուս.
Գեղ. [Ժբն. և երգ.

Կրթական և Կրթական.

տարեկան ծախս.—460 ոսկի.

Արօնագիտութիւն Սանահնի վանք
Հլ. գեղ. և գծ. Տէս 232 երես:
Ռուս. լեզու Տէս 232 երես:
Երգեցողութիւն Տէս 232 երես:

13. Ս. Կարապետ. էջ. րաշայոց

Աշակերտաց թիւը—37,

1 * Գաբրիէլ քհն. Տ. Գաբրիէլեանց

2 Գեղէոն Տ. Բարսղ. Միրազեանց †

3 * Վախտանգ Յակոբ. Նալբանդեանց

բ) Թ Ե

14. Տղայոց Պէրա

15. Օրիորդանէն Էրէրա

Աշակերտ—67, աշակերտուհի—79,

1 Ստեփանոս ք. Տ. Սահակեանց

2 * Երուանդ Յովհ. Ապրելեանց

3 * Նիկողոս Յովհան. Ղարաբեօզեանց

4 Մարիամ Յարութ. Ղուբալեանց

5 * Հովսիփիմէ Յարութ. Պօղոսեանց

Միւրառան ուսումնարան.

տարեկան ծախս.—390 ռ.

Կրօնագիտութիւն Պետերբ. ուսցչ ճեմ.

Ուլ. գեղ. նկ. երգ. Թ. Կլաս. գիմն. զ.

դաս.-ունի վկ. և

իրաւ. քաղաք.

ու տարր. ուս.

ուսուցչի

չլ. և թբն.

Ներս. դպր.

Լ Ա Ի

սէան ուսումնարան.

սէան ուսումնարան.

Երկուսի տարեկան ծախս.—2800 ռ.

Կրօն և երգեց. Թեթաւի գաւառ.

ուս.-ունի վկայ.

չլ. և չ. պատմ.

Ներս. դպր.

Ուլ. և Ռ. պաթմ.

Ումանի Երկրա-

գործ. ուս.

Ուլ. և ձեռ.

Ս. Նոննէի դպր.

ունի վկայ.

Հայոց լեզու

Մար.-Յովհ. ուս.

Գ) Ս Ը Ղ

16. և 17. Տղայոց և օրերբոց

Աշակերտ—40, աշակերտուհի—73,

1 * Բագրատ Յովակիմ. Այվազեանց

2 Եղիշէ ք. Տ. Աստուածատրեանց

3 * Եղիսաբէթ Յովհան. Տ. Մովսիսեանց

4 Սարգիս Խիկոյեան Պօղոսեանց

Դ) Զ Ա Ք Ա

18. Տղայոց Միքայիլ

Աշակերտաց թիւը—50, տա

1 Սեդրաք ք. Տ. Մարտիրոսեանց

5 * Թադէոս Տ. Օհան. Ասողմեանց

3 * Գրիգոր Խալաթեանց

Ե) Գ Ո

19. և 20 Տղայոց ու Օրերբ

Աշակերտ—64, աշակերտուհի—48,

1 Սահակ ք. Տ. Մինասեանց

Ն Ա Խ

Միքայիլի և Մարտիրոսի.

տարեկան ծախքը—2300 ռուբլի:

Աւագ ուս. և ուս. Ներս. Գալր.

Հայոց լեզուի
Կրօնագիտութիւն

—գ. դաս.
ունի վկ.

Ռլ. և թբն.

Ուլ. թբն. և գծ.

Քիշն. Օր. գիմն.
Ախալցխ. քաղաք.
ուս.

Թ Ա Լ Ա

Միքայիլի և Մարտիրոսի.

րեկան ծախքը—1300 ռ.

Կրօնագիտութիւն Ներս. Գալր.

Հլ. գեղ. և երգեց.

Ռլ. և թբն.

Պետերբ. ուս. ճեմ.

Ր Ի

Դաս Միքայիլի և Մարտիրոսի.

երկուսի տարեկան ծախքը—1866 ռ.

Կրօն. և գծ.

Ներս. Գալր.

- 2 * Դրիգոր Բաղդասար. Խիթարեանց
 3 * Դէորդ Ռոստոմ. Մուրադեանց
 4 Արշակ Միքայէլ. Արշակունի
 5 * Անաստասիա Զաքար. Խիթարեանց †
 6 Մարիամ Տ. Ստեփ. Տ. Ստեփանեանց
 7 Մարիամ Միքայէլ. Զազունեանց †

զ) Դ Ո Ւ

21. Տաշադ յիւր

Աշակերտ—16, տա

- 1 Սարգիս ք. Երիցեանց
 2 * Մարտիրոս Կարապետ. Տ. Յովհան-
 նիսեանց

է) Ա Ս Ա Ւ

22. Կարապետեան որդայոց

23. Եղիսաբէլեան շրիտրդաւան

Աշակերտ—446, աշակերտունի—455,

- 1 * Յակոբ Գալուստ. Խոջամիրեանց

Հլ. Թբն. և գեղ. Ներս. դպր.

Երգեցողութիւն

Ու. գեղ. և ձեռ. Թ. Օր. գիմն. ունի
 իրաւունք.

Ռուսաց լեզու Նոյն տեղը
 Ու. և ձեռ. Գորույ Օր. Պառ-
 գիմ. ունի իրաւ.

Ձ Է Թ

ձեռն ուսումնարան.

րեկ. Տ.—350 ո.:

Արօնագիտութիւն Ներս. դպր.

Հլ. Ու. Թբն. երգ. ”
 գեղ. և գծ.

Յ Ը Խ Ա

Երիտաւան ուսումնարան.

Երիտաւան ուսումնարան.

Երկուսի տարեկան Տ.—11100 ո.

Աւագ ուս. և ուս. Ներս. դպր.
 բնագիտ.

20 Եւարաքսիա Աղանիկ. Սողոմոնեանց

21 * Պեղագիա Մարտիրոս. Մարտիրոսեանց

ը) Ա խ Ա լ

24. Մեարդէան Կապույ

25. Սահրո-խան Թրեդրա

Աշակերտ—126, աշակերտուհի—108,

1 * Խաչատուր Մուխ. Դիւանեանց

2 Յովհաննէս ք. Քաջաղնունի

3 * Արշակ Թադէոս. Մինասեանց

4 * Վաղարշակ Խաչատ. Ժամկոչեանց

5 Տիգրան Մկրտչ. Տօնականեանց

6 * Զուշանիկ Գրիգոր. Մամիկոնեանց

7 Սովիա Յովհաննիս. Օհանջանեանց

2Եռագործ

Ունի զկ. Թ. Արհեստ. Վարչ.

Ախալցխ. Եղիս. ուս.

Ք Ա լ Ա Կ

Էրիտանեան Կապույ

Զան Էրիտանեան Կապույ

Երկուսի տարեկան ծախսք—3243 ու.

Աւագ ուս. և ուս. Ներս Դպր.

Հ. ու Ռ. և գեղ.

Կրօնագիտութիւն Ախալք. Հոգ. Դպ.

Հլ. Թբն. և գեղ. Ներս. Դպր.

Նոյն և գծագ.

Երգեցողութիւն Ախալք. Հոգ. ուս.

Հ. և Ռ. և գեղ. Ախալք. Օր. ուս.

Վերակ. և ուս. Հլ.

Թբն. ձեռ. գեղ.

բ) ԵԼԻՍԱՆԻՏ

Գ Ա Ն

33. Տշաշոյ երէրա

34. Օրերդուին երէրա

Աշակերտ—160, աշակերտուհի—180,

1 Մկրտիչ ք. Տ. Յովսէփեանց

2 Ստեփան Տէր Սարգսեանց †

3 Աւետիք Կարապետ. Զահարեանց

4 Պօղոս Համասփիլոսեանց †

5 * Յովհաննէս Սարգս. Ամիրխանեանց

6 * Յովհաննէս Խաչատ. Զահարեանց

7 Աննա Մելիքեանց †

8 * Սուրիա Սարգս. Ղալուսեանց

9 Եղիսաբէթ Տէր Մարուգեանց

10 Յարութիւն Դանիէլեանց

ՊՈԼԻ ՆԱՀԱՆԳ

2 Ա Կ

Նեան Նառնեանց.

Նեան Նառնեանց.

Երկուսի տարեկան ծախքը—4985 ու.

Կրօնագիտութիւն Գանձասարի վանք

Ռուսաց լեզու Թ. Կլաս. գիմնազ.

-ուսի իրաւ.

Երգեցողութիւն Իջմ. ժառ. ուս.

Ռուսաց լեզու Թ. Ռէալակ. ուս. դ.

գաս.-ուսի իրաւ.

Հլ. և թբն. Ներս. դպր.

Հլ. և դծ. Գէորգ. ճեմ.

Ռուսաց լեզու Լիտէյն. Օր. գիմն.

բ. գաս.-ուսի իրաւ.

Հլ. թբն. գծ. ճեռ. Թ. Ս. Գալ. ուս.

և վերակ. Երև. Հովսիս. ուս.

Հլ. և ճեռ. գ. գաս.-ուսի վիլ.

Վերակացու Զուշ. Հոդ. դպր.

Գ Ի Ի Ղ Ե Ր Ը

Չարդուխ

35. Տղայոց Ռիտսեան ուսումնարան.

Աշակերտ—41, տարեկ. ծ.—320 ռ.:

Ուսուցիչը՝ * Գեորգ Տ. Ստեփանեան
Մինասեանց

Քարվանսար

36. Տղայոց Ռիտսեան ուսումնարան.

Աշակերտ—80, տարեկ. ծ.—250 ռ.:

Ուսուցիչը՝ Մեսրոպ ք. Իգիբեանց

Դիւլան

37. Տղայոց Ռիտսեան ուսումնարան.

Աշակերտ—35, տարեկ. ծ.—600 ռ.:

Ուսուցիչը՝ * Ստեփան Տ. Յովհան.
Մամեանց

Գ Ի Ի Ղ Ե Ր Ը

Չարդուխ

35. Տղայոց Ռիտսեան ուսումնարան.

Աշակերտ—41, տարեկ. ծ.—320 ռ.:

Ուսուցիչը՝ * Գեորգ Տ. Ստեփանեան
Մինասեանց

Քարվանսար

36. Տղայոց Ռիտսեան ուսումնարան.

Աշակերտ—80, տարեկ. ծ.—250 ռ.:

Ուսուցիչը՝ Մեսրոպ ք. Իգիբեանց

Դիւլան

37. Տղայոց Ռիտսեան ուսումնարան.

Աշակերտ—35, տարեկ. ծ.—600 ռ.:

Ուսուցիչը՝ * Ստեփան Տ. Յովհան.
Մամեանց

դ) ՔՈՒԹԱՅԻ

ա) ՔՈՒ

38. Տղայոց խումբ

39. Օրիորդուհիների

Աշակերտ—35, աշակերտուհի—50,
Ուսուց. 1 * Յովսէփ ք. Ամիրադեանց

2 * Նատալիա Նազար. Օհանեանց

3 Գրիգոր Մնացական. Սարումեանց

4 Հեղինէ Սողոմոն. Առաքելեանց

բ) Բ Ա

40. Տղայոց խումբ

Աշակերտ—24, տարե
Ուսուցիչ * Յովս. Տ. Կար. Տ. Պետրոսեանց.

Սոցիալական

41. Տղայոց խումբ

Աշակերտ—100, տարեկ. Տ.—460 ուս.

Ուսուցիչները՝ 1. Մկրտիչ ք. Տ. Մինա-
սեանց, 2. * Յակ. Սող. Մուրադեանց :

ՍԻ ՆԱՀԱՆԳ

ԹԱՅԻՍ

Ներսէս Մեծի

Ներսէս Մեծի

Երկուսի տարեկ. Տ.—1840 ուս.

Տեսուչ և ուս. Կրօն. Ներս. Կար.

Հր. Երգ. ԳՏ. Գեղ.

Ու. Թեմ. ԳՏ. Գեղ. Թ. Օրիոր. Գիմն.
և ձեռ.

Վերակացու

Ներս. Կար. Բ. Կաս.
ունի վկ.

Վերակացուհի

Քուլթ. Հ. Երկգ.
ուն.—ունի վկ.

Թ Ո Ւ Մ

Ներսէս Մեծի

Կան Տ.—1445 ուս.

Յոյր առարկ.

Գեորգեան ձեռ.

ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ

Վրաստանի եւ Իմերեթի Թեմի.

Ուսումնար.— 41 *) Ուսուցիչ—105 **)

Աշակերտ—1932 Ուսուցչուհի—53

Աշակ.—տուհի—1833 Ընդամենը—158

Ընդ. ամենը—3765 Տար. ճ.—68.020 ռ.

Ուսուց. տար. ռոճիկը—51.739 ռ.:

*) Բոլոր 41 ուսումնարանից 12-ը երկդասեան են (որոնցից 4-ը տղայոց, 8-ը օրիորդական) և 29-ը միդասեան:

*) Բացի վերոյիշեալ ուսումնարաններից՝ 1888 թ. Յունուարից Ելիսաւետապոլի նահանգի Փիր ու Բանանց գիւղերում բացուել է մի մի տղայոց ուսումնարան, և ձուլաւեր գիւղում՝ մի օրիորդական ուսումնարան. երեքն էլ միդասեան:

**) 105 ուսուցչի $\frac{2}{3}$ -ից աւելին կըրթուածիւնր ստացել է ազգային դըսրոցներում, այն է՝ 60-ը Ներսիսեան Դպրանոցում, 8-ը Գէորգեան Զեմարանում և 3-ը Խալիբեան Ուսումնարանում:

ա) Ը " " " " " " " " " " " "

	Աշակերտ	Աշակ.	Տար. ճ.		
1	Թիֆլիսի նահ.	32	3070	138	58.130
2	Ելիսաւետ. ն.	5	486	13	6.155
3	Քուլթալիսի ն.	4	209	7	3.735

Ամբողջ թեմում—41 ուսումն., 1932 աշակերտ, 1833 աշակերտուհի, ընդ. ամենը—3765, ուսուցիչ և ուսուցչուհի 158. տարեկան ծախքը 68.020 ռուբլի:

բ) Ը " " " " " " " " " " " "

1	Թիֆլիս	13	1155	75	29.551
2	Ախալցխա	2	901	21	11.100
3	Ելիսաւետապ.	2	340	10	4.985
4	Ախալքալաի	2	234	7	3.243
5	Թելաւ	2	146	5	2.800
6	Սղնախ	2	113	4	2.300
7	Քուլթալիս	2	85	4	1.840
8	Գորի	2	112	7	1.866
9	Բաթում	1	24	1	1.445
10	Զաքաթալա	1	50	3	1.300
11	Դուշէթ	1	16	2	350

11 Քաղաքում—30 ուսում., 1397—
շակերտ, 1779—աշակերտունի, ընդ ա-
մենը—3176, ուսուցիչ և ուսուցչունի—
139, տարեկան ծախքը—60.780 ռուբլի:

10 Գիւղում—11 ուսումնարան, 535
—աշակերտ, 54—աշակերտունի, ընդ ա-
մենը—589, ուսուցիչ և ուսուցչունի—
158, տարեկան ծախքը—7.240 ռուբլի:

Ամբողջ թեմում—41 ուսումնարան,
1982—աշակերտ, 1833—աշակերտունի,
ընդ ամենը—3765, ուսուցիչ և ուսուց-
չունի—158, տարեկան ծախքը՝ 68.020
ռուբլի:

II. ԵՐԵՒԱՆԱՅ ԹԵՄ (1886⁸⁶₈₇ թ.ին)

ա) ԵՐԵՒԱՆ

1. Ս. Գալստիսեան Օրէորտոյ տարւոյ.
Աշակերտունեաց թիւը—118, տարեկան
ռոճիկը—1476 ռ.:

- 1 Գարեգին ք. Խաչատրեանց
- 2 Աննա Մելիք Աղամալեանց
- 3 Յովհաննէս Յովհաննիսեանց
- 4 Եղիսաբէթ Տէր Մարուգեանց
- 5 Մարիամ Աղաջանեանց
- 6 Սողոմոն Սարգսեանց
- 7 Աշխէն Աստուածատրեանց

Երբեք—առաջաճան Երեւանայ

2. Ս. Գալստիսեան Օր. Դպրոց. դպրոց.

3. Տղայոց Դպրոցեան դպրոց.
Աշակերտունի—36, աշակերտ—44, եր-
կուսի տարեկան ծախքը—996 ռ.:

Ուսուցիչները՝ 1. Վահան ք. Տ. Յով-
հաննիսեան Վաչէեանց, 2. Յովհաննէս
Յովհաննիսեանց, 3. Արամ Յակովբեանց,

4. Բագարատ Վարդագարեանց, 5. Կատարինէ, Յովհաննիսեանց:

Բ) ԱՂԵՔՍԱՆԻՐՈՊՈՒ՝

4. Արշու-Լէւոն Օրբորդայ Կարդայ.

Աշակերտուհեաց թիւը—186, տարեկան ծախքը—2409 ռուբլի:

1 Կարապետ Զալալեանց

2 Կատարինէ Քեանդարեանց

3 Կարապետ Առաքելեանց

4 Յարութիւն Տ. Սարգսեանց

5 Երուանդ Ղազարեանց

6 Մարիամ Նաւասարդեանց

7 Արշակ Բրդեանց

8 Թագուհի Սէլանեանց

9 Հայկանուշ Յովհաննանեանց

5. Ս. Փրինչ Էլիէնցու Կարդայ Կարդայ.

Աշակերտ—303, տարեկ. ծախ.—2829 ռ.:

1 Մեսրոպ Բ. Գիւլումեանց

2 Արիստակէս Բ. Նալբանդեանց

3 Մկրտիչ Արաբաջեանց

4 Արշալոյս Մխիթարեանց

5 Մկրտիչ Տ. Մարտիրոսեանց

6 Նիկողայոս Ղարադեօգեանց

7 Խոսրով Միրզայեանց

8 Մակար Տ. Սարգսեանց

9 Համբարձում Նիկողոսեանց

10 Արամ Տ. Գրիգորեանց

11 Աղեքսանդր Մխիթարեանց

6. Սահականուշեան Օր. Բրդայ. Կարդայ.

Տարեկ. ծ.—930 ռուբլի:

1 Մեսրոպ Բ. Գիւլումեանց

2 Զարուհի Գիւլումեանց

3 Արամ Բաբայեանց

4 Զորաբ Ստեփանեանց

5 Արշակ Չիլինկերեանց

Գ) ՆՈՐ ԲԱՆԱԶԻՏ

7. Ս. Հովհաննիսեան Օր. Երիւստ. Կարդայ.

8. Ս. Մարտիրոսեան Կարդայ Երիւստ. Կարդայ.

Աշակերտուհի—74, աշակերտ—129, երկուսի տարեկան ծ.—1075 ռ.:

1 Սարգիս Փիլոյեանց

2 Սարկաւ. Կարապետ Տ. Յովակիմեանց

- 3 Ղուկաս Փալինցեանց
- 4 Զուշանիկ Փալինցեանց

դ) ԿԱՐՍ

9. Զուշանիկեան Յր. Էրիւսո. Դպրոց.

10. Ս. Լուսաւորչեան Էրիւսո. Դպրոց.

Աշակերտուհի—95, աշակերտ—233. Երկուսի տարեկ. ծ.—3260 ռ.:

1 Մինաս ք. Տէր Վետրոսեանց

2 Գրիգորիս Երզնկեանց

3 Ստեփան Տ. Անտոնեանց

4 Սարգիս Քոթանճեանց

5 Զողակաթ Զահինեանց

6 Եւփիմէ Սանոյեանց

7 Արշակ Նաղիրեանց

8 Գրիգոր Բահաթրեանց

9 Խաչատուր Մառանկողեանց

10 Սարգիս Մուքայաճեանց

ե) ՀԻՆ ՆԱԽՏԵԻԱՆ

11. Օրիորդու Սիւսո. Դպրոց.

12. Տղայոց Սիւսո. Դպրոց.

Աշակերտուհի—39, աշակերտ—47, տարեկ. ծ.—1120 ռ.:

1 Սարգիս ք. Տ. Իսահակեանց

2 Հովփսիմէ Տ. Մկրտչեանց

3 Միքայէլ Սահակեանց

4 Գրիգոր Կակոյեանց

5 Բաղդան Բաղդադեանց

6 Կարապետ Առաքելեանց

7 Կարապետ Քոչարեանց

ԳԻՒՂԵՐ

Վ Է ր է ն Ա Գ ու Ն է ո

13 և 14. Օր. և տղայոց Էրիւսո. Դպրոց.

Աշակերտուհի—92, աշակերտ—104,

երկուսի տարեկ. ծախսքը—

Ի Գ ր է ր

15. Օրիորդ. Սիւսո. Դպրոց.

16. Տղայոց Էրիւ. Դպրոց.

Աշակերտուհի—27, աշակերտ—104,

երկուսի տարեկ. ծախսքը—

Ա Ղ ու ր ո Ն

17. Տղայոց Սիւսո. Դպրոց.

Աշակերտ—80, տարեկ. ծ.—570 ռ.:

Ուսուցիչները՝ 1 Յովհաննէս Փարվանեանց, 2 Արիստակէս Մանասերեանց:

2 Ե Է Դ Մ Տ Ը Ն Լ

18. Տղայոց Ֆրանս. դպրոց.

Աշակերտ—60, տարեկ. ծ.—400 ռ.:

Ուսուցիչները՝ 1 Յովհաննէս Ամիրխանեանց, 2 Վաղարշակ Վարդանեանց:

Ա Ն Պ Մ Պ Մ Պ

19. Տղայոց Ֆրանս. դպրոց.

Աշակերտ—66, տարեկ. ծ.—350 ռ.:

Ուսուցիչները՝ 1 Աբրահամ Բ. Ջալալեանց, 2 Աւետիք Ջալալեանց, 3 Արսէն Սաղաթելեանց:

Զ Ն Մ Բ Է Ի Դ

20. Տղայոց Ֆրանս. դպրոց.

Աշակերտ—26.

Զ Ե Տ Մ Է Տ Ն Լ

21. Տղայոց Ֆրանս. դպրոց.

Աշակերտ—13, տարեկ. ծ.—173 ռուբ.:

Ուսուցիչները՝ 1 Մկրտիչ աւ. ք. Իսահակեանց. 2 Կարապետ Աբգարեանց, 3 Թադէոս Աւետեանց:

Թ Տ Բ Ն Լ

22. Տղայոց Ֆրանս. դպրոց.

Աշակերտ—18, տ. ծ.—200 ռ.:

Ուսուցիչ՝ Յովհաննէս Տ. Գրիգորեանց

3 Ն Ն Մ

23. Տղայոց Ֆրանս. դպրոց.]

Աշակերտ—45, տ. ծ.—500 ռ.:

Ուսուցիչները՝ 1 Մասակ Մկրտչեանց, 2 Բագրատ Ատամանեանց:

Ջ Ն Լ Ն Մ

24. Տղայոց Ֆրանս. դպրոց.

Աշակերտ—40, տ. ծ.—150 ռ.:

Ուսուցիչ՝ Աւետիք Տ. Աբրահամեանց

Ներսէս Ափրւշխ

25 և 26. Օր. Ն. դպրոց Ֆրանս. դպրոց.

Աշակերտուհի—31, աշակերտ—40, տարեկան ծ.—680 ռուբլի:

Ուսուցիչներ՝ 1 Աղեքսանդր Երնջակեանց, 2 Եփրեմ Դաւթեանց, 3 Մարիամ Համբարձումեանց:

Տ Կ Խ Է Ը Կ

27. Տղայոց խումբ. դպրոց.

Աշակերտ—24, տ. ճ.—180 ռ.

Ուսուցիչ՝ Արամ Տ. Մարգարեանց

Տ Կ Խ Է Ը Կ

28. Տղայոց խումբ. դպրոց.

Աշակերտ—31, տ. ճ.—180 ռ.:

Ուսուցիչ՝ Ստեփանոս Տ. Ստեփանոսեանց:

Մ Է Ծ Դ Խ Ը Կ Զ Է Ը Կ

29 և 30. Օր. և դպրոց խումբ. դպրոց.

Աշակերտուհի—33, աշակերտ—114, տ. ճ.—1502 ռուբլի:

Ուսուցիչներ՝ 1 Արսէն ք. Տ. Սիմէոնեանց, 2 Համբարձում Ստամբուլցեանց, 3 Խորէն ք. Խանգաղեանց, 4 Անուշաւան Տ. Մատթէոսեանց, 5 Միքայէլ Տ.

Յարութիւնեանց, 6 Դաւիանէ Ստամբուլցեանց:

Ա Զ Խ Է Ը Կ Զ

31. Տղայոց խումբ. դպրոց.

Աշակերտ—38, տ. ճ.—260 ռ.:

Ուսուցիչներ՝ 1 Խաչատուր ք. Տ. Դեորգեանց, 2 Սարիբէկ Տ. Յակովբեանց:

Հ Խ Զ Խ Զ Ը Կ Զ

32. Տղայոց խումբ. դպրոց.

Աշակերտ—30, տ. ճ.—200 ռ.:

Ուսուցիչներ՝ Աւագ ք. Տ. Սիմէոնեանց, 2 Դրիգոր Բարշամեանց:

Վ Խ Զ Խ Զ Խ Զ Խ Զ

33 և 34. Տղայոց և օր. երէրաւ. դպրոց.

Աշակերտ—110, աշակերտուհի—40, տ. ճ.—820 ռուբլի:

Ուսուցիչներ՝ 1 Եփրեմ սարկ. Սուքիասեանց, 2 Վահան Մամիկոնեանց, 3 Արեղնագոյ Ալեքսանեանց, 4 Յարութիւն Աբրահամեանց, 5 Կարապետ Տ.

Ը * * * * * * *

	Ս	Աշակերտ աշակերտ աշակերտ	Ի	Տարեկ աշակերտ աշակերտ
1 Աղեքսանդր.	3	489	24	5.238
2 Կարս	2	328	10	3.260
3 Երևան	3	198	12	2.472
4 Հին Նախջ.	2	86	7	1.120
5 Նոր Բայազիդ	2	303	4	1.075

5 Քաղաքում—12 ուսումնարան, 756
—աշակերտ, 548—աշակերտուհի, բնդ
ամենը—1304, ուսուցիչ և ուսուցչուհի
—57, տարեկան ռոճիկը—14.965 ռուբլի:

18 Գիւղում—23 ուսումնարան, 976—
աշակերտ, 223—աշակերտուհի, բնդ ամե-
նը—1199, ուսուցիչ և ուսուցչուհի—41,
տարեկան ռոճիկը—6.465 ռուբլի:

Ամբողջ թեմում—35 ուսումնարան,
—1732 աշակերտ, 771—աշակերտուհի,
բնդ ամենը—2503, ուսուցիչ և ուսուցչու-
հի—98, տարեկան ռոճիկը—21.430 ռ.:

III. ԱՓԴԱՐԽԱՆԻ ԹԵՄ (18⁸⁶₈₇ թ.)

ա) Ա Փ Դ Ա Ր Խ Ա Ն

1 և 2. Օրինորդայ ու Տղայայ Տիրու. ուսումն.

Աշակերտուհի—74, աշակերտ—10,
երկուսի ուսուցչաց տ. ռոճ.—4100 ռ.

1 Թագէոս ք. Կործենեանց

2 Առաքել Իլիպեանց

3 Գայլանէ Տ. Խաչատրեանց

4 Կատարինէ Վարդանեանց

5 Մարիամ Մարութեանց

6 Գլաֆիա Վոլկոնսկիյ

7 Աննա Պապովեանց

8 Առաքել Վարդանեանց

9 Յօնան Դաւթեանց

10 Պօղոս Տ. Պօղոսեանց

բ) Ա Ջ Լ Ա Ր

3 և 4. Օրինորդայ ու Կալայայ Երեմու. Կալայայ

Աշակերտուհի—70, աշակ.—108, եր-
կուսի ուսուցչ. տար. ռոճ.—3770 ռ.:

1 Խորեն ք. Դորդանեանց

2 Յարութիւն Այվազեանց

- 3 Գէորգ Մկրտումեանց
- 4 Յարութիւն Մերաբեանց
- 5 Յովաննէս Քուլուբէգեանց
- 6 Նունէ Անանեանց
- 7 Սովիա Արեշեանց
- 8 Թամար Կաճկաճեանց

գ) Մ Ո Ջ Դ Ո Վ

- 5 և 6. Օրինորդայ ու արդայ Տիրան. ուսուհն.

Աշակերտուհի—60, աշակերտ—70

- 1 Դաբրիէլ աւ. ք. Տուրփայեանց
- 2 Խորէն ք. Զահինեանց
- 3 Վարդուհի Քոլուբաշեանց
- 4 Արշակ Ագապեանց
- 5 Սարգիս Մեկբումեանց

դ) Ա Ր Մ Ա Ի Ի Ր

- 7 և 8. Օրինորդայ ու արդայ Տիրան. ուսուհն.

Աշակերտուհի—72, աշակերտ—30.

- 1 Տիգրան Սեֆերեանց
- 2 Պետր Սոբոտնիցկի
- 3 Նիկողայոս Չիգլանեանց
- 4 Մարիամ Մակարեանց
- 5 Եվգովիա Ռոժինկովա

ե) Ե Կ Ա Տ Ե Ր Ի Ն Ո Ւ Ա Ր

- 9 և 10. Օրինորդայ ու արդայ Տիրան. ուսուհն.

Աշակերտուհի—15, աշակերտ—15,
ուսուցչ. տարեկ. ուսուհն.—1640 ու.

- 1 Սերովբէ աւ. ք. Լազարեանց
- 2 Մկրտիչ Նաւասարդեանց
- 3 Կոստանդին Ինդեկա
- 4 Կսենիա Ուբաշևսկի

զ) Վ Լ Ա Դ Ի Կ Ա Ի Կ Ա Ջ

- 11 և 12. Օրինորդ. ու արդայ Տիրան. ուսուհն.

Աշակերտուհի—27, աշակերտ—37.
ուսուցչ. տար. ուսուհն.—1480 ու.

- 1 Պետրոս ք. Կուսկեանց
- 2 Արտաշէս Յակովբեանց
- 3 Վառլառէ Մնացականեանց
- 4 Մարիա Միխայլովա

է) Ս Տ Ա Ի Ր Ո Պ Ո Լ

- 13 և 14. Օրինորդայ ու արդայ Տիրան. ուսուհն.

Աշակերտուհի—12, աշակերտ—16:
ուսուցչ. տարեկ. ուսուհն.—930 ու.

- 1 Գէորգ ք. Զաքարեանց

2 Աղեքսանդր Լազարեանց

3 Եղիաթէթ Դուլթեթեանց

բ) Ա. Խ Ա 2

15 և 16. Օրիորդ. ու Կոստանց Տիրուհի. ուս.

Աշակերտունի—28, աշակերտ—57.

1 Գեորգ ք. Տ. Մելքիսեդեկեանց

2 Գրիգոր Խոջամիրեանց

3 Զաքարիա Քուլթալիսեանց

4 Սրբունի Խոջամիրեանց

5 Օլգա Սերբերեանիկովա

թ) Ե Դ Ե Ս Ի Ա

17. Տղայոց Տիրուհի. ուս.

Աշակերտ—50, ուսուցչ. ուս.—300 ու.

Ուսուցչի՝ Կարապետ ք. Վլասեանց.

ժ) ԹԵՄԻՐ-ԽԱՆ-ՂՈՒՐԱ

18. Տղայոց Տիրուհի. ուս.—Աշակերտ—14

Աշակերտ—14. ուսուցչ. ուս.—250 ու.:

1 Գեորգ ք. Փարեմուզեանց

2 Պօղոս Մուխալեանց

ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ

Ա. ժ դ ա ռ խ ա ն ի Թ ե մ ի

Ուսումնարան—18

Աշակերտ—407

Աշակերտունի—358

Ընդ. ամենը—765

Ուսուցիչ—30

Ուսուցչունի—17

Ընդ. ամենը—47

Տար. ուս. 12.370 ու.

IV. ԱՐՅԱՆԻ ԹԵՄ (18⁸⁶₈₇ թ.)

ա) Ղ Ո Ի Ղ Ի

1. Մարիամեան օրերը. երկուս. ուսուցիչ.

Աշակերտուհի—165, տար. ուսն.—2810 ու.

1 Աղեքսանդր ք. Բաղդասարեանց

2 Գարեգին ք. Յովհաննիսեանց

3 Մովսէս Սամուէլեանց

4 Գաբրիէլ Ղուկիքեօխալեանց

5 Նարիման Փիրումեանց

6 Կատարինէ Մելիք Սարգսեանց

7 Բալասանում Առաքելեանց

8 Դավիթ Յովակիմեանց

9 Զարուհի Արզումանեանց

բ) Ն Ո Ի Խ Ի

2 և 3. Օրերը. երկուս. ուսուցիչ.

Աշակերտուհի—69, աշակերտ—102.

տարեկ. ուսն.—2400 ուսուցիչ:

1 Սիմէոն ք. Տ. Պողոսեանց

2 Գրիգոր Կարախանեանց

3 Ներսէս Դաւթեանց

4 Գրիգոր Եարալեանց

5 Սրբուհի Ունիկեանց

Գ Ի Ի Ղ Ե Ը

Վ " ր " շ " ք " յ " ն

4. Տղայի խում. ուսուցիչ.

Աշակերտուհի—57, տար. ուսն.—360 ու.

Ուսուցիչ՝ Պետրոս Տ. Յովհաննիսեանց

Ն " ր " ք " յ " ն

5. Տղայի խում. ուսուցիչ.

Աշակերտ—34, տար. ուսն.—105 ու.

Ուսուցիչ՝ Ստեփանոս Ստեփանոսեանց

Թ " շ " ք " յ " ն

6. Տղայի խում. ուսուցիչ.

Աշակերտ—60, տարեկ. ուսն.—315 ու.

Ուսուցիչ՝ Մովսէս Բաբայեանց:

Ն Ի Ժ

7. Տղայի խում. ուսուցիչ.

Աշակերտ—60, տարեկ. ուսն.—600 ու.

Ուսուցիչ՝ Սարգիս Քամալեանց:

Վ Խ Բ Դ Ե Զ Է Ը

8. Տղայոց Ֆրատ. ուսումն.

Աշակերտ—74, տարեկ. ռոճ.—780 ռ.

Ուսուցիչներ՝ 1 Վարդան Ենիկողո-
փեանց, 2 Մելիք Սըլտիրեանց:

Սուլթան—Նուրի

9. Տղայոց Ֆրատ. ուսումն.

Աշակերտ—34, տարեկ. ռոճ.—300 ռ.:

Ուսուցիչ՝ Գալուստ Մարտիրոսեանց:

Ա Տ Ե Բ Վ Ե Ը

10. Տղայոց Ֆրատ. ուսումն.

Աշակերտ—38, տարեկ. ռոճ.—300 ռ.:

Ուսուց. Պատուական Յովհաննիսեանց

ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ

Ա Ր Գ Ա Խ Ի Թ Ե Մ Ի.

Ուսումնարան—10 Ուսուցիչ—17

Աշակերտ—459 Ուսուցչուհի—5

Աշակերտուհի—234 Ընդ. ամենը—22

Ընդ. ամենը—693 Տար. ռոճ. 7970 ռ.

V. ՀԱՄԱԽՈՒ ԹԵՄ (18⁸⁶/₈₇ թ.)

ա) Հ Ա Մ Ա Խ Ի

1 և 2. Օր. Ֆրատ. և տղայոց էրէրատ. ուս.

Աշակերտուհի—36, աշակերտ—86
ուսուցչ. տար. ռոճ.—1250 ռ.:

1 Յակոբ Ճաղարբէկեանց

2 Սերովբէ Բարդուղեանց

3 Աթանաս Եգանեանց

4 Մարիամ Խալֆայեանց

բ) Բ Ա Գ Ո Ւ

3 և 4. Օրէրէր. և տղայոց էրէրատ. ուս.

Աշակերտուհի—82, աշակերտ—86.
ուսուցչ. տարեկ. ռոճ.—4900 ռ.

1 Եղիշէ ք. Գեղամեանց

2 Աւետիք Դալթեանց

3 Դալթ Ներսիսեանց

4 Մակար Վարդիկեանց

5 Թամարա Ներսիսեանց

6 Հայրապետ Ղուկասեանց

7 Աստուածատուր Գալստեանց

Բաժնեկցիական շահախնայ

5 և 6. Օրինարացի առաջին թիվ. առ.

Աշակերտուհի—12, աշակերտ—37.

ուսուցչ. տարեկ. ռոճ.—1600 ռ.

Առաջինը՝ 1 Աղեքսանդր Պետրոսեանց, 2 Ստեփան Պետրոսեանց:

Գ) ԴԱՐՔԱՆԻ

7 և 8. Օրինարացի առաջին թիվ. առ.

Աշակերտուհի—21, աշակերտ—20.

ուսուցչ. տար. ռոճ.—820 ռ.:

1 Աբրահամ ք. Սպանդուկեանց

2 Յակովբ Մելիք Բախտամեանց

3 Պողոս Տարեկանեանց

4 Մարիամ Մակարեանց

Դ) Ղ Ո Ւ Ք Ա

9. Տղայացի թիվ. առ.—5.

Աշակերտ—43. ուսուցչ. ռոճիկը—770 ռ.

1 Ալադ ք. Աւարեանց

2 Աղեքսանդր Տ. Ստեփանեանց

3 Խաչատուր Փանեանց

Մ Պ Ր Մ Ո Ւ Ք Ա

10. Տղայացի թիվ. առ.—5.

Աշակ.—102, ուսուցչ. տար. ռոճ.—625 ռ.

Առաջինը՝ 1 Յովհաննէս Միրզաբեգեանց, Խաչան Տէր Յովհաննիսեանց, 3 Սողոմոն Տ. Մարտիրոսեանց:

ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ

Շ ա մ ա խ ու թ ե մ ի.

Ուսումնարան—10

Աշակերտ—374

Աշակերտուհի—151

Ընդ. ամենը—525

Ուսուցիչ—19

Ուսուցչուհի—4

Ընդ. ամենը—23

Տար. ռոճ.—9965 ռ.:

ՌՈՒՍԱՆՈՅՈՅ

Բոլոր հինգ Յեմերի համագումարը.

	Վ. Վ. Վ.	Ս. Ս. Ս.	Տ. Տ. Տ.
1 Վրաս. և իմ. թ.	41	3765	158 68.020
2 Երևանայ. թ.	35	2503	98 21.430
3 Աթգարխանի	18	765	47 12.370
4 Ջամախու. թ.	10	525	23 9.965
5 Արցախու. թ.	10	693	22 7.970

Բոլոր թեմերում—114 ուսումնարան,
4904—աշակերտ, 3347—աշակերտուհի,
ընդ. ամենը 8251. 348—ուսուցիչ և ու-
սուցչուհի, տարեկան ռոճ. 119.755 ռ.

Բոլոր 260 ուսուցչի մօտ կեսը (122-ը)
իր կրթութիւնը ստացել է ազգային
բարձր ուսումնարաններում, այն է՝
Գէորգեան ճեմարանում (34-ը) և Ներ-
սիսեան Դպրանոցում (88-ը): Իսկ մնա-
ցած 140-ից մի մասը՝ մեր միւս թեմա-
կան դպրոցներում, մի մասը պետական
դպրոցներում, մնացածը՝ մասնաւոր
անձանց մօտ:

* Յ Ո Ւ Յ Ա Կ

Գործածելի դասագրոց Հայոց եկեղեցական
մի եւ երկրասեան երկսեռի ուսումնա-
րաններում:

Առարկա	Գրքի ու հեղինակի անունը
1	Փամագիրք—Բոլոր բաժանմունք- ներում:
2	Դասաստոր Աղօթից. Տ. Յակո- բեանի.—ա. բ. և գ. տարի.
3	Աղօթաստոր. Գիւտ քահ. Աղա- նեանի.—ա. բ. և գ. տարի.
4	Սկզբունք Քրիստոնէական Հա- ւատոյ Հայաստանեայց Եկեղեց- ւոյ. Ստեփանոս աւ. բ. Տէր Ստեփանոսեանի.—բ. և գ. տ.
5	Սրբազան Պատմութիւն հին և նոր Կտակարանի. Պ. Սիմէ- ոնեանի.—դ. և ե. տարի.
6	Սրբազան Պատմութիւն հին և

	նոր Կտակարանի. Հայորդւոյ— դ. և ե. տարի.
12	Հրահանգ Քրիստոնէական Հա- ւատոյ. Մսեր Մագիստրոսի— դ. և ե. տարի.
0	Կրօնի Դասադիրք. Երկրորդ տա- րուայ ուսումն. Գիւտ քահ. Աղանեանի—բ. տարի.
2	2եռնարկ Կրօնագիտութեան, աղօթքներ և բարոյական պատմութիւններ. Ս. ք. Աղա- ջանեանի—ա. տարի.
1	Ազգային Հնտանեկան Աշխարհ. Ս. Մանդինեանի—ա. տարի.
2	Ազգային Դիւցազնական Աշ- խարհ. Ս. Մանդինեանի—բ. տ.
3	Նահապետական և Հայրենի Աշ- խարհ. Ս. Մանդինեանի—գ. տ.
4	Ուսումն Մայրենի լեզուի Ղ. Ա- ղայեանի (ա. բ. գ. տարի)—ա. բ. և գ. տարի.
5	Մայրենի լեզու Տ. Ղևոնդեանի. (ա. բ. գ. տարի)—ա. բ. և գ. տ.
6	Մայրենի լեզու Տ. Ղևոնդեանի —գ. տարի—գ. և ե. տարի.

1	Առաջին Հնթերցարան. Բահաթ- րեանի—ա. տարի.
2	Հայոց լեզուի Ուսուցիչ. Յ. Նա- զարեանի (գ. տարի) *)—գ. տ.
3	Նոյն. (գ. տարի)—գ. և ե. տարի.
4	Հնտիր Հատուածներ. Նոյն. (ա. բ. մասն)—գ. և ե. տարի.
5	Նախակրթանք. Գաբրիէլ Եպիս- կոպոսի Այվազեան. (ա. բ.)— ե. տարի.
6	Նախաշաւիղ Կ. Կոստանեանի, Ծաղկաքաղ ա. մ. Նոյն—գ., ե. տ.
7	Հիւսուածք Բանից Նախնի Պատ- մագրաց. Կոստանեանի (ա. բ.) —գ. տարի.

*) 1888 թուականի Սեպտեմբերին Ս. Էջմիածնի Ուսումնական Մասնաժողովի կողմից հաւանութիւն է դրել և ընդունուած է մեր ուսումնարաններում գործ ածուող դասագրքերի շարքում Յ. Նազարեանցի «Հայոց լեզուի Ուսուցիչ» Երկրորդ տարին, որ յոյս տեսաւ երկրորդ տպագրութեամբ հիւսուած և ընդունուած:

Եղիշէ և Փարբեցի—դ. տարի.
Աւետարան—բոլոր բաժանմունք.
Քերականութիւն Աշխարհիկ լե-
զուի. Պալասսանեանի—դ., ե. տ.
Քերականութիւն Աշխարհիկ լե-
զուի. Տէր Ղէոնդեանի—դ., ե. տ.
Քերականութիւն Աշխարհիկ լե-
զուի. Բահաթրեանի—դ. տարի.
Քերականութիւն գրոց լեզուի.
Ղուկասեանի, Պալասսանեանի
և Բագրատունեոյ—ե. տարի.

Материалы къ первоначальному
устному усвоению русской рѣ-
чи и съ помощью ея къ изу-
чению русской граммоты (учеб-
ное пособие). С. Мавдиняна.
—ш. և բ. տարի.

Русское Слово. Т. Давтяна.
Учебникъ Русскаго Языка. Т.
Акопянца—ш., բ. և գ. տ.
Родина. Радонежскаго—դ. և ե. տ.
Учебникъ Русскаго языка. Се-
литренникова—դ. և ե. տարի.

Հենչելի բանաւոր և գրաւոր հա-
շուելու խնդիրներ. Ս. Ման-
դլինեանի. (ա. բ. տ.)—ա. բ. տ.
Նոյն. (դ. տարի)—գ. և դ. տ.:
Աեանքի հանգամանքների թու-
աբանութիւն Ս. Մանդլի-
նեանի.—դ. տարի.
Թուաբանական խնդիրների ժո-
ղովածու. Գէորգբեկեանի և
Պանճուլագեանի—գ. և դ. տ.
Դասագիրք թուաբանութեան.
Մ. Սիմէոնեանի և Վարձե-
լեանի—դ. և ե. տարի.

Պատմութիւն Հայոց. Պալասս-
անեանի, Աբովեանի և Տ. Աբ-
րահամեանի—գ. և ե. տարի:

Исторія Россіи для народ. учил.
Острогорскаго—դ. և ե. տ.
Русская Исторія для народ.
учил. Пуцковича—դ. ե. տ.
Краткая. Отечеств. Географія
Михайлова—դ. և ե. տարի.

Ե. ԹԻՓԼԻՍԻ ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

* ԹԻՓԼԻՍԸ

Մինչև 18-րդ դարի սկիզբը.

Թիֆլիս քաղաքը շինել է վրաց Վախտանգ Գորգասյան բղերշեր փրկչական 455 թուականին. իսկ նրա որդին այդ դարի վերջը շինել է նրան աթոռանիստ, փոխադրելով այստեղ աթոռը Մցխեթից:

Վիրական աւանդութիւնն ասում է, որ սույն քաղաքի նախկին տեղը մի թաւ անտառ էր: Այս անտառում մի անգամ որսի էր դուրս եկել Վախտանգ թագաւորը. վեր թռցրին մի փասիան, որի ետևից թագաւորն արձակեց իր բաղէն, ինքն էլ ձին արշաւելով ընկաւ ետևներից: Գնացին հասան թռչուններին և տեսան, որ երկուսն էլ խորասուզուել էին ջրի մէջ ու եփուել: Թագաւորին շատ հաճոյ թուեցաւ այս ջուրն ու իր յատկութիւնը: Ըստով ձեռնարկեց այդտեղ մի քաղաք շինե-

լու, որին այդ ջերմուկների (տաք ջրերի) պատճառով անուանեց „თბილისი“ „Թբիլիսի“, և որ այժմ կոչւում է „Թիֆլիս“ կամ „Տփլիս“:

570 Թուականին Սասանեան պարսիկները մտցնում են Թիֆլիսում կրակապաշտութիւնը:

620 Յունաց Հերակլ կայսրը կրկին նորոգում է այստեղ քրիստոնէութիւնը:

731 Օմարը հաստատում է մահմեդականութիւնը:

830 Խաղիւրները աւերակ են դարձնում քաղաքը: Իմիր շահը հիմնում է նրա մէջ պարսից իշխանութիւնը. Բագրատունիք միացնում են նրան Հայաստանին. արաբացիք նուաճում են:

842 Բագարատ Ա.ը նորոգում է վրաց թագաւորութիւնը:

851 Սարակիւնոսները կործանում են նրան. և հետզհետէ տիրում են նրան վրացիք, պարսիկները, սելջուկները:

- 1004 Ալփատաւանը կողողպտուում է նրան:
Նստուում է Թամար Թագուհին.
Նրա Զաքարիա և Իվանէ սպասա-
սալարները պալծառացնում են
Թիֆլիսը: Չինգիսխանը աւերում
է նրանց բոլոր շինածները:
- 1228 Տալալէգդինը իր աթոռը դնում է
ս. Սիոն եկեղեցու դմբէթին:
- 1388 Գալիս է Լանկլթամուրը:
- 1518 Բազմակործան ձահ-իսմայիլը. ա-
պա ձահ Թամրազը. սրանից լետոյ
Թիֆլիսը. ընկնում է օսմանցոց
ձեռքը. նրանց ձեռքից քաղաքը
ազատում է Ռոստոմ Թագաւորը:
- 1758 Ռոստոմը շինում է բաղանիք-
ներ, քարվանսարաններ, այգիներ
և արքայական ապարանք:
- 1785 Նադիր ձահը Թիֆլիսը տալիս է
վրաց թէյմուրազ Թագաւորին:
Սրա որդի Հերակլը Թիֆլիսում ձև-
նում է տպագրատուն, փողերա-
նոց, զինարան և հաստատուն
զօրք է սահմանում:
- 1795 Աղա-Մահմէտ խանը հիմնադատակ
կործանում է Թիֆլիսը:

* Թեֆլիս 1847-ին.

Տուն—5350	Գործարան—68
Եկեղեցի—47	Պանդուկ—500
Բանտ—1	Բաղանիք—8
Մաքսատուն—1	Ուսումնարան—12
Հիւանդանոց—1	Ջրհոր—444
Փողոց—58	Աւագան—59
Ընկալ—13	Աղբիւր—16
Կամուրջ—7	Վարձու կառք—300
Բնակիչ—55.000	Դատարան ու {
Համբար—75	} 30
Խանութ—1510	Վարչակ. տեղ {
1 Ներսիսեան դպրանոցը հիմնուած է	
1822 թ.ին:	
2 Ռուսաց Սեմինարիան—1823.	
3 Գիմնազիան—1830.	
4 Գերմանացոց ուսսումնարանը—1834.	
5 Նահանգական դպրոցը—1836.	
6 Օրիորդ. Ինստիտուտը (Ճեմ.)—1840.	
7 Ս. Նունէի դպ. և միլսները—1846.	

* ԹԻՖԼԻՍԻ ԿԱՐԳԱՆԵՐԸ 1846-ին.

1	Նահանգական ուսումնարան (Գիմնազիայ)	450
2	Գաւառական ուսումնարան	148
3	Ռուսաց Սեմինարիայ	118
4	Գաւառական և Վրճակային չոգևոր դպրոցներ	189
5	Ներսիսեան Դպրանոց	103
6	Անդրկովկասեան Օրիորդական ձեմարան	58
7	Զինուորական դպրոց	50
8	Մասնաւոր դպրոցներ՝ (պանսիոններ)	190
Այնէ՛	S. Ռաւելսկու	42
	S. S. Արզանեանցի	45
	S. Երիցփոխեանի	60
	Յ. քահ. Օրբելու	35
	Դր-Սէն Թոմայի	8

Ընդ ամենը՝ 1301

ՆԵՐԿԱՅ ԹԻՖԼԻՍԸ

* Քաղաքային Վարչութեան կազմութիւնը

Ա. 1-ն Յունուսի 1888 թ.

(Պաշտօնը, ազգ-անունը, կըթարա-
րանը, ծառայութեան թուականը և
նոճիկը.)

- 1 Քաղաքապետ — Աղեքսանդր Ստեփա-
նեան Մատինով, Մոսկովայի համալ-
սարան, 1879 թ., 7000 ռուբլի:
- 2 Քաղաքապետի տեղակալ, Վարչութեան ան-
դամ — Պօղոս Աղեքսանդրեան Իզմա-
յիլով, Թիֆլիսի գիմնազիոն, 1883
թ., 3500 ռուբլի:
- 3 Վարչութեան անդամները — Եւգրաֆ Գե-
որգեան Խոսրովեանց, Մոսկովայի
համալսարան, 1879 թ., 3000 ռ.:
- 4 Նիկոլայու Աւետիսեան Պապու — Լազա-
րեան ձեմարան, 1879 թ., 3000 ռ.:
- 5 Քաղաքային տարաւոր — Յակոբ Թա-
դէոսեան Տիգրանեանց, Պետերբուր-
գի համալսարան, 1884 թ., 2400 ռ.:
- 6 Քաղաքային ջրհո-ւի վերահսկող — Տիգ-

րան Համբարձումեան Ինֆիւնտանց

188 թ., 2000 ռ.:

- 7 Քաղաքային ճարտարապետ — Աղեքսանդր Պոլիկարպովիչ ձեռնկալի, Նկարչութեան ձեմարան, 1885 թ., 1800 ռ.:
 - 8 Քաղաքային էրէրաշի — Յովսէփ Նիկողայոսեան Մարկոսեանց, Վլադիկավկազի Երկրաչափական ուսումնարան, 1886 թ., 1200 ռ.:
 - 9 Քաղաքային հասարակական — Իսահակ Ստեփանեան Տէր Ստեփանեանց, Մոսկովայի համալսարան, 1887 թ., 1500 ռուբլի:
 - 10 Քաղաքային բաժանման ճարտարապետներ՝ Գոտգորտ Պաւել Վարլովիչ, Արտասահման, 1884 թ., 1400 ռ.:
 - 11 Նիկողայոս Եագուլով Փիթոյեզ — Մոսկովայի Քանդակագործութեան ուսումնարան, 1884 թ., 1400 ռ.:
- Ծանշ. — Այս 11 պաշտօնեաներից 9-ը հայ-լուսաւորչական են, երկուսը՝ լուսեռական:

Բացի վերոյիշեալներից՝ Քաղաքային Խորհրդարանում ու Քաղաքային Վար-

չութեան մէջ կան հետեւեալ պաշտօնեաները. — Խորհրդի ղեկանատան գործավար — 700 ռ., երկու գործավար — 2400 ռ. (միասին), մի աւագ հաշուապահ — 2100 ռ., երեք կրտսեր հաշուապահ — 2500 ռ., մի գանձապահ (կասիր) — 1500 ռ., երկու հաշուապահի օգնական — 1200 ռ., մի հաշուարար — 500 ռ., մի ղեկանապետ — 600 ռ., մի գծագրիչ — 600 ռ., մի կատարողական աստիճանաւոր — 600 ռ., մի ղեռնատակի՝ վերջինի մօտ — 200 ռուբլի:

* Առեկրտան Ոսրիանիւն

Չորս առևտր. վերականգու — 2880 ռ., մի՝ ձիաւոր շուկայի վերականգու — 600 ռ., հինգ՝ շուկայի վերականգու — 1800 ռ., գրագիրներ — 3400 ռ., գնահատող կոմիսիայի երեք անդամ — 3600 ռ., առևտրական պատգամաւորութիւն (գեպուտացիայ) — 1107 ռ., երկու քաղաքային գնահատող — 300 ռ., մի փաստաբան — 2400 ռ., մի փաստաբանի օգնական —

600 ռ., գնահատական սենեակի (կամերայ) պահպանութիւնը—600, վարչութեան գրադարան—200 ռ., քաղաքային տուրքերի բւերոյի մի կոնտրոլեօր—1200 ռ., ութ թաղական գործակալ (ազենտ)—6400 ռ., 28 հարկահան (սքորշիկ)—7200 ռուբլի:

Թէ քաղաքային խորհրդի ու թէ վարչութեան վերայ եղած տարեկան ընդհանուր ծախքն է 70.955 ռուբլի:

* Քաղաքային խորհրդի նիստերը.

Քաղ. խորհրդի նիստերը նշանակուում են՝ կամ 1) Քաղաքադաշտի գանկութեամբ, կամ 2) նահանգապետի պահանջելովը, կամ, վերջապէս 3) ըստ ցանկութեան ոչ պակաս քան իրաւասունների մի հինգերորդ մասի: Քաղաքային եկամուտների ու ծախքերի ցուցակը քննելու և Քաղ. վարչութեան հաշուետուութեան համար պէտք է կաշանայ ոչ պակաս քան երկու նիստ՝ տարուայ ընթացքում, խորհրդի որոշած ժամանակամիջոցներում, նահանգապետի վաւերացմամբ:

Խորհրդի նիստերը կաշանում են հրապարակաւ: Հասարակութիւնը իրաւաւուններից առանձնացած է լինում:

* Բնակիչները

Ըստ միօրեայ ժողովրդագրութեան Թիֆլիսը 1876 թ.ին ունէր 104.024 բնակիչ (այժմ մօտ 110.000):

Արական սեռ—66.147 } 104.024:
Իգական սեռ—37.877 }

Ըստ ազգութեան

Ռուս—30.813, հայ—37.610, վրացի—22.156, թիւրք—2.310, հրէայ—1.145, գերմանացի—2.005, այլ և այլ—7.985:

Ըստ դասանութեան

Յուդադաւան—52.392, Հայադաւան—36.611, Ազանդաւորներ—1696, Հռոմ. կաթոլիկ—3698, Լուտեր. ու Բողոքական—2.176, Մահմետական—4.337, Մովսիսական—1.276:

* Եկեղեցիք, մենաստ. ու աղօթատեղիք

Յունագաւանները—37, Հայագաւանները—27, Կաթողիկէները—2, Լուտեր. և Բողոքականները—2, Մանւոտականները—2, Մովսիսականները—2:

* Կանոններ բնակիչների համար.

§ 1. Բոլոր նոր շինութեան, վերանորոգութեան, գլխաւոր կարկատանքի, նոյնպէս և փողոցի վերայ գտնուած շինութեան քանդելու, ինչպէս և առհասարակ բոլոր սալաշատակների և փողոցների ու մայրերի (տրոտուարների) վերայ տեղի ունենալիք կառուցման համար՝ շինութեան տէրը պէտք է թոյլտուութիւն խնդրի Քաղաքային Վարչութիւնից:

§ 2. Քաղ. Վարչութեան թոյլտուութիւնը չէ պահանջուում կողերը նորից ծածկելու, փողոցի վերայ չգտնուող պատերը սուաղելու, փողոցի վերայ չգտնուող պարիսպների ու սենեակների ներքին կարկատաններն ու նորոգութիւնն անելու համար:

§. 3. Զինութեանց մասին թոյլտուութիւն խնդրելու խնդրագրերում նշանակուելու են՝ 1) շինութեան տիրոջ կոչումը, հայրանունը, ազգանունը և բնակութեան տեղը. 2) բաժանմունքը, թաղը, փողոցը և տան համարը. 3) թէ իսկապէս ինչ պէտք է շինուի, վերանորոգուի կամ կարկատուի:

§ 4. Զինութեան տէրը Քաղ. Վարչութեան հաստատած չափակագիծը (պլանը) կամ վկայականը (սկիզբետել'ստվո) ստանալուց չետոյ՝ պէտք է ներկայացնի այն տեղական ոստիկանական վարչութեանը, որ և նրա վերայ մակագրում է ներկայացնելու և գիրքը մուծելու ժամանակի մասին: Աշխատանքի սկիզբից՝ մինչև վերջը չափակագիծը կամ վկայականը՝ նրանց հետ կցուած բոլոր թղթերով պէտք է գտնուի շինութեան տեղը և անմիջապէս ներկայացուի քաղաքային ճարտարապետին կամ ոստիկանութեանը, երբ այդ վերջինները կը պահանջեն այն:

* Առեւտր. հաստատութիւնները 1886 թ.

ա) Նշանաւոր հաստատութիւնները

Տպարան—10, վրձնագրատուն—7, գր-
րավաճառանոց—9, գեղատուն—8, գե-
ղորէից խանութ—11, հիւրանոց—9, գր-
րասենեակ—33, դրամատուն—3, վեք-
սելնոյէ բիւրոյ—2, քարվանսարայ—8,
իջեան—52, լուսանկարչատուն—8, կա-
հաւորուած սենեակ—7, կրակի ապահո-
վութեան գործակալութիւն—18, գա-
ղանանոց—1:

Ընդ ամենը՝ 186

բ) Գործարան և Պահեստ

Ձողեգործարան—5, կաշիի գործա-
րան—25, Օղիի գործարան—3, սապոնի
գործարան—3, ալիւրի պահեստ—8, աղի
պահեստ—3, փայտի պահեստ—2, սպիր-
տի և օղիի պահեստ—10, ծխախոտի
պահեստ—12, մեղրամոմի պահեստ—6,
փոտոգենի պահեստ—6, գորգերի պա-

հեստ—29, արհեստական հանք. ջրերի
գործարան—11, աղիւսի գործարան—55.
Ընդամենը՝ 08

գ) Գործարան (հաստատութիւն)

Աօշկակարի—237, խարազի—82, դեր-
ձակի—213, ճօնի—84, ոսկերչի—30,
դարբնոց—92, անագողի—43, հիւսնի—
32, փականագործի—28, Զինագործի
—25, սղոցողի—24, ծածկոյթ շինողի
—20, խառատի—20, պաստառ կպցնո-
ղի—17, ժամագործի—17, նաղշքարի—
14, կազմարարի—10, տականագործի—
10, կառաշէնի—29, ներկարարի—17,
ատաղձագործի—49. Ընդամենը՝ 1094.

դ) Առեւտրական (հաստատութիւն)

Ձեռակերտ (մանուֆակտ.) ապրանք-
ների վաճ.—135, բոկալէյնի և կոլո-
նիալնի վաճ.—50, ոտնամանների—
33, ծխախոտի—23, ակնագործի—19,
ժամագործի—15, նորաձևութեան—14,
գլխարկավաճառի—13, դրամի—12,

լամպարների ու ազնիւ ամանեղենի—
12, դիւանական պիտույքների—12 պը-
ղնձեղենի—14, ընդ ամենը՝ 352.

է) Խառնուրդ

Մանրավաճառի—614, մսավաճառի—
167, նպարավաճառի—66, գալանտե-
րէյնի—54, քաքարավաճառի—39, ձրկ-
նավաճառի—35, զաղազի—27, կառշու-
եղենի—27. Ընդ ամենը՝ 1029.

զ) Ուրիշ արհեստներ

Փուռ—209, հացթուխ—58, ուտեստի
պաշարի—46, խոհանոց (կուխն.)—45,
հացի կրպակ—15, բուֆէթ—10. Ընդ
ամենը՝ 383

է) Ընդհանուր

Յքեսուն (դուքան)—258, գինետուն
—127, պանդոկ (տրակար)—109, ար-
բետուն (պիտ. դոմ)—83, գարեջրա-
տուն (պիլզնոյի)—52, ռեստորանի պոգ-

րեր—45, սրճատուն (կոֆէ-ռեստո-
րան)—22, հանքային ջրերի բուդկայ
—18. Ընդամենը՝ 714.

Մնացած առևտրական հաստատու-
թիւնները, որոնց տեսակը 160-ի է
հասնում, են թուով 1178: Ուրեմն ընդ
ամենը (4022+1178)=5200:

* Քաղաքային Ոստիկանութիւնը

1 Ոստիկանապետ (պոլիցէյմէյստէր),
բոլոր ռոճիկը—4200 ռ., 1 ոստիկանա-
պետի օգնական—2520 ռ., 1 ոստիկա-
նապետի դիւանատան կառավարիչ
(պրավիտէլ)—1260 ռ., սրա մէկ օգ-
նական՝ նոյն և հաշուապահ—780 ռ.,
1 գանձապետ—650 ռ., 3 սեղանապետ
(ստոլընաչալնիկ)—1950 ռ., սրանց 3
օգնական—1560 ռ., 1 ռեզիստրատոր՝
նոյն և էկզեկուտոր—455 ռ., 1 թարգ-
ման 520 ռ., 1 դիւանապետ—455 ռ.,
դիւանական պիտույքների, գրագիրնե-
րի և ուրիշ անտեսական ծախքերի հա-
մար—2200 ռ., ոստիկանապետի տրա-
մադրութեան ներքոյ 12 անուշիկ պա-

հապան (կոննի ստրաժնիկ) — 4800 ու. —

10 թաղական վերատեսուչ (պրիստավ) — 12550 ու., 10 օգնական վերատեսուչի — 9500 ու., 10 գործավար — 6500 ու., ղիւանական ծախքերի համար — 6000 ու.,

52 թաղական վերակացու (օկոլոտոչնի նազգիրատէլ) — 27.040 ու., 300 քաղաքապահ (պորոգովոյ) — 90.000 ու., 42 ծառայող (սլուժիտէլ) — 6960 ու. — Բոլոր գումարն է՝ 179.900 ուռւքլի:

* Ա ն շ ա ր ժ կ ա լ ու ա ծ ք ն ե ր ր

Քաղաքային անշարժ կալուածքների թիւն է 10.907, որից քաղաքապատկան՝ 1438, գումարը — 807.459 ու., արքունական՝ 263, գումարը — 7.010.517 ու., հոգևոր կառավարութեան՝ 161, գումարը — 2.571.268 ու., մասնաւոր անձանց՝ 9045, գումարը — 32.264.640 ու. Ընդհանուր գումարն է՝ 42.653.884 ու.:

1876 թ. միօրական ժողովրդագրութիւնից երևեցաւ, որ աղիւսաշէն տնէրը բոլոր շէնքերի 92% - են կազմում, իսկ փայտաշէնները՝ 8%:

* Քաղաքի բարեշինութիւնը

1) Փողոցների բարեշինութիւնը. — Փողոցների դեմոնտր մինչև 1877 թ. - ր սահմանափակում էր տարին մի անգամ 2000 քառակուսի սաժէն սալաչատակ (մոստովոյ) քարելովը: 1877 թ. - ին քարուած է 5934 քառ. սաժէն, իսկ 1881 - ին հասել է 12.000 քառ. սաժէնի:

Այժմ քարած փողոցների տարածութիւնն է 75.973 քառ. սաժէն, չքարածներից — 23.398 ք. ս., խճուղիներից — 21.215 քառ. սաժէն:

Մի քառակուսի սաժէն տարածութիւն քարելը նստում է 1 ու. 25 կոպէկ: Փողոցները քարւում են տանտէրերի հաշուով:

Փողոցները մաքրւում էին 45 մշակով, իսկ այժմ 130 մշակով:

2) Փողոցների լուսաւորելը. 1875 - ին, քաղաքային ինքնավարութեան կանոնները մտցնելու ժամանակ քաղաքը լուսաւորւում էր 825 լապտերով, որ 1882 - ին հասաւ 1875 - ի: Իսկ այժմ քաղաքի լապտերների թիւն է 1958, որոնցից իւրա-

քան վիւրի լոյսի ոյժը հաւասար է 6 մոմի լոյսի. ֆունտի մէջ 4 մոմ հաշուելով:

Լուսաւորութեան կանոնաւորութեան վերայ հակում են վարչութեան անդամները, իրաւասունները, քաղաքային ոստիկանութիւնը, վարչութեան գործակալները և առևտրական ոստիկանութեան ծառայողները:

Լապտերները լուսաւորում են ամսուայ մէջ 24 գիշեր: 1887 թ.ին փողոցների ռեմոնտը նստել է 28.019 ռ., մաքրելը—35.000 ռ. և ջրելը—14.785 ռ.:

* Հրէշ Խոմբէ

Ըստ կառավարչական մասին ոստիկանութեան հսկողութեան ներքոյ է գտնուում, իսկ ըստ տնտեսականին՝ քաղաքի հսկողութեան:

Հրէշ սայլախումբը (օբոդը) ոստիկանապետի հսկողութեամբ կառավարում է բրանտմէյստերը, որ ունի 60 ծառայող, 4 մեքենայ, 10 տակառ, 22 ձի, 2 կառք՝ ամէն պիտոյքներով: 1887-ին Հրէշ կոմանդայի վերայ ծախք է գնացել 15.350 ռուբլի:

* Թիֆլիսի ջրմուղը

ձինուած է 1887 թուականին:

Ջուրը բերուած է երկաթուղու գծի ուղղութեամբ, քաղաքից 10 վերստ հեռաւորութեան վերայ գտնուող Աւճալա գիւղից: Ջուրը բերւում է չորս ջրամբար (ռեզերվուար), որոնց մէջ բովանդակւում է 240.000 վեգրոյ, այսինքն՝ 12 ժամուայ ջրի պաշար:

Քաղաքային ջրմուղը բռնած ունի 31 վերստ տարածութիւն. ունի 20 ջրաբաշխական ծորակ՝ (կրան) թէ տակառով ու թէ ձեռքով կրելու համար, և 13 հատ՝ յատկապէս ձեռքով կրելու համար: 1½ րոպէսումը 25 վեգրոյ ջուր է տալիս: Իսկ օրական 480.000 վեգրոյ ջուր կարող է մատակարարել բնակիչներին:

Մի վեգրոյ ջուրն արժէ 1/4 կոպէկ: Իսկ եթէ 3 ամսուայ ընթացքում գործ կ'ածուի ոչ պակաս քան 5000 վեգրոյ ջուր ըստ ջրաչափի (փողոմետրի), այն մասնակ ջրի վեգրոն կ'արժենայ 1/3 կ.:

Ջրմուղը շինուած է Թիֆլիս քաղա-

քի 6% (օբլիգացիոնների) փոխառութեամբ 800.000 ռ. գումարի, որ պէտք է վճարուի շիջուցմամբ 23¹/₂ տարումը, տարին 2%-ից: Ջրմուղի շինելը բաղաքին նստել է 727.000 ռուբլի: Ջրմուղից ստանալիք տարեկան արդիւնքը հաշուած է 40.000 ռ., սակայն հազիւ թէ իրօք 30.000 ռուբլուց անցնի: Փողոցները ջրելու և հրդեհները հանգցրնելու համար ջրմուղի ցանցի վերայ կանգնած է 230 ծորակ, որոնցից նախելով հրդեհի հեռաւորութեանը, կարելի է ներդրծել կամ ուղղակի կոթերով, կամ տակառները լցնելով:

Քաղաքային վարչութեան կասսայում ծախւում են ջրի մարկաններ, որոնցից ոչ պակաս քան 5 ռուբլու առնողին 3% զիջում է լինում: Քաղաքի չրքաւոր բնակիչներին բոտ որոշման վարչութեան, իրաւունք է տրւում ձրբիաբար օգտուելու ջրաբաշխական ծորակներից, միայն ձեռքում գործածուելիք ամանով և վարչութեան տրած անվարձ մարկանները ներկայացրնելով:

Փողոցային ծորակներից ջուրը բաժանւում է՝ Նոյեմբերի 1-ից մինչև Փետրուարի 1-ը առաւօտեան 7 ժամից մինչև երեկոյեան 5 ժամը: Փետրուարի 1-ից մինչև Մայիսի 1-ը և Սեպտեմբերի 1-ից մինչև Նոյեմբերի 1-ը՝ առաւօտեան 6 ժամից մինչև երեկոյեան 6 ժամը: Մայիսի 1-ից մինչև Օգոստոսի 1-ը՝ առաւօտեան 5 ժամից մինչև երեկոյեան 8 ժամը: Վերջապէս Օգոստոսին՝ առաւօտեան 5 ժամից մինչև երեկոյեան 7 ժամը: Յունիսի կիսից մինչև Օգոստոսի կէսը ծորակները փակւում են ճաշից յետոյ 1 ժամից մինչև 3 ժամը: Դիշերով բոլոր ծորակները փակ են: Դիշերով հրդեհ եղած ժամանակը ուտիկանութիւնը բաց է անում հրդեհին մօտ եղած ծորակները:

Ամէն հաստատութիւն, բնկերութիւն կամ անձն, որ ցանկանում է իր բակը կամ տունը ջուր մտցնել, սրա մասին յայտարարութիւն (զաեաւլենիէ) է տալիս Քաղաքային վարչութեանը, և նրա մէջ պարտաւորւում է Ջրմուղի բոլոր կանոններին ենթարկուել: Յայտարա-

ընթացում են միայն անշարժ կալուածքների տէրերից. իսկ կապալառու կամ վարձող անձանցից այն դէպքում են ընդունւում, երբ ինքը տէրը դրա մասին գրաւոր համաձայնութիւն է տալիս: Յայտարարութիւն տալուց յետոյ կազմւում է թէ տնային ճիւղի իր բոլոր պատկանելիքներով շինելու գնի, և թէ ջրից առաջին կէս տարին օգտուելու հաշիւը:

Հրդեհի ժամանակ տնային ջրմուղների տէրերը պէտք է փակեն բոլոր ծորակները, բացի այն ծորակներից, որոնք ջուր են մատակարարում շոգեմեքենաներին. սակայն, երբ ոստիկանութիւնը պահանջի, ամէն տնային ջրմուղ իր բոլոր ծորակներով ու ջրամբարներով առանց անվարձ գործածուելու է նրան անվարձ գործածուելու:

* Ջրմուղի գները.

Փողոցային ջրաբաշխական ծորակներից ձեռքի ամանով կամ տակառով ջուր վերցնելու համար վեդրոյին վճարւում է

$\frac{1}{4}$ կոպէկ: Խոշոր կենդանիներ՝ այն է՝ ձի, եզ, գոմէշ, ուղտ՝ ջրելու համար՝ իւրաքանչիւրին 1 կոպէկ: Մանր կենդանիներ, այն է՝ ոչխար, այծ, խոզ, էշ ջրելու համար՝ իւրաքանչիւրին $\frac{1}{4}$ կոպէկ:

Ամէն մի՝ բնակութիւն ունեցող սենեակի համար, հաշուելով դրանց թւումը նաեւ խոհանոցները, «արեւ» վճարւում է 2 ռ. 75 կոպէկ: ջրամաքուր արտաքնոցի (վատերկրոգէտի) համար—4 ռ., պիսսուարի համար—2 ռ., լոգարանի (վաննայի) համար—10 ռ.:

Իսկ եթէ ջուրը տարուած է ոչ թէ ամէն սենեակ, այլ միայն բակը, այն ժամանակ վարձը հաշոււում է սենեակներով:

Թէ առաջին ու թէ երկրորդ դէպքում, բացի սենեկային վարձից, վրձարւում է առանձին. իւրաքանչիւր խոշոր անասունի համար՝ 3 ռ., կառքի իւրաքանչիւր անիւի համար՝ 1 ռ. 50 կոպ., այգիի կամ բակի իւրաքանչիւր քառակուսի սաժէն տարածութիւնը ջրելու համար՝ 30 կոպ., ջերմանոցը

(օրանժերէյի) ջրելու համար՝ 80 կոպ.։
Տներէ առաջը մայթերն ու փողոց-
ները ջրելու համար ա) տնային ջրմու-
ղի ծորակից—իւրաքանչիւր քառ. սա-
ծէնի համար՝ 80 կոպէկ. բ) փողոցա-
յին հրէջ ծորակներից—քարած փողո-
ցի ու մայթերի մի քառակուսի սաժե-
նի համար՝ 40 կոպէկ. խճած բայց չը-
քարած փողոցների 1 քառ. սաժ.—50
կոպէկ։

Վարձը վճարուում է իւրաքանչիւր կէս
տարուանը սկզբից, այսինքն Յունու-
արի 1-ից մինչև 8-ը և Յուլիսի 1-ից մին-
չև 8-ը։

* ՀՐՈՒՈՂ ՓՈՂՈՅՆԵՐԸ

ա) Կուր գէղի շախմատներ

1. Վոկզալնի շոսէն—237 սաժէն, 2.
Ելիսավետինսկայա փողոցի մասները—
364 սաժ., 3 Սաղովայայ—115 սաժ., 4
Միխայիլովսկայա—1242 ս., 5 Կիրոգ-
նայա—172 ս., 6 Պետկովսկայա—278 ս.,
7 Արսենալեան խճուղին—405 ս., 8 Լա-

զարեվսկայա—293 ս., 9 Կախետին-
սկայա—733 ս., 10 Մոստովայա—57 ս.,
11 Միխայիլովեան կամուրջ—155 սաժ.
—Ընդ. ամենը՝ 4353 սաժէն։

բ) Կուր գէղի շախմատներ

1 Վերայի կամրջի զառիվայրը—263,
2 Օլգինսկայա—297, 3 Գոլովինսկի
պրոսպեկտ—529, 4 Դվորցովայա—131,
5 Երևանեան հրապարակը—38, 6 Ար-
մեանսկի Բազարը—216, 7 Սիոնսկայա—
83, 8 Սոլովակսկայա—116, 9 Վորոն-
ցովսկայա—201, 10 Բարեատինսկայա,
Մատատովսկայա և դէպի կամուրջը—
206, 11 Բարոնովսկայա — 106.—Ընդ-
ամենը՝ 2187 սաժէն։

* Քաղաքային Բաժարանը (Լէճէնիյա),

Որ հիմնուած է 1867-ի Հոկտեմբերի
13-ին՝ երթեւեկ հիւանդների համար
Թիֆլիսի քաղաքացիների միջոցներով
ի յիշատակ 1866-ի Ապրիլի 4-ի։

Բնութագրական հատկություններ

§ 1. Քաղաքային բնութարանը հիմնուած է նրանում երթևեկող բոլոր հիւանդներին՝ առանց խտրութեան հասակի, կրօնքի ու սեռի, բժշկական օգնութիւն տալու համար:

§ 2. Բնութարանը պահելու գումարները ամէն տարի նշանակուած են Քաղաքային խորհրդից:

§ 3. Քաղ. բնութարանը բաղկացած է երկու բաժանմունքից՝ արական և իգական: Վերջինում ընդունուած են նա և երկու սեռի փոքրահասակ մանուկներ:

§ 4. Բնութարանը ունի մի փոքրիկ գեղատուն, որտեղ գտնուած են արագ օգնութիւն հասցնելու անհրաժեշտ գեղաջրերը (մեքիկամենտները):

§ 5. Բնութարանը բաց է ամէն օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 12 ժամը: 8—10 ժամը հիւանդ տղամարդկանց, և 10—12-ը՝ հիւանդ կանանց համար: Այդ միջոցներին բնութարանում մշտապէս գտնուում է երկու բժիշկ:

§ 6. Բնութարան երթևեկող հիւանդները երկու տեսակ են՝ վճարող ու չվճարող:

ա) Չեն վճարում չբաւոր հիւանդները ոչ բժշկական խորհրդի և ոչ էլ կարևոր դէպքում՝ դեղորայքի համար:

բ) Ուրիշ ամէն մարդ բժշկական խորհրդի համար վճարում է երեսուց կոպէկ: Իսկ շուտափոյթ օգնութիւն ստացող հիւանդները ոչինչ չեն վճարում:

§ 7. Ամէն հիւանդ, որ առաջին անգամն է գնում բնութարանը, ամենից առաջ պէտք է դիմի տեղւոյն գործավարին, որ նշանակուած ժամերին պէտք է գտնուի ընդհանուր ընդունարանում, և եթէ նա ազատ է խորհրդի համար 30 կոպէկ վճարելուց, պէտք է ներկայացնի գործավարին իր բնութարանը անվարձ մտնելու տոմսակը: Իսկ եթէ չունի այդ տոմսակը, այն ժամանակ պէտք է վրճարի որոշած վարձը և ապա ստանայ վշտաթերթը (սխորբնի լիստ): Այս թերթի վերայ գործավարը նշանակում է աչքելուի անունը, ազգանունը, կոչումը, տարիքը և պարագմունքը, նոյն-

պէս և թէ նա ներկայացրել է որոշած վարձը կամ անվարձ տոմսակը: Աշտաթերթը տալուց չետոյ անվարձ տոմսակը չէ վերադարձուում ացելուին:

§ 8. Աշտաթերթ նտացող հիւանդը ներկայանում է բժշկին, որին և ներկայացնում է սոյն թերթը՝ վերան հիւանդութեան պատմութիւնը գրելու համար:

§ 9. Աշտաթերթը չէ վերադարձուում հիւանդին. նրա փոխանակ անվարձ հիւանդներին նրա համարով մի մարկայ է տրուում՝ երթեկուծիւնը շարունակելու համար, իսկ վճարող հիւանդներին ամէն անգամ անդորրագիր է տրուում 36 կոպէկը վճարած լինելու մասին: Գնալով բուժարան՝ հիւանդները ամէն անգամ պէտք է ներկայացնեն գործավարին մարկան կամ վերջին անդորրագիրը. իսկ առողջանալուց չետոյ անվարձ հիւանդները մարկաները թողնում են բուժարանում:

§ 10. Դեղը ձրիաբար ստանալու իրաւունք ունեցող հիւանդի համար բժշկը բլանկի վերայ գրում է պատուէրը

(ռեցեպտը) և չանձնում նրան, բացառելով թէ իսկապէս որ դեղատոնից է նա կարող դեղ ստանալ:

Հարկաւոր դէպքում, առանձին դրժուար հիւանդութեանց ժամանակ, եթէ հիւանդը օպերացիայից չետոյ աշտաթափուի կամ նրանից արիւն հոսի, և այլն, Բուժարանը կարող է մի քանի ժամ պատուարան ու հանգիստ տալ նրան, տալով մի և նոյն ժամանակ և իր դեղորայքը:

§ 11. Հիւանդները, բացի անչետածը գելի դէպքերում, բժշկի մօտ հերթով են բնդունւում. հերթի վերայ հսկում է գործավարը:

Անվճար տոմսակը տրուում է չքաւոր հիւանդներին առանց որ և իցէ ձեւակաւութեան կամ Կովկասեան Բժշկական Ընկերութիւնից, կամ Բուժարանի տեսչից, կամ բուժող բժշկից և կամ ԹԻՖլիսի Քաղաքային Արքուշիւնից:

Բուժարանում կան՝ մանկաբարձ կին, ֆելդշերներ և տղայ ու կին ծառայողներ (պրիսուգայ):

Բուժարանը ունի երկու բաժան-

մունք՝ բոլոր անհրաժեշտ յարմարու-
թիւններով. առաջինը խարբուխումը,
հաղանիքների փողոցում, խալաթովի
տանը, իսկ երկրորդը՝ Հաւաքարում,
Արասնի Պլոշչադի վերայ, Դինգել՝շտե-
տի տանը:

* Ամսոնց Հիւանդանոց

Քաղաքային Խորհուրդը ի Տէր հան-
գուցեալ Աղեքսանդր Բ. Թադաւոր կալ-
սեր յիշատակի համար քաղաքի Նաւթ-
լուղ կոչուած Թաղում 1887 թ. Յուլիսի
մէկից հիմնեց ու բաց արեց 30 մահ-
ճակալ ունեցող հիւանդանոց «Հիւան-
դանոց ի յիշատակ Աղեքսանդր Բ. Կալ-
սեր» անունով, որ պահպանուում է քա-
ղաքի միջոցներով ու մասնաւոր նու-
իրատուութեանց գրամագլխից ստանա-
լիք տոկոսներով: Հիւանդանոցի վեհայ
տարին ծախք է վնասում 8445 ռուբլի:
Հիւանդանոցի համար ամսական վճարն
է 10 ռ.: Չբաւորները բժշկուում են
ծրիաբար:

* Թիֆլիսի Կարգաներին
Հաւաքի Կուսած Խորհուրդները.

1. Թիֆլիսի Սրիորդական Գիմնազի-
ոնին 1875 թուականից քաղաքը
տալիս է տարին 1500 ռուբլի:
2. Ս. Նունէի Կպր.—1875-ից՝ 442 ռ:
3. Բարեգործական Ընկերութեան ձրի
ուսումնական ուսումնարաններին
—1875-ից՝ 600 ռուբլի:
4. Թիֆլիսի Սրիորդական Պոպովնա-
զիային—1875-ից՝ 1500 ռուբլի:
5. Թիֆլիսի Մանկաբարձական Աեմա-
րանին—1876-ից՝ 600 ռուբլի:
6. Թիֆլիսի Երաժշտական Ուսումնա-
րանին—1882-ից՝ 1200 ռուբլի:
7. Թիֆլիսի Ռէալական Ուսումնարանի
ուսումնաւարտ աշակերտներին՝
բարձր կրթութիւն ստանալու հա-
մար ճանապարհածախքի—1883-ից՝
400 ռուբլի:
Ընդ ամենը՝ 6242 ռուբլի:

Քաղաքային տնտեսություն

Քաղաքը 1881 թվականից իր միջոցներով պահում է 7 ուսումնարան, որոնց վերայ տարեկան ծախք է գնում ընդ ամենը 11.283 ռուբլի:

1. Առկիայի Հայոց ուսումնարանին — 1120 ռուբլի:
2. Առկիայի Վրաց ուսումնարանին — 1090 ռուբլի:
3. Հալաբարի Ռուսաց ուսումնարանին — 1090 ռուբլի:
4. Հալաբարի Հայոց ուսումնարանին — 950 ռուբլի:
5. Խարբուխի Հայոց ուսումնարանին — 1520 ռ.:
6. Դաւիթովեան Վրաց ուս. — 1540 ռ.:
7. Վերայի Ռուսաց ուսումնարանին — 1540 ռ.:

Թիֆլիսի Արհեստավարաց ուսումնարանին — 31.500 ռուբլի:

Օրիորդաց Արհեստանոցին — 5000 ռ.:

Թիֆլիսի բանտին, որի շտապուհ մտնում են ընդ ամենը 25 ծառայող, տարեկան 3860 ռ. ռոճկով, 1875 թվականից քաղաքը իր եկամուտներից Բարձրագույն հրամանով տալիս է 1260 ռ.:

* Քաղաքի մասեր 1888 թ.-ին.

1. Քաղաքային հասարակական կալուածքներից — 143.120 ռուբլի:
 2. Վարձու տուած տեղերից — 32.307 ռ.:
 3. Անշարժ կալքերի գնահատեալ հարկը — 244.342 ռուբլի:
 4. Առևտրական և պարագմանց տուրքերից — 67.714 ռուբլի:
 5. Նօտարական ակտերից, կշիռներ ու չափեր դրոշմելուց, հրապարակական անուրդներից — 9419 ռուբլի:
 6. Այլապլ եկամուտներ — 33.373 ռ.:
 7. Դրամական շրջանառութիւնից — 26.400 ռուբլի:
- Ընդ ամենը՝ 556.675 ռուբլի:

Ծ ա խ ը

1. Քաղաքային Վարչութեան պահպանութիւնը — 70.955 ռուբլի:
2. Քաղաքային Ոստիկանութեան — 80.070 ռուբլի.:
3. Քժշկական մասնի պահպանութիւնը — 7260 ռուբլի:

4. Նահանգական բանտի պահպանութիւնը—5.580 ռուբլի:
 5. Յաւելեալ ռոճիկներ ու կենսաթոշակներ—9617 ռուբլի:
 6. Քաղաքային կալքերի պահպանութիւնը—41.124 ռուբլի:
 7. Քաղ. բարեշինութ.—119.863 ռ.:
 8. Քաղաքային գալոցների պահպանութիւնը 45.783 ռուբլի:
 9. Զինուորականաց բնակարանների վարձ—49.445 ռուբլի:
 10. Նպաստներ այլ և այլ հաստատութեանց—11.557 ռուբլի:
 11. Այլևայլ ծախքեր—15.785 ռուբլի:
 12. Փոխառութեանց հատուցումներ—165.142 ռուբլի:
- Ընդ ամենը՝ 631.181 ռուբլի:

* Քաղաքային Վարչութեան բերանը (բեքանը).

Հրատարակուած է „Թիֆլիսի Քաղ. Վարչ. Լուրերը“, որ բաղկանում է տարին երկու հատորից: Նրանցից մեկում պարունակուած են Քաղ. խորհրդին ներկայացուելիք Զեկուցումները

(Դոկլադները), միւսում—խորհրդի նիստերի Օրագրութիւնները:

„Լուրերը“ տպւում է „Новое Обозрѣніе“ անունով մասնաւոր լրագրում, որ ամէն օր իր 4-րդ երեսում Վարչութիւնից ուղարկուած երկու էջ նիւթ է գետեղում: Նիւթի շատութեան դէպքում այդ տեղեկութիւնները տպւում են in—8° թերթով, և 300 օրինակ ուղարկուած է Վարչութեանը՝ պ.պ. Իրաւասուններին հասցնելու համար: Իւրաքանչիւր տարի կազմում է երկու հատոր գրուածք՝ բաղկացած 40 տպագրական թերթից:

Այս հրատարակութիւնը քաղաքին նստում է 2000 ռուբլի: Հրատարակութիւնը սկսուել է 1884 թուականից: Սրանով հնարաւոր է լինում երկու նրապատակի հասնել. Իրաւասունները իր ժամանակին ծանօթանում են իրանց քննութեանը ենթարկուելիք Զեկուցումներին, հասարակութիւնը ծանօթանում է Քաղ. Վարչութ. գործունէութեանը իսկական դոկումենտներով:

* Յայտարարութեանց սլոնէքը

Առ ալժժ քաղաքումս միայն 50 հատ չափարարութեան սլոնէք կա: Ամէն չափարարութիւնից 50 օրինակ կպցնելու համար առնուած է:—

2 օր	Փ ա ժ ա ն ա կ ա մ ի ջ ո ց ն ե ր					
	1 օր	3 օր	1 շաբ.	1 շաբ.	6 շաբ.	1 ամիս
Բայրէքէ 1/1	1 ո.	2.50	5. —	10. —	25. —	40. —
1/2	—50	1.25	2.50	5. —	12.50	20. —
1/4	—25	—65	1.25	2.50	6.25	10. —
1/8	—15	—35	—65	1.25	3.15	5. —
1/16	—10	—20	—35	—65	1.60	2.50

Հասարակական Գրադարան

Բայ է՝

Ապրիլի 1-ից մինչև Հոկտեմբերի 1-ը
2—6 ժամը:
Հոկտեմբերի 1-ից մինչև Ապրիլի 1-ը
12—5 ժամը:
Քաջի կիրակի ու առն օրերից:
Մոտաքը ձրի է:

Կովտոնեան Թանգարան

Բայ է՝

Երեքշաբթի, Ուրբաթ և Կիրակի օրերը. 10—3 ժամը:
Մոտաքը 20 կոպէկ է:

* ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Յաֆուր Թիֆլիսի Հայ Հոգևորականաց
Ապահովութեան Գանչարանի.

Որոշիչ.

- 1883—1. Գաբրիէլ Տ. Ղուկասեանց . 100
1885—2. Թադէոս քահ. Խոջաշէ-
նիաթեանց՝ իր հանգուցեալ
կնոջ ու որդու յիշատակին . . 100
” —3. Ս. Լուսաւորչի տօնին
(մտին ի վիրապն) քաղաքիս բո-
լորը եկեղեցեաց մէջ ժողո-
վուած գանձանակադրամը . . 224
” —4. Բժիշկ Խաչատուր Տէր
Ղազարեան Դաւթեանց՝ իր
աներոջ՝ Գրիգոր Ղիոյեանցի յի-
շատակին 300
1886—5. Բժ. Աւետիք Բաբայեանց
իր աներոջ՝ Գէորգ Բալինդու-
րեանցի յիշատակին 100
” —6. Գէորգ Մարտիրոսեան Ծո-
վիանեանցի ժառանգներէց . . 200
” —7. Սպրիդոն Պապովեանցից . 300
” —8. Ներսէս քահանայ Ղամա-
զեանցից 100

- 1887—9. Գէորգ Փուղինեանցից . 100
” —10. Միքայէլ Ալիսանեանցի
ժառանգներէց 300
” —11. Ալեքսիանոս Ջանջուղա-
զեանցից 100
1888—12. Մոսէս Իզմիրեանցից . 100
” —13. Նիկողայոս Տէր Յակո-
բեանցի ժառանգներէց 200
” —14. Ս. Լուսաւորչի տօնին
(մտին ի վիրապն) քաղաքիս բո-
լոր եկեղեցեաց մէջ ժողովուած
գանձանակադրամը 118
Ուրեմն, 1883 թուականից մինչև
1888 թ. ի Նոյեմբեր ամիսը քաղաքիս
հայ հոգևորականաց ապահովութեան
Գանձարանը ստացել է ընդ ամենը
2342 ուրբլի նուէր:

Տարին մի անգամ, Ամենայն Սրբոց
տօնին Թիֆլիսի Վանաց Ս. Աստու-
ածածին եկեղեցում, քաղաքի բոլոր հո-
գևորականաց ներկայութեամբ Ս. Պա-
տարագ է մատուցուում բոլոր նուիրա-
տու հանգուցեանցերի հոգևոյ փրկու-
թեան համար և հանդիսաւոր հոգեհան-
գիստ կատարուում:

Գլխի.— Իմաստուն Պրուտարքոսը սաստիկ յանդիմանութիւն է կարգում Լիկուրգոսին, որ սա ոչնչացրեց խաղողաբեր այգիները այն նպատակով, որ իր հպատակները արբեցողութեան անձնատուր չլինեն: „Աւելի լաւ կլինէր, ասում է նա, եթէ ջրային յաւերժահարսներին օգնութեան հրաւիրէին“, այսինքն՝ եթէ դինին ջրախառն խմէին, որ շատ բնօրէնութիւն էր հին ժամանակներում: Յունաստանում, մանաւանդ Աթենքի մէջ, գինին երեք, չորս, մինչ հինգ անգամ աւելի ջրախառն էին խմում:

2է կարելի չհամաձայնել, որ գինու չափաւոր գործածութիւնը շատ դէպքերում անտարակուսելի օգուտներ է բերում: Ամենից շատ նա օգտակար է ծեր մարդկանց, որոնց կազմութեամբ կազդուրում է, կանոնաւորելով արեան շրջանառութիւնը, գրգռելով մկանունքների գործունէութիւնը: Ի զուրջէ որ գինին „ծերութեան կաթն“ են կոչում: Գինին շատ օգտակար է չափահաս մարդկանց, որոնք զբաղուած

են դժուարատար աշխատանքներով: Ընդհակառակն, նա վնասակար է պատանիներին, որոնց մատաղ ուժերը գրգռեցուցիչ միջոցների կարօտ չեն:

Ոգէշից Ըմէշի.— Ոգելից բմպելիքներն ի չարը գործ գնելը մարդուս վերայ մահացնող ազդեցութիւն ունի: Նա խանգարում է առողջութիւնը, փչացնում է ստամոքսը, փշրում է կամքը և տանում է դէպի ճուլութիւն, որ մայրն է ամենայն չարութեան: Նա հարուածում է ուղեղը և գոյութեան պատճառ դառնում: Չափից դուրս խմելը կապում է ախորժակը, պատճառ է դառնում քիչ ուտելու և կերածը անկանոն մարսելու, որի հետևանքն է մարմնի նիւարանալը:

Վան մարդիկ, որոնք ընդհակառակըն, խմելուց զիրանում են. այդ նրանից է պատահում, որ օդին կամ սպիրտը բռնում է արեան թթուածնի տեղը, որի յատկութիւնն է մարմնի մէջ հաւաքուած կերակրի իւղային մասները հեռացնելը: Թթուածին չեղած ժամանակը մարդս ամբարում է մի աւել-

զորդ բեռ, որ իջ թէ առողջութեան նշան է, ալ կերածը իւրացնելու անկարողութեան կամ հիւանդութեան հետեւանք: Այնուհետեւ ճարպը կամ իւղացին մասները հետզհետէ տարածուած են գործարանների մէջ, ինչպէս թոքերի, սրտի նեարդերի մէջ, խանգարում են նրանց գործողութիւնը և ջրացին հիւանդութեանց պատճառ դառնում:

Ոգելից ըմպելիքները աւելի ներգործում են նեարդերի ու գլխի ուղեղի վերայ, որից առաջ է գալիս խելքի պակասութիւն, յիշողութեան կորուստ, ձեռքերի դող, զառանցանք, ուշաթափութիւն, կաթուած և խելագարութիւն:

Ուշադրողութեան արժանի է նա և ոգելից ըմպելիքների գործածութեան ժամանակը: Ըստ փոսնգաւոր է, օրինակ, անօթի օղի խմելը: Գատարկ ստամոքսը աւելի արագութեամբ է քնդունում իր մէջ սպիրտի թոյնը, և աչդ գրգռող ըմպելիքը ազատօրէն ներգործում է գատարկ գործարանի պատերի վերայ:

Թէ կեանքի վերայ ինչ մեծ ներգործութիւն ունին ոգելից ըմպելիքները, հաշուած են, որ Անգլիայում տարին 50 հազար հոգի է մեռնում գրանից, Միացեալ Նահանգներում՝ 37 հազար, Ռուսիայում՝ 100 հազար: Արդէն վաղուց հաստատուած է, որ խենթութիւնն ու խելքի տկարութիւնները մեծ մասամբ առաջ են գալիս ոգելից ըմպելիքների չափազանց գործածութիւնից: Օրինակ. Անգլիայում խելագարների կէսը, իսկ Փռանսիայում $\frac{1}{5}$ -ը արբեցողներ են: Արբեցութիւնից անձնասպանութիւն դարձին էլ հետզհետէ շատանում է: Վեննայում, Նիւ-Եօրքում ու Լոնդոնում 160—175-ից մէկը, իսկ Զվեցիայում ու Փարիզում 60—70 անձնասպանութիւններից մէկը արբեցողութիւնից է: Անգլիայում բրէական չանցաւորների $\frac{3}{4}$ -ը արբեցողներ են:

* 2. Զարժողութեան

Զարժողութեան ամենապարզ, ամենաբնական կերպը ոտքով զբօսնելն է:

Նա մարմնի պինդ ու ջրային մասների մէջ բարերար հաւասարակշռութիւն է պահպանում, գրգռում է ակտիւակը, դիւրացնում է մարսողութիւնը: Մի անգամ Սոկրատէսը արագ քայլերով ճեմում էր իր տան առաջը, և երբ բարեկամներն իր մէկը հարցրեց նրան թէ ինչ է անում, նա պատասխանեց. «Ճաշիս համար համեմ եմ պատրաստում»:

Ոտքով զբօսները նրանով ևս օգտակար է, որ միջոց է տալիս մտաւոր ընդունակութիւնները կրթելու և մի և նոյն ժամանակ միտքն ու երևակայութիւնը զբաղեցնում է առարկաների բազմակերպ երևոյթով: Ոտքով զբօսելն օգտակար է ամէն հասակի, մանաւանդ երեխաների ու ծերերի համար: Երեխաներին նրանով է օգտակար, որ նպաստում է մարմնի ու հասակի զարգանալուն, ծերերին նրանով, որ գրգռում է գործարանների տկարացած ուժերն ու կենսական տաքութիւնը:

Տարիքն առած մարդիկ, մի անգլիացի բժշկի ասելովը, պարտական են

նոյն ջերմեռանգութեամբ ոտքով զբօսել, իբր թէ դա մի կրօնական արարողութիւն լինէր: Խոր ծերութեան հասած մարդկանց մեծագոյն մասը սովորութիւն են ունեցել ամէն օր ոտքով զբօսներու: Այն ծերունիները, որոնք իրանց անշարժութեան են դատապարտել, պէտք է պատրաստ լինին շուտով մեռնելու:

Առողջապահական տեսակետից ամենաօգտակարը վաղ առաւօտեան մաքուր օդի մէջ զբօսներն է, և, եթէ կարելի է, քաղաքից դուրս: Պէտք է ընտրել բարձրադիր, և ոչ թէ ցած ու խոնաւ տեղեր: Գիշերային քնից յետոյ կատարուող զբօսանքը, Հիպպոկրատեսի ու այլ բնաբանների կարծիքով բարերար ազդեցութիւն ունի կազմուածքի վերայ: Առողջեան օդը այն պատճառով է աւելի մաքուր ու առողջարար, որ գոյները արևի ճառագայթների ազդեցութեամբ դուրս են տալիս թթուածնի մի մեծ քանակութիւն, թթուածնի՝ որ չափազանց կարևոր է մարդու կազմուածքի համար:— Կայ և զբօսանքի մի

այլ եղանակը, այն է ձիով ման գալը, որ բնաբանները ամենաօգտակար առողջապահական միջոցների կարգն են դասում: Մի անուանի հողանկարի բրժիշկ այն աստիճան էր սիրում ձիով ման գալը, որ իր հիւանդներին էլ ձի հեծած էր քնդուներում ու խորհուրդներ տալիս: Սակայն ձիով զբօսներ վնասակար է այն մարդկանց համար, որոնք բռնուած են այլ և այլ տեղողական հիււանդութիւններով և վատուցծ ու դիւրագրգիւ բնաւորութիւն ունին:

* 3. Ք « - 7 Շ.

Պիշերը պէտք է քնել. սա մի օրէնք է, որ կարելի չէ զանց առնել՝ առանց պատժուելու: Պիշերը արթուն մնայլ և ցերեկը քուն վիճելը առողջութեանը շատ վնասակար է: Ըեղուելով բնութեան օրէնքներից, մենք գիտակցաբար կարճացնում ենք մեր կեանքը: Մանաւանդ գիշերները մարդ չպէտք է պարասի մտաւոր աշխատանքներով: Զատ գիտնականներ ու հեղինակներ

մեռան ժամանակից սուաջ, այն պատճառով, որ գիշերները ցարապում էին: Նրանք, որոնք գիշերները անքուն են անց կացնում և միայն արշալուսին են անկողին մտնում, ոչ միայն խանգարում են իրանց առողջութիւնը, այլ և զրկում են իրանց առաւօտեան ժամերից, որ ամենագեղեցիկն են համարւում ամբողջ օրուայ մէջ:

Թէ քանի ժամ է անհրաժեշտ քնել մարդուս, ճիշտ չէ կարելի որոշել: Ո՛րչափ աւելի երիտասարդ է նա, այնչափ աւելի պէտք ունի հանգստութեան: Վանայք քնդհանրապէս առաւել երկար պէտք է քնեն, քան տղամարդիկ: Պարարտ մարդիկ պէտք է բաւականանան կարճատե քնով. քնդհակառակն վատուցծ ու ջղալին մարդիկ աւելի երկար պէտք է քնեն, որովհետեւ, ինչպէս նրկատում է Հիպպոկրատէսը՝ «Քունը կակղացնում է արմինը, իսկ արթնութիւնը չորացնում»: Չափազանց երկարատե քունը, այն է՝ ութ ժամից աւելին, միանգամայն վնասակար է, ինչպէս ասում է Պլատոնը, «Թէ մարմին

ու թէ հոգուն: Եւ թանձրացնում է արիւնը, և պահելով ուղեղը անգործութեան կապանքների մէջ, բթացնում է մտաւոր ընդունակութիւնները: Մարդկային կազմուածքը քնի ժամանակն էլ է շարունակում իր աշխատանքը. ներքին գործարանները գործում են անդադար, առանց չողնելու. այդ միջոցին պէտք աշխատել թոքերին առատ օդ հասցնել: Այս պատճառով քնելու համար որոշուած սենեակը պէտք է ընդարձակ լինի, և օդը նորոգելու համար հարկաւր չարմարութիւններն ունենայ:

Անկողինը կարեւոր դեր է խաղում տնային առողջապահութեան մէջ, որովհետեւ մեր կեանքի մի երրորդ մասը նրա մէջ ենք անց կացնում: Ըստ կակուղ անկողինները վնասակար են երիտասարդ ու գէր մարդկանց: Կանտը փափուկ փետուրներով լցրած անկողինը „հիւանդութեանց բոյն“ է կոչում: Բնաբանները հաստատում են, որ խոր ծերութեան հասած մարդկանցից ոչ մէկը այդպիսի անկողնում չէ

եղել պառկելիս: Մեր մարմնի տաքութիւնը քնելու ժամանակ կէս աստիճան ըստ Ռէօմիւրի ջերմաչափի ցած է իջնում. այս պատճառով մարդ գիշերն աւելի տաք պէտք է պահի իրան, քան ցերեկը:

* 4. Սրտու

Ստնտու կիներ, որ կաթն է ջամբում իր նորածին մանկանը, պէտք է չափաւոր կերպով իր տնային գործերով էլ պարապի: Անգործութիւնը ստնտու կնոջ համար ամենաախտաւար բանն է, որովհետեւ անգործութիւնից կաթնի լաւ յատկութիւնները փոխւում են ու մանկանը վնասում: Սաստիկ գործերով զբաղուած ստնտուն՝ իր նորածին մանկիկը ուրիշ ստնտուի յանձնելու փոխանակ, լաւ կ'անի որ իրան մի օգնական ընտրի: Մայրը սիրով պէտք է ծիծ տալ իր երեխային, որովհետեւ սէրը օգնում է կաթնի առատանալուն: Ստնտու մայրը պէտք է չափաւոր լինի կերութեան մէջ, և ոչ թէ իր ստամոքսը անմարսելի կերակուրնե-

ըով ծանրաբեռնի: Ո՛րչափ կարելի է, երկար ժամանակ ազատ օդի մէջ պէտք է լինի, և մի և նոյն ժամանակ աչնալէս պէտք է հագնուի, որ եղանակի փոփոխութեան մնասակար ազդեցութիւննից ազատ պահի իրան:

Մանգաբերութիւննից յետոյ, առաջին շաբաթները ստնտու կիներ շատ զգուշ պէտք է լինի կերակուրներ գործածելու: Ընչքան կարելի է, գիւրամարս կերակուրներ պէտք է ուտի: Մի և նոյն կերակուրը երկար ժամանակ չպէտք է գործածի, ալ պէտք է փոփոխի: Աերակուրը պէտք է բազկացած լինի մսից ու բուսականներից: Աթօր, հաւկիթը և դրանցից պատրաստած կերակուրները, հացը, կարագը, օսլայ ու շաքար պարունակող բուսականները, խորոված ու տապակած միսը, արգանակը — *սգաստ* են ստնտու մօրը: Ամենալաւ ըմպելիքը, անկասկած, մաքուր ջուրն է. կարելի է խմել նոյնպէս՝ շաքարաջուր, թոյլ պատրաստած սուրճ ու թէյ՝ շատ կաթնով: Գինին պէտք է ջրախառն գործածել, ապա

թէ ի՞նչ՝ նորածինը տաքութիւն է ստանում և անհանգիստ լինում: Խմորուող ու ածխածութու արտադրող, փրփրաւորուող ըմպելիքները՝ գելտերի և սոդային ջրերը ստնտու կանանց շատ մնասակար են:—Ստնտու մայրը 24 ժամուայ մէջ 8 ժամը պէտք է քնի, բայց անպատճառ գիշերը, և ի՞նչ թէ ցերեկը գիշեր դարձնի ու գիշերը՝ ցերեկ:

Ստնտու մօր հոգեկան դրութիւնը պէտք է լինի խաղաղ և ուրախ: Հաճելի գրգիռը առատցնում է կաթը. իսկ ճշնշող կամ տխուր զգացմունքները նուազեցնում են նրա քանակութիւնը: Սաստիկ յուզմունքները, ինչպէս՝ բարկութիւն, ցարսափ, կատաղումն, սաստիկ տխրութիւն, փոխում են կաթնի շատ կուտիւնները, և այդպիսի կաթը մեծամեծ մնասներ է պատճառում նորածին մանկանք: Բազմաթիւ օրինակներից միայն մէկը մէջ բերենք: Մի մայր սաստիկ բարկութիւննից յետոյ ծիծ է տուել իր երեք ամսական երեխային, երեխան գունաթափուել է, նրա աջ

ձեռքն ու ոտքը սկսել են սաստիկ կրճ-
կուիլ (convulsion) և ձախ կողմում ան-
դամալուծութիւն է ստացել: Այս պատ-
ճառով ստնտու մայրը բարկութիւնից
կամ այլ յուզմունքից յետոյ առաջ իր
կաթը պէտք կ'ի, թափի ու մի քանի
ժամից յետոյ ծիծ տալ իր մանկանը:

* 4. Կովի իմլուլ սնուցանելը.

Եթէ մայրը տարաբաղտաբար չէ կա-
րողանում իր մանկանը կաթը տալ և
ոչ էլ ծծմայր վարձել, նա ստիպուած է
կովի կաթով կերակրել նրան: Իսկ կովի
կաթը հետեւեալ կերպով պէտք է տալ:
Պէտք է վեր առնել 1 մասը լաւ և արա-
ժանը չքաշած կաթ, 4 մասը եփ տուած
ու սառեցրած ջուր, դանակի ծայրով
շաքար ածել վերան, խառնուրդը եփ
տալ ու յետոյ սառեցնել. և այդպէս
տալ երեխային:

Ծնունդից յետոյ ասածին շաբաթը.—
Կաթը՝ 1 մասը, ջուրը՝ 4 մասը: Երրորդ
շաբաթը.— Կաթը մի մասը, ջուրը՝ 3
մասը: Երրորդ շաբաթից մինչև 4 ամի-

սը.— Կաթը՝ 1 մասը, ջուրը՝ 2 մասը:
4-րդ ամսից մինչև 6 ամիսը.— Կաթը՝ 1
մասը, ջուրը՝ 1 մասը: 6-րդ ամսից մին-
չև 8-րդ ամիսը.— Կաթը՝ 2 մասը, ջու-
րը՝ 1 մասը: 8-րդ ամսից մինչև 10-րդը.
— Կաթը՝ 3 մասը, ջուրը՝ 1 մասը: 10-րդ
ամսից պէտք է տալ լաւ կաթը, ա-
ռանց ջրի:

* 6. Մարդկային ծաղիկ հասն.

Ծաղիկը սովորաբար համաճարակ է,
այսինքն մի և նոյն ժամանակ նրանով
հիւանդանում են բազմաթիւ անձինք.
բացառութիւն շատ սակաւ է պատա-
հում:

Ծաղիկի թոյնից հիւանդի շրջակայ
իրերը, ինչպէս՝ լուացքը, կահ-կարա-
սին, սենեակի օդը վարակիչ են պառ-
նում: Զատ անդամ պատահում է, որ
եթէ մէկը ծաղկով հիւանդի մօտ է լի-
նում և այնտեղից գնում է ուղղակի
մի ուրիշ տուն, այնտեղ գտնուած ան-
ձինքն էլ հիւանդանում են ծաղկով,
թէ և ինքը միջնորդը կամ փոխանցողը

հիւանդութիւնից ազատ է մնում: Գիտութեան մէջ մի քանի օրինակներ կան, որ ծագկով վարակուել են նաև այն թղթադրամներից, որոնք ծագկով հիւանդացածների ձեռքումն են եղել:

Առասարակ, խորհուրդ են տալիս երեխայի ծագիկը պատուաստել չորրորդ ամսից սկսած. իսկ ամենայնարմար ժամանակը համարուում է երեխայի վեց ամիսը լրանալուց լետոյ: Բայց եթէ համաճարակ ծագիկ է տարածուած, նոյն իսկ ծնունդի առաջին օրերն էլ հարկաւոր է պատուաստել: Եթէ երեխաները փոքի լուծումն ունին, կամ ատամն են հանում, պէտք է սպասել, որ այդ ամենը անցնի, ու լետոյ պատուաստել: Նոյնպէս և, եթէ երեխան թոյլ ու նիհար է կամ սակաւարիւն, պէտք է սպասել որ դեռ կազդուրուի:

* ԲԺՂԿԱԿԱՆ

Տէնդի Կարման: Վեր առ մի կենդանի գորտ, փաթաթիր մի թաշկինակի մէջ, այնպէս որ գորտը կարողանայ ազատ խաղալ, հիւանդից ծածուկ կախ տուր նրա մահճակալի կամ թախթի տակը: Երբ գորտը սատակի, իսկոյն տենդը (գորդը) կ'անցնի ու հիւանդը կ'առողջանայ:

Վարչար Հաւ (կոկիւլէշ), որ աւելի պատահում է երեխաներին, ու շատերին խեղդամահ անում: Հիւանդ երեխայի ոտքի կրունկներին գիշերով պէտք է ջարդած սխտոր քսել:

Արաքսյոյի Կարման: 1. Առ թէյի զրդալով կիտրոնի (լիմոնի) ջուր և Նամալու ռոմ, խառնիր իրար հետ, խառնիր դրա հետ և՛ մի սիսեռի մեծութեամբ ջարդած կամֆուռայ (քափուրի): Այս բաղադրութեան մէջ թաթախիր մի բարակ շորի կտոր, դիր ցաւող ատամի վերայ մի քաւի բոպէ, լետոյ փոխիր և ուրիշը դիր, մինչև որ ատամնացաւր դադարի: Ով ռոմի հոտը չէ սիրում, կա-

բող է կամ ֆոռան միայն կիրորնի ջրի մէջ տրորել:

2. Առ երկու կամ երեք կտոր մանր ճեճած վաշրի բողկ (խրէն), փաթաթիր մի բարակ շորի մէջ և դիր այն բազկերակի (ПУЛБЕТ) վերայ, որ կողմի աւանդի որ ցաւում է, և պինդ կապիր: Հինգ վեց բուլեից յետոյ ցաւը բոլորովին կը դադարի: Միայն վաշրի բողկը պէտք է լինի նոր, արմատալի, ոչ թէ չորացած:

3. Թաժայ տաք տաք հացից քիչ կտրելը, բաւական աղ ածա վերան և դիր ցաւող աւանդի վերայ, և աղպէս կրկնիր, մինչև որ ցաւը բոլորովին դադարի: Այս միջոցը աւելի այն ժամանակը կ'օգնի, երբ լնտերքը ուռած լինեն:

Ծիծ տուող կանաչք անանուխ (պիտոնայ) ու սխտոր չպէտք է ուտեն, եթէ չեն ուզում, որ իրանց կաթը բոլորովին կտրուի:

„Արշա“.

*
*
*

Արշաշնածէի դէմ լաւ է գործ ածել ցիտվարի սերմ, որ պէտք է ընդունել կամ շաքար ցանած վերան (ДРАЖЕ) մի թէյի գդալ օրը երկու երեք անգամ, կամ մեղրով կամ օշարակով եփած (4 մսխալ ցիտվ. սերմ $\frac{1}{8}$ ֆունտ մեղր կամ օշարակ):

Նրէշնածէի (սողիտեր) դէմ ամենալաւ միջոցը նոնսենու արմատի թարմ կեղեն է, որ գործ է ածւում լուծուածքի ձևով: $\frac{1}{4}$ մինչև $\frac{1}{2}$ ֆունտ կեղեր դիր 2 ֆունտ ջրի մէջ 12 ժամ, և յետոյ այնքան եփիր, մինչև որ բոլոր հեղուկի $\frac{1}{3}$ մասը մնայ: Այդ լուծուածքը չափահասը թող ընդունի երեք առաւօտ, անօթի, և աւելի լաւ է Լուսնի ծնընդեան ժամանակը:

Այրուածի դարման: Այժմ շնորհիւ բերշկապետ Տրոյիցկու ամէն տեղ այրուածի դէմ զարմանալի յաջողութեամբ գործ են ածում սողայի լուծուածքը (3 մսխալ լաւ, մաքուր սողան կէս բա-

ժակ ջրին): Այս լուծուածքը, որ երկար ժամանակ չէ փչանում, ամէն բնականիքում միշտ պէտք է պատրաստ ունենալ, որովհետեւ այրուելու դէպքում օգնութիւնը շուտ պէտք է հասցնուի: (Լաւ սողայի ֆունտը արժէ 15—20 կ.): Փոքր տեղ այրուած ժամանակ բաւական է դնել այրուած տեղի վերայ թրջած շոր (компресс), սողայի լուծուածքի մէջ թրջած:

Քիւի արեւն հոսելու դէմ: Եթէ ինքն իրան քիւի արիւն դուրս գայ և երկար ժամանակ չդադարի, այն ժամանակ ամենից առաջ սառը կոմպրէս պէտք է դնել քիւին, ճակատին, գլխին և քթածակերում սառը ջուր ցայտեցնել: Լաւ է բամբակով կամ շորի կտորով ծածկել այն քթածակը, որից արիւն է հոսում և շուտով բարձրացնել այդ քթածակի հակառակ կողմի ձեռքը, և երկար ժամանակ պահել այդպէս բռնած: Լաւ է նոյնպէս մանանեխոց (горчичник) կամ չոր բանկայ դնել թիկունքի մէջ տեղը: Իսկ եթէ այդ միջոցն էլ չօգնի, այն ժամանակ քթա-

ծակերում պէտք է շքաջուր փչել (է գրախմայ 6 ունցիային):

„Кавказский Календарь“

Օշի Թաճը: Իմանալու համար թէ կրծածը թուեալոր օձի է թէ ոչ, պէտք է գիտենալ հետեւեալը. թուեալոր օձը երբեք չառնէ ձեռք է թողնում, իսկ անթոյնը՝ կեռումեռ ձեռով վերք: Խայթելուց յետոյ խայթուած տեղում ըզգացում է սաստիկ ցաւ, վերքի շուրջը երևում է ուռուցք, կարմիր բծեր կամ բշտիկներ, սառսուռ, դժուար շնչառութիւն, ծարաւ, փսխում, դժուար միզում և արեան թունաւորութեան ուրիշ նշաններ: Եթէ թուեալոր օձ է կծել, ամենից առաջ պէտք է վերքը լուանալ, դուրս հանել կամ աւելի լաւ է, ձեռք թոյնը, իսկ եթէ պատրաստի արիւնահան բանկաներ (շշեր) կան, իւրոյն պէտք է դնել վերքի վերայ: Եթէ ձեռքը կամ ոտքն է խայթուած, պէտքէ վերքից բարձր պինդ կապել թոյնը ձեռուց յետոյ լաւ կը վի-

նի վէրքը լեապիսով այրել: Խալթու-
ածը պէտք է ընդունի քլորի կաթիլ-
ներ (ХЛОРНЫЕ КАПЛИ—մի օղու բաժակ
ջրին 10 կաթիլ, ժամը մի անգամ),
բրոմիստի կալի (БРОМИСТЫЙ КАЛИ), գի-
նի, թէյ ռոմով: Վէրքի վերայ պէտք է
թաց շոր դնել (ХОЛОДНЫЕ ПРИМОЧКИ):

Զուսնով խեղդուածին օգնութիւն հա-
ցրնելու համար պէտք է կտրել չուանը
և քակել օղակը, զգուշանալով որ խեղ-
դուողը վայր չընկնի: Յետոյ նրան
պէտք է դնել մի հով տեղ, այնպէս որ
գլուխը բարձր լինի իրանից (մարմնի
միւս մասներից): Վզի վերայ քացա-
խում թաթախած տաք շոր պէտք է
դնել: Երբ դժբախտ կախուողը կը սկսի
շնչի գալ, մահուդով պէտք է շփել
կրծքի տակը և ոտքերը:

Ջրու-ն խեղդուածին չպէտք է ցնցել,
թափ տալ: Նրան պէտք է զգուշու-
թեամբ դնել տաք անկողինը և մար-
մինը տաքացնել տաք մոխրով, աւա-
զով և այլն (այս առարկաները պէտք
է դնել անթատակերը և ազդրների
մէջ):

Յետոյ պէտք է մարմինը շփել մա-
հուգներիով և բերանում օգ ներս փր-
չել: Գրեխ տուր (СТАВЬ КЛИСТИРЬ):
Երբ ուշքի գալ, տաք բան խմեցրու:

Կոկլոն (КОКЛОНЬ) գլխաւորա-
պէս պատահում է երեխաներին. յայտ-
նւում է հազ, հարբուխ, փոշտոց. եր-
բեմն աչքերը կարմրում են, առաջ է
գալիս ստամոքսի խանգարում, թեթեւ
տենդային դրութիւն. այս դրութիւնը
շարունակւում է 1—2 շաբաթ. յետոյ
սկսւում է դժուար հազը, որ տևում է
5, 10, 15 րոպէ. հազից յետոյ հիւանդը
փսխում է և սաստիկ յոգնում, այս դր-
ութիւնը շարունակւում է մօտ 4 շա-
բաթ. վերջը հազը հեշտանում է և հի-
ւանդը ուշ ուշ է հազում. այս դրու-
թիւնը շարունակւում է 2—3 շաբաթ:
Երբեմն շնչարգել հազը բարդւում է
թոքերի բորբոքմամբ. հիւանդը տա-
քութիւն է տալիս, թուլութիւն է ըզ-
գում, ախորժակ չէ ունենում. շատ
անգամ հիւանդութեան այսպէս բար-
դուելովը փոքրիկ երեխաներին մահ է
պատահում. եթէ բորբոքումը անցնում

է, աչն ժամանակ հազր նորոգւում է
և շարունակում է իր որոշ ժամանակա-
միջոցը:

Թեթիւ դէպքերը կարելի է թողնել
առանց բժշկելու: Ամառը, լաւ եղա-
նակին, հիւանդը երկար ժամանակ
պէտք է գտնուի մաքուր օդում. միայն
պէտք է զգուշանալ խոնաւութիւնից
ու գիշերը մքսելուց:

Է. ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼ

* Ա Ր Է Ի Ե Ի Ե Ի Ե Ի Ե Ի *

(որոնք ընդունուած են մեր մէջ:)

Աբգար	* Անահիտ
Աբէլ	Անանիա
Աբխաղում	Անաստաս
Աբրահամ	Անդրէաս
Ագամ	* Աննա
Աթանագինէս	* Անուշ
Աթանաս	Անտոն
Ահարոն	Անուշաւան
Ազան	* Աշխէն
* Աղանի	Աշոտ
Աղեքսանդր	Ապրսամ
Ամասիա	Առանձար
Ամբրոսիոս	Առաւան
Այրուկ	Առաւել

*) Աստղանիշ կրող անունները իգա-
կան սեռի անուններ են:

Առաքել	Արիիար
Առնակ *	Աւագ
Ասպուրակէս	Աւետիք
* Աստղիկ	Բաբ
Աստուածատուր	Բաբիկ
Ասքանագ	Բաբկէն
Ատովմ	Բազրատ
Արայ	Բազ
Արամ	Բակուր
Արիստակէս	Բաղդասար
* Արծուիկ	* Բամբիշ
Արմալիս	Բարթողիմէոս
Արմենակ	Բարսեղ
Արշալոյս	Բիւրասպի
Արշակ	Գաբրիէլ
Արշամ	Գագիկ
* Արշանոյշ	Գաղիշոյ
Արշաւիր	Գաղրիկ
* Արուսեակ	Գալուստ
Արսէն	* Գալիանէ
Արտակ	Գառնիկ
* Արտաշամա	Գասպար
Արտաշէս	Գարեգին
Արտաւազդ	Գեղամ
Արտեմ	Գէորգ

Գիսակ	Երեմիա
Գիտ	Երուանդ
Գիւտ	Եփրեմ
Գնէլ	* Եւա
Գրիգոր	Զանգակ
* Գոհարինէ	* Զապէլ
Դագ	Զարեհ
Դանիէլ	Զարմայր
Դաւիթ	* Զարմանդուխտ
Դիոնեսիոս	* Զարուհի
* Դստրիկ	Զաւէն
Եգեկիէլ	Զաքարիաս
Եզնակ	Զոհրաբ
Եզնիկ	Զուարէն
Եզր	Էմին
Եղբայր	Էմմանուէլ
Եղիա	Ընծաք
Եղիազար	Ընջուղ
* Եղիսաբէթ	* Թագուհի
Եղիշէ	Թադէոս
Եղիսէ	Թաթիկ
Եսայի	Թաթուլ
* Երանեակ	* Թեկղի
Երանոս	Թէոդոս
* Երանուհի	Թէոդորոս

Թողիկ	Վամսարական
Թողունիկ	Վարապետ
Թովմաս	Վարդոս
Թորգոմ	Վարէն
Թորոս	* Վարինէ
* Իգաբելլա	Վիրակոս
* Իսահակ	Վիւրեղ
* Իսկուհի	Վոմիտագ
* Իսրայէլ	Վոռնակ
* Իւղաբեր	Վոստանդին
Լէոն	Վորիւն
Լոյս	Համադասպ
* Լուսաբեր	* Համադասպուհի
* Լուսիկ	* Համասփիւռ
Խաղ	Համբարձում
Խաչատուր	Հայկ
Խաչիկ	Հայկակ
Խոռ	* Հայկանգւշ
Խորէն	* Հայրապետ
Խոսրով	Հաւան
* Խոսրովանդ	Հաւանակ
* Խոսրովիգուխտ	Հեթում
* Ծաղիկ	* Հեղինէ
* Ծատուր	Հմաչեակ
* Կաղմոս	* Հովիսիմէ

Հրահատ	Մեհրուժան
Հրանտ	Մեսրոպ
Հրաչեայ	Մթէթ
* Հուիկ	Մինրան
Ղազարոս	Մինրդատ
Ղէոնդ	Մինաս
Ղուկաս	Միսակ
Սակարիոս	Միքայէլ
Մաղխաղ	Մխիթար
Մամբրէ	Մկրտիչ
Մամիկոն	Մշակ
Մանածիր	Մովսէս
Մանաւաղ	Մուշ
* Մանէ	Մուշեղ
Մանէճ	Մուշէ
* Մանէն	Յակոբ
* Մանուշակ	Յարութիւն
Մաշտոց	Յովակիմ
Մատթէոս	Յովհաննէս
* Մարթա	Յովսէփ
Մարկիանոս	* Յուդիթ
Մարկոս	Յուխնան
Մարտիրոս	* Յուստիանէ
* Մաքրուհի	Յօբ
Մեղրիսեղէկ	Յօնան

* Նազելի	Չմշկիկ
* Նազենիկ	Պապ
Նահապետ	Պարգև
Նաւասարդ	Պարէտ
* Նեկտարինէ	Պարսամ
Ներշապուհ	Պարոյր
Ներսէն	Պետրոս
Ներսէս	Պերճ
Նիկողայոս	* Պերճանոյշ
* Նոյեմզարա	Պողոս
Նորայր	Ջանիկ
* Նուարդ	Ջօջիկ
* Նունէ	Ռափայէլ
Ջարա	Ռոմանոս
Ջաւասպ	Ռուբէն
Ջաւարշ	* Սաթիւնիկ
Ջմաւոն	Սահակ
Ջնգիւն	* Սահակագոռխտ
* Ջողակաթ	* Սահականոյշ
* Ջուշան	Սամուէլ
* Ջուշանիկ	Սամփսոն
Ոսկան	Սանասար
* Ոսկեհատ	Սանատրուկ
* Ոսկի	* Սանդուխտ
Չամիչ	* Սառաչ կամ Սարբա

* Սատույ	Վահէ
Սարգիս	Վահրամ
Սեդրաք	Վահրիճ
Սէթ	Վաղարշ
Սենեքերիմ	Վաղարշակ
Սերովբէ	Վաչէ
Սիմոն	* Վառվառէ
* Սիւրանուշ	Վասակ
Սիսակ	Վարագշապուհ
Սիոն	Վարգիւղան
Սկաչորգի	Վարաժ
Սմբատ	Վարդ
* Սմբատանոյշ	Վարդան
* Սմբատունի	* Վարդանդուխտ
* Սողոմէ	Վարդգէս
Սողոմոն	* Վարդանոյշ
Սուրէն	* Վարդուհի
Սուքիաս	Վարձ
* Սոփիա	Վարոս
Ստեփանոս	* Վարսենիկ
Սրապիոն	Վարագդատ
* Սրբուհի	Վարագդէն
Սօս	Վառամշապուհ
Վահագն	Վրէն
Վահան	Վրթանէս

Վրոյր	Փառնակ
Տաճատ	Փառնակէս
* Տաճատունի	Փարսման
Տիգրան	Փապակ
* Տիգրանունի	Փիլիպպոս
Տիմոթէոս	Քերուբէ
Տիրան	Քրիստափոր
Տիրիթ	Քրիստոստուր
* Տիրունի	Օգսենտիոս
Տրդատ	Օշին
Յովակ	Օտայ.
* Փառանձեմ	

Ահա մի ցուցակ, որից ամէն հայ ծը-
նող կարող է անուն ընտրել իր նորա-
ծին մանկան համար. և չի սխալուի:

Այս ցուցակում կայ ընդ ամենը 352
անուն, որից 273-ը արական սեռի ա-
նուններ են, իսկ 79-ը՝ իգական սեռի:

* ԱՆՈՒԱՆՅ ՆՂԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Ահարոն—բազմաշիւղ
Աբիմէլէք—թագաւորի հայր
Աբինադաբ—բարի հայր
Աբէլ—եղծանելի, ապականացու
Աբրահամ—շնչաւորաց հայր
Ագամեմնոն—կաշուն, կարծր
* Ագնեսա—անարատ
Ագամ—հողաստեղծ
Ագրամէլէք—ասորոց կռքի անուն
Ալարիիս—ամենակարող
Աղեքսանդր-տղամարդկանց պաշտպան
Ալեքսէյ—պաշտպան
Ալի—տիրապետող
Ամբրոսիոս—անմահ
Անաստաս—լուռ կացող
Անատոլիոս—արեւելեան
Անտոն—անգնահատելի
* Ափրոդիտէ—փրփրածին
Աբիլլէս—աստուածացեալ
Աթանաս—անմահ
Բաղդասար—զօրավար
Բարսեղ—թագաւորական

Բենեդիկտոս — լաւախօս
 * Բերթա — փայլուն, պայծառ
 Բոնիփացիոս — բարեգործ
 Դաբրիւլ — աստուածային մարդ
 Դասպար — արքունի դանձապետ
 Դէորդ — երկիր բաժանող
 Դանիէլ — աստուածային դատաստան
 Դեբորա — մեղու
 Եւա — կենդանի, ապրող
 Եւզենիա, Եւզրաֆ — բարեճնունդ
 Եւդոկիմ — լաւ կարծիք ունեցող
 * Եւդոկիա — բարեմիտ
 * Եւդոկսիա — բարեհռչակ
 Եւսեբիոս — բարեպատիւ
 Եւստաֆիոս — հաստատամիտ
 Եւտիքէս — բախտախնդիր
 * Եփեմիա — բարեհոգի
 * Եկատերինա — ճշմարիտ յոյս
 * Ելիզաւետա — աստուածային ուխտ
 Եսպեր — երեկոյ
 Եղիա — աստուածային ամրոց
 Եսայի — Աստուծով փրկութիւն
 Երեմիա — Աստուծոյ բարձրացրած
 Զաքարիա — աստուածային յիշատակ
 Զոյեա — կեանք

Իմմանուէլ — Աստուած մեզ հետ
 Թէոդորոս — աստուածային շնորհ
 Թէոդոս — աստուածատուր
 Թէոփիլէս — աստուածասէր
 Իսրայէլ — աստուածամարտ
 Իսահակ — ծիծաղ
 Իսմայիլ — Աստուած կը լսի
 Լավրենտիոս — դափնիրով պսակուած
 Լուդովֆ — պատուասէր
 * Լուիզա քաջամարտ կլին
 Կարլոս — ուժեղ
 * Կլարա — անարատ
 * Կլոտիլդա — պատերազմական
 Կղեմէնտ — պարկեշտ
 * Կղէօպատրա — հայրենի փառք
 Կոնրադ — համարձակախօս
 Կոնստանդին } անյաղթելի
 * Կոնստանցիա }
 Կուսօ — քաջ
 Հեղինէ — ճաճանջափայլ
 Հռաքէլ — համբերող
 Ղազարոս — օգնիր, Աստուած
 Ղուկաս — արեւածին, փայլուն
 Մակար — օրհնեալ
 Մաքսիմ — ամենամեծ

Մարտին—մարտնչող
 Մարտիրոս—նահատակ
 Մատիլդա—հերոսուհի
 Մատթէոս—աստուածային պարգև
 * Մեկտինա } մեղրային
 Մեկտոն }
 Միքայէլ—Աստուծոյ հաւասար
 Մովսէս—ջրից հանած
 Մուստաֆա—ընտրեալ
 Յակոբ—գլխող, արգելող
 Յիսուս—փրկիչ
 Յովակիմ—ամենաբարձրեալի տուած
 Յովհաննէս—աստուածային շնորհ
 Յովսէփ—բազմանալը, բազմաճնունդ
 Յուդա—գոված
 Յօբ—աննախանձելի
 Նապոլէոն—հովտի առիւծ
 Նիկողայոս—յաղթութիւն մարդկանց
 Նոյ հանգիստ, խաղաղութիւն
 Պօղոս—փոքրիկ
 Պօղիկարպոս—բազմաճնունդ
 Պտղոմէոս—պաաերազմող
 Ռուդոլֆ քաջութեամբ հռչակուած
 Սամփսոն—փալուէն, արեգակնային
 Սամուէլ—Աստուծոյ հարցրած

Սողոմոն, Սողոմէ—խաղաղասէր
 Սոփիա—իմաստութիւն
 Ստեփանոս—պսակազարդ
 Վաղենտինոս—ուժեղ
 Վալտեր—լիշխող
 Վիկտոր, Վիկտորիա—յաղթութիւն
 * Վիրգինիա—կուսական, կոյս
 Վիտալիոս—կենդանարար
 Տիմոթէոս—աստուածայարգ
 Փերդինանդ—քաջ
 Փիլիպպոս—ձիասէր
 Փրեդերիկոս—աշխատասէր
 Փրիդոլին—խաղաղասէր
 Փրիդրիխ—խաղաղութեան իշխան

Բուն հայկական անուանց նշանա-
 կութիւնը մնում է արձանագրել մի
 ուրիշ անգամ:

* Ս. ՍԻՆՈՒԻ ԿԱՅԱՅՐԱԾ ՎՃԻՌԸ

Օրացոյցների վերաբերուելեամբ.

1888 թ. „Արարատ“—Թիւ Դ. (Ապրիլ)
 —„9 Մարտի.—Ս. Սինոգր նկատելով
 որ ամ ըստ ամէ մասնաւոր անձանց

հրատարակած հայերէն Օրացոյցներին մէջ տպւում են նա և ինչ ինչ կարևոր եկեղեցական գիտեցիքներ, զոր. ձայները, աւուր պատշաճի շարականները, ճաշու, մանկուէք, հարցք, օրհնութիւնք, համբարձիք և այլն և այլն, որոնք վերաբերում են Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ ծիսից և արարողութեանց և վերապահեալ են միմիայն Թաւրազոյն Հոգևոր Իշխանութեան իրաւանց, հրամայեց. հրատարակել „Արարատ“ ամսագրի միջոցով ի գիտութիւն բոլոր օրացոյց յօրինողներին և տպագրողներին, որ նոքա այսուհետև չունին իրաւունք իւրեանց օրացոյցներում տրպել որ և իցէ եկեղեցական գիտեցիք Հայաստ. Ս. Եկեղեցւոյ ծէսերին, արարողութիւններին և կամ երգեցողութեանը վերաբերեալ: Այս մասին ծանուցանել միանգամայն և Կովկասի գրականական վերաքննական Մասնաժողովին ի գիտութիւն“:

* ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՄՏՔԵՐ

Այն մարդը, որ վախենում է սրտագէտ Աստուծոց, այնպիսի բան չի անի, որ հակառակ լինի առաքինութեանը:

Աստուծոց վախեցողը միայն Աստուծոց է վախենում:

Ո՛րքան էլ մեծ լինի մեր ունեցած տաղանդը, այդուամենայնիւ նոյն խիւ ամենափոքր առաքինութիւնն էլ նրբանից մեծ արժէք ունի Աստուծութեան առաջը:

Գեղեցիկ ու յիշատակութեան արժանի գործերը չեն կարող փառաբանուիլ, եթէ նրանց սկզբնապատճառը առաքինութիւնը չէ:

Առաքինութեան աղբիւրները անբաւարար չեն. որքան մարդ գործ է ասում, այնքան նա բազմապատկուում է:

Միայն առաքինութեամբ կարելի է երջանիկ լինել:

Միայն առաքինութիւնն է տևողական, և նոյն խիւ յուլիտենական:

Երկու տեսակ բարոյականութիւն (moral) կայ. կրաւորական՝ որ արգելում

է չարագործութիւն անելը, և ներգործական՝ որ հրամայում է բարեգործութիւն անել:

Արօնքը հսկում է գաղտնի յանցանքների վերայ, օրէնքը՝ հրապարակական, յայտնի յանցանքների վերայ:

Արժանի չէ իշխանութեան այն մարդը, որ չէ կարողանում իշխել իր վերայ:

Ճակատագիրը յաճախ խաղք է խաղում ազգերի գլխին, տալով նրանց փոխ առ փոխ իբրև իշխանաւոր՝ երբեմն հերոսներ, երբեմն զերոսներ (des héros et des zéro):

Աստուած ոմանց լաւ ապրելուն է օգնում, ոմանց լաւ մեռնելուն:

Մենք ամէն օր մեռնում ենք. իւրաքանչիւր ըստ իր մեզ մի քայլ մօտեցնում է գերեզմանին:

Ամենից քիչ կարելի է ներել այն մարդուն, որ չէ կամենում որ իր պապասութիւններն ուղղուին:

Անպարկեշտ մարդը մի բաց նամակ է, որ ամէն մարդ կարող է կարդալ:

Աինը միայն մի կեբալով կարող է գե-

ղեցիկ լինել, բայց սիրելի լինել՝ կարող է հազար կողմից:

Մարդու չպէտք է դառնել մէկ և առաջին անգամ տեսնելով. պէտք է խորը թափանցել նրա ներքինը:

Զողոքորթն ու խաբէրան հաւատարապէս երկիւղալի են:

Գիտութիւնը հորիզոնի նման է. որքան մարդ մօտենում է նրան, այնքան նա հեռանում է:

* ՄՈՒՐԶԱԿ (ՎԵՆԷՆ)

Ամենքը կարող են մուրհակով փող պարտք անել, բացի 1) բոլոր դաւանութեանց հոգեւորականներից, 2) անշարժ կապ չունեցող գիւղացիներից, 3) իսկական ծառայութեան մէջ գրտնուող ստորին զինուորականներից: Մարդատէր կանայքը և ճնողներից անբաժան աղջկերքը, թէպէտ և չափաւա լինեն, չեն կարող մուրհակով փող պարտք անել՝ կանայք առանց իրանց ամուսինների, աղջկերքը առանց իրանց ճնողաց թոյլտուութեան: Սա-

կայն, եթէ կինը առևտուրով է պարա-
պուս, կարող է մուրհակ տալ առանց
ամուսնի համաձայնութեան: Մուրհակ
տալիս իրան չափահաս անուանող ան-
չափահասը պարտքը վճարելուց չէ ա-
զատուում:

Մուրհակը կարելի է գրել թէ նոտա-
րական ու թէ րնտանեկան կարգով, և
գրուածը մուրհակի ուժ է ստանում
սկսած այն ժամանակից, երբ նա պար-
տապանից անցնում է պարտատիրոջ
ձեռքը, և երբ վերջինս փողը չանձնած
է լինում պարտապանին: — Մուրհակի
բովանդակութեան միջից «которые я
от него наличными деньгами полу-
чил», «кому онъ прикажетъ» և «по
востребованію» բառերի: դուրս ձգելը
մուրհակին չէ գրկում մուրհակի ուժից:

* Մուրհակի օրինակ:

Тифлисъ, 1-го Августа 1889 г.

Вексель на 1000 руб. сер.

От сего первого Августа тысяча
восемьсотъ восемьдесятъ девятого го-
да черезъ два мѣсяца, по сему моему
векселю повиненъ я заплатить Тиф-
лисскому 1-й гильдіи купцу Карапету
Григоровичу Вартамянцъ, или кому
онъ прикажетъ, тысячу рублей сереб-
ромъ, которыя я отъ него наличными
деньгами (или товаромъ) получилъ
сполна Александръ Мартиросовъ Ан-
тонянцъ, Тифлисскій 2-й гильдіи ку-
пецъ.

* ԱՂԷԿ ՈՒ ԳԻՃ

Եփոր կը տեսնու՜մ Հային գործի մէջ,
 Խելքն ու միտքը տըւած իր բանին,
 Էրեսը քրրտինք, թախեթէ ինկած,
 Ինքն իրեն մոռցած, մոռցած ամենին,
 Սիրտիս մէջ կ'ասիմ՝ „Ասված է վրկայ,
 Հային պէս շէնքով ուրիշ ազգ չի կայ“:
 Եփ խանեպաշին կայնած կը տեսնու՜մ
 Չատերուն զենկին մեր ազաներուն
 Լաֆի պրոնըւած պոշ կալաճիով,
 Անցնող-տառցողին միւր ծամելէն,
 Սիրտիս մէջ կ'ասիմ՝ „Ասված է վրկայ,
 Հային պէս ուրիշ մէկ գէշ ազգ չի կայ“:
 Եփոր կը տեսնու՜մ մէկ հայ կինիմարդ
 Առջևը թեքնէ, որ լուացք կանէ,
 Եփոր կը տեսնու՜մ շէնքով հայ աղջիկ,
 Չանտան, սամավար թուլայ կը զարնէ,
 Սիրտիս մէջ կ'ասիմ՝ „Ասված է վրկայ,
 Հային պէս շէնքով ուրիշ ազգ չի կայ“:
 Ամա եփ տեսնու՜մ մահալային դուռը
 Մեր խաթուն եանկան կայնած է
 տայմայ,
 Վիրայ կը հանէ ճեպէն ու կուտէ
 Կիւլէյլանի կուտ՝ եա անպէտք խուրմայ,

Սիրտիս մէջ կ'ասիմ՝ „Ասված է վրկայ,
 Հային պէս ուրիշ մէկ գէշ ազգ չի կայ“:
 Եփոր կը լըսիմ՝ աղքատին մէկը
 Սաղ օր կը կըրէ քար, ճուր, խու՜մ,
 քիրա՜ն,
 Տու՜ն-տեղ կը պայէ, ուրգովը կ'ապրի,
 Տու՜ն-տիրացիին ալ չէ էհթիա՜ն,
 Սիրտիս մէջ կ'ասիմ՝ „Ասված է վրկայ,
 Հային պէս շէնքով հէ՛ն մէկ ազգ չի
 կայ“:
 Ամա եփ տեսնու՜մ նոր մէյտան էլլած
 Լեվենտ՝ մէկ տեսօք փուայեթփայ
 նըստա՜ն,
 Լըծած ծին՝ ոխաք, քուչու՜ր շէնքով,
 Ինքն ալ էնկ-թանկնոց հալաւներ հա-
 գա՜ծ,
 Սիրտիս մէջ կ'ասիմ՝ „Ասված է վրկայ,
 Հային պէս ուրիշ մէկ գէշ ազգ չի կայ“:
 Եփոր կը տեսնու՜մ, որ խանուլթպանը
 Տեղթեր կը կըրէ, խանուլթ կը համարէ,
 Պարին թարաքէ, թարաք կը շարէ,
 Թոգը կը սըրբէ, աւել կը զարնէ,
 Սիրտիս մէջ կ'ասիմ՝ „Ասված է վրկայ,
 Հային պէս շէնքով հէ՛ն մէկ ազգ չի
 կայ“:

Ամա եփ տեսնում ես պաղիրկեանին
 Քլուպի մէջ լուսէ լուս թուխթի նրա-
 տած,
 Զաւակ, օղլուշաղ ճրգած ու թապլած,
 Պարտքին, վեքսիլին վատէն ալ մոռ-
 ցած,
 Սիրտիս մէջ կ'ասիմ՝ „Ասված է վրկայ,
 Հային պէս ուրիշ մէկ գէշ ազգ չի կայ“:
 Եփ փալթալիոնը կուտայ տունէ տուն
 „Փորձ“, „Մըշակ“, „Մեղու“, „Դըպ-
 րոց“, „Արարատ“,
 Եփոր կը լրսիմ՝ հոսի գըրատունն
 Ունի ստորագրող էրկու հարուր հատ,
 Սիրտիս մէջ կ'ասիմ՝ „Ասված է վրկայ,
 Հային պէս շէնքով հէջ մէկ ազգ չի
 կայ“:

Ամա եփ լրսիմ՝ տամսքի մօտնիցան
 Հայի զաքաղէն աչքը չի պանալ,
 Եփոր կը լրսիմ՝ խապախճիները
 Ստակ թուփ կ'անին հարամ ու հելալ,
 Սիրտիս մէջ կ'ասիմ՝ „Ասված է վրկայ,
 Հային պէս ուրիշ մէկ գէշ ազգ չի կայ“:
 Եփոր կը տեսնում Հայի ժամերը
 Նես ու գուս թեմիզ, պատերը նրիփ-հոր,

Սուրբերուն գիմաց կանդեղ ու մօմեր,
 Մէջն ալ ժողովուրդ շատ է աղօթւոր,
 Սիրտիս մէջ կ'ասիմ՝ „Ասված է վրկայ,
 Հային պէս շէնքով ուրիշ ազգ չի կայ“:
 Ամա եփ տեսնում ժամը աւերված,
 Ազպարը աղտոտ, ժամկոչը հարբած.
 Ատոր հակառակ՝ իրիցփոխանին
 Տունը, առանը նոր-նորտէն խորդած,
 Սիրտիս մէջ կ'ասիմ՝ „Ասված է վրկայ,
 Հային պէս ուրիշ մէկ գէշ ազգ չի կայ“:
 Ասպէս՝ փիթուն օր իշկիլի մէջ իմ,
 Ես ալ չիտեմ՝ ինչ անուն տամ Հային,
 Աղէկը տեսնում պեթեր կը կովիմ,
 Գէշ պանը ինչպէս չտսիմ ու պալիմ.

Ս է - շ է - ի .

հայ բնակիչներին թիւը, Համագործակցութեան Վրաստանի և Իմերեթի (ա. ըստ նահանգաց, բ. ըստ գաւառաց, գ. ըստ քաղաքաց, դ. ըստ թուոյ տանց գիւղորէից). Միջին թիւ եկեղեցեաց և քահանայից, Իրաւագութիւն գաւառաց մասին, Բաղմատուն գիւղորայք (որոնք 100-ից պակաս տուն չունին), այլ և այլ ծանօթութիւններ:— Եւ այս բոլորը Օրացույցի մէջ բռնուած է 66 երես:), 15. Քաղաքային Խորհրդի Իրաւասունները, 16. Հայոց եկեղեցիները (շինութեան ու վերանորոգութեան թուականներով), 17. Երեսփոխները (ծառայութեան տարիների թուով), 18. Հայ քահանայք (ցոյց է տուած է թէ՛ սովբեր են աւարան Երեսփոխան Գաբանոցի ուսման ընթացքը 1870 թուականից լետոյ, սովբեր ունին գրաւոր վաստակներ, սովբեր են ուսուցչութեամբ պարագել), 19. Մեր պարբերական մամուլը (սկսած 1799 թ.ից մինչև մեր օրերը, լրագրերի ու ամսագրերի և նրանց հրատարակութեանց տեղերի անուններով), 20. Մարդուս

կեանքի բնական սահմանը, 21. Օգրորայէս աղբիւր կենաց, 22. Լոյսը և Ջերմութիւնը, 23. Տերտէր (Սիւլիւկ) և 24. Զորրորդ Ղըջան Հայկաց:

ՎՐԻՊԱԿՆԵՐ

1888 թուականի Օրացույցի Յաւելուածի ուսումնարական տօնելի օրերի մէջ՝ Դեկտեմբերի 3-ից յետոյ պէտք է լինի՝ 6 ԴՅ.— Անուանակոչութիւն Վսեմափառ թագաժառանգին ՆԻԿՈՒՅ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐՈՎԻՉԻՆ:

1889 թ.ի Օրացույցում— Մարտի 7-ից յետոյ ԴՅ. 9-ի փոխանակ պէտք է լինի 8-92 երես— Փէրլի փոխանակ պէտք է լինի Սարի— Վարնո:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

„ՀԱՅՈՅ ԼԵԶՈՒԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉԻՉ“

ա) ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ, ԷՐԵՐԵՐ ԴԻՄՆՈՎԻՆ ՎՈՎՈՐԱԾ:

Բաղկացած է 144 երեսից, պարունակում է իր մէջ 100-ից աւելի գրեթէ չորս տղային հետեւից առնուած արձակ ու չափաբերական նոր յօդուած:

Սոցն գասագրքում 14 երեսից բաղկացած, „Տաւերի Բարեկամութիւն“ կորագրով մի խոսակցական ձևի յօդուած է գեղեղուն և զարմար կարևոր կանոններ մասին:

Գինն է 35 կոպէկ. գումարով առնողին՝ հատը 28 կոպէկ:

բ) ԶՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ, ԷՐԵՐԵՐ ԴԻՄ—Բաղկացած է 308 երեսից, պարունակում է իր մէջ 173 յօդուած: Սրա մէջ մտած են 60-ից աւելի նոր յօդուած, որոնք չկային սրա էրեւրտ տպագրութեան մէջ, որ բաղկացած էր 272 երեսից և պարունակում էր 137 յօդուած:

Գինն է 60 կոպէկ. գումարով առնողին՝ հատը 48 կոպէկ:

Յօրինողին գումարներ շնորհակցածութիւն չեն վճարում:

Գ) «ԸՆՏԻՐ ՀԱՏՈՒԱԾՆԵՐ»

Ա. ՄԱՍՆ—ԱՐԶԱԿ, ԷՐԵՐԵՐ ԴԻՄ,

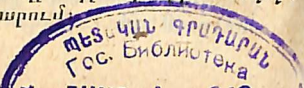
(Լոյս կը տեսնի 1888 թ. նոյեմբ. րին):

Գիրքը ենթարկուած է դժուար փոխութեանց, հարստացրած է նոր-նոր հատուածներով, կրում է չորս տղային ու պարունակում է իր մէջ մօտ 200 նատուած:

Գիրքը իր առաջին տպագրութիւնից աւելի ստուար կը լինի:

Գինը Դարչեւէլ էր Լին 1 և 25 կոպէկ: Գումարով առնողին՝ հատը 1 ու 10 կոպէկ:

Հասցին.—Въ Тифлисѣ. На Авла-барѣ, Константиновская ул., д. № 3. Учителю Ованнесу Назаряну.

ԳԻՆՆ Է 20 ԿՈՊԵԿ:

10-ով և աւելի առնողին՝ հատը 15 կոպ
(Բաշխացած է 384 էրէսից: 1888 թ. առնողին
Օրացուցը քաշխացած էր 320 էրէսից:)

1. Թիֆլիսից դուրս 4 օրինակից ար
կաւ չէ ուղարկուում. և ճանապարհ
ծախքով առնուում է, քնդ ամենը 1 ո

2. 10-ով առնողը ճանապարհածախս
պատճառով կամ խրաքանչիւր 10
կր ստանալ 9 օրինակ, կամ խրաքա
նչիւր 10-ի համար կ'ուղարկի նա և
կոպէկի մարկայ:

3. 100-ով առնողը կամ կր ստան
95 օրինակ, կամ կ'ուղարկի նա
100-ի համար — 1 ուղարկի:

4. 200-ով և աւելի առնողը ճանապ
արհածախս չէ վճարում, և բոլոր 100-ն
ստանուում է, չէ:

5. 100 օվ և աւելի առնողը ամէն
հարիւր Օրացուցի հետ իւրեւ նաւեւ
ստանալ կազմողի
«ԼՆԵԿԻՍՏՆԵՐ»
է 50 կոպէկ:

2(058)

Q-15

5149

2013

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0033398

